



KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 12.10.2011
KOM(2011) 627 wersja ostateczna

2011/0282 (COD)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

{SEC(2011) 1153}

{SEC(2011) 1154}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

We wniosku Komisji dotyczącym rozporządzenia określającego wieloletnie ramy finansowe na lata 2014-2020 (wniosek w sprawie wieloletnich ram finansowych)¹ określono ramy budżetowe i główne kierunki wspólnej polityki rolnej (WPR). W oparciu o te ramy Komisja przedstawia pakiet rozporządzeń ustanawiających przepisy dotyczące realizacji WPR w latach 2014-2020 wraz z oceną skutków realizacji alternatywnych wariantów rozwoju tej polityki.

Obecne propozycje reform są oparte na komunikacie dotyczącym WPR do 2020 r.², w którym przedstawiono szeroki wybór wariantów strategicznych, których realizacja pozwoli zmierzyć się z przyszłymi wyzwaniem dla rolnictwa i obszarów wiejskich i wypełnić cele wyznaczone dla WPR, czyli: 1) cel rentownej produkcji żywności; 2) zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i działań na rzecz klimatu; oraz 3) zrównoważonego rozwoju terytorialnego. Od chwili przyjęcia komunikatu zaprezentowany w nim kierunek reform cieszy się szerokim poparciem zarówno wśród uczestników debaty międzyinstytucjonalnej³, jak i zainteresowanych podmiotów, z którymi przeprowadzono konsultacje w ramach oceny skutków.

Wspólną potrzebą, która wyłoniła się w trakcie tego procesu, jest potrzeba dbania o efektywność wykorzystania zasobów, aby móc osiągnąć w unijnym rolnictwie i na obszarach wiejskich inteligentny, trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu zgodnie ze strategią „Europa 2020”, z zachowaniem WPR opartej na dwóch filarach, w ramach których do osiągnięcia tych samych celów wykorzystuje się komplementarne środki. Filar I obejmuje płatności bezpośrednie i środki organizacji rynków, które zapewniają podstawowe wsparcie rocznych dochodów unijnych rolników, a także pomoc w przypadku szczególnych zakłóceń na rynku, filar II dotyczy zaś rozwoju obszarów wiejskich. W ramach II filaru państwa członkowskie sporządzają i współfinansują programy wieloletnie oparte na wspólnych ramach⁴.

Dzięki kolejnym reformom WPR rolnictwo stało się bardziej zorientowane na rynek, przy jednoczesnym zachowaniu wsparcia dochodów producentów, poprawiła się spójność wymogów w zakresie ochrony środowiska i zwiększyło poparcie dla polityki rozwoju obszarów wiejskich jako zintegrowanej metody rozwoju obszarów wiejskich w całej UE. Ten sam proces reform zwiększył jednak także oczekiwania co do lepszego rozdziału pomocy między państwami członkowskimi i w tych państwach, oraz dał początek wezwaniom do lepszego

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Budżet z perspektywy „Europy 2020”, COM(2011)500 wersja ostateczna z 29.6.2011.

² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów WPR do 2020 r.: sprostac wyzwaniom przyszłości związany z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi, COM(2010)672 wersja ostateczna z 18.11.2010.

³ Zob. w szczególności rezolucję Parlamentu Europejskiego z 23 czerwca 2011 r., 2011/2015(INI) oraz konkluzje Prezydencji z 18.3.2011.

⁴ Obowiązujące obecnie ramy legislacyjne obejmują rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (płatności bezpośrednie), rozporządzenie Rady (WE) nr 1234/2007 (instrumenty rynkowe), rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (rozwój obszarów wiejskich) oraz rozporządzenie Rady (WE) nr 1290/2005 (finansowanie).

ukierunkowania środków służących rozwiązaniu problemów ochrony środowiska i skuteczniejszego przeciwdziałania większej niestabilności rynku.

Poprzednie reformy służyły głównie rozwiązaniu problemów wewnętrznych UE, obejmujących znaczne nadwyżki produkcji i zagrożenia związane z bezpieczeństwem żywności. Reformy te przyniosły korzyści zarówno w samej UE, jak i na arenie międzynarodowej. Większość dzisiejszych problemów wywołanych jest jednak przez czynniki zewnętrzne wobec rolnictwa, a zatem wymagają szerzej zakrojonych środków politycznych.

Przewiduje się, że nasilą się negatywne skutki dla dochodów z działalności rolniczej, gdyż rolnicy stoją w obliczu większej liczby zagrożeń, spadku wydajności i obniżenia marż ze względu na rosnące ceny środków produkcji. Istnieje zatem potrzeba utrzymania wsparcia dochodów i zwiększenia skuteczności instrumentów służących do zwalczania zagrożeń i reagowania w sytuacjach kryzysowych. Silne rolnictwo ma kluczowe znaczenie dla europejskiego przemysłu spożywczego i światowego bezpieczeństwa żywnościowego.

Jednocześnie wzywa się podmioty działające w rolnictwie i na obszarach wiejskich do nasilenia wysiłków na rzecz realizacji ambitnych celów związanych ze zmianą klimatu i energetyką oraz strategii dotyczącej różnorodności biologicznej stanowiących część strategii „Europa 2020”. Konieczne będzie udzielanie pomocy rolnikom i leśnikom, na których w głównej mierze spoczywa odpowiedzialność za gospodarowanie gruntami, z przeznaczeniem na przyjmowanie i utrzymywanie przez nich systemów i praktyk rolnych szczególnie sprzyjających realizacji celów w zakresie ochrony środowiska i klimatu, ponieważ ceny rynkowe nie obejmują zapewniania tych dóbr publicznych. Będzie to także konieczne do jak najlepszego wykorzystania zróżnicowanego potencjału obszarów wiejskich, a zatem przyczyni się do osiągnięcia wzrostu służącego włączeniu społecznemu i spójności społecznej.

Przyszła WPR nie będzie zatem polityką, która służy jedynie potrzebom niewielkiej, choć bardzo ważnej części unijnej gospodarki, ale polityką o strategicznym znaczeniu dla bezpieczeństwa żywnościowego, środowiska naturalnego i równowagi terytorialnej. Z prowadzenia takiej prawdziwie wspólnej polityki, która w najbardziej efektywny sposób wykorzystuje ograniczone środki budżetowe na utrzymanie zrównoważonego rolnictwa w całej UE, płynie unijna wartość dodana. Tak prowadzona polityka pozwala rozwiązywać istotne problemy wykraczające poza granice jednego kraju, takie jak zmiana klimatu, zwiększając solidarność między państwami członkowskimi, a jednocześnie umożliwiając elastyczność we wdrażaniu, aby dostosować rozwiązania do lokalnych potrzeb.

W ogólnych założeniach wniosku w sprawie wieloletnich ram finansowych przewidziano, że WPR ma zachować swoją dwufilarową strukturę, przy czym kwota budżetu dla każdego filara powinna zostać utrzymana w wartościach nominalnych na poziomie z 2013 r., z wyraźnym ukierunkowaniem na osiągnięcie wyników w odniesieniu do głównych priorytetów UE. Płatności bezpośrednie powinny być przeznaczone na wspieranie zrównoważonej produkcji dzięki przyznaniu 30 % finansowania z budżetu na obowiązkowe środki korzystne dla klimatu i środowiska. Poziomy płatności powinny stopniowo zostać zrównane, a płatności dla beneficjentów korzystających ze znaczących kwot pomocy stopniowo ograniczone. Wspólne ramy strategiczne powinny obejmować rozwój obszarów wiejskich, a także inne unijne fundusze podlegające zarządzaniu dzielonemu, które powinny zostać jeszcze bardziej ukierunkowane na rezultaty i podlegać bardziej przejrzystym ulepszonym zasadom dotyczącym warunków *ex ante*. Wreszcie finansowanie WPR w zakresie środków wspierania

rynków powinno zostać zwiększone z użyciem dwóch instrumentów spoza wieloletnich ram finansowych: 1) rezerwy na wypadek sytuacji kryzysowych oraz 2) Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji w rozszerzonym zakresie.

Główne elementy ram legislacyjnych WPR na lata 2014-2020, uwzględniające powyższe kwestie, zawarte są w następujących rozporządzeniach:

- we wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej („rozporządzenie w sprawie płatności bezpośrednich”);
- we wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych („rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynków”);
- we wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) („rozporządzenie w sprawie rozwoju obszarów wiejskich”);
- we wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej (rozporządzenie horyzontalne);
- we wniosku dotyczącym rozporządzenia Rady określającego środki dotyczące ustalania niektórych dopłat, refundacji i cen związanych z jednolitą wspólną organizacją rynków produktów rolnych;
- we wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 w zakresie stosowania płatności bezpośrednich dla rolników w odniesieniu do roku 2013;
- we wniosku dotyczącym rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do systemu płatności jednolitych oraz wsparcia dla plantatorów winorośli.

Rozporządzenie w sprawie rozwoju obszarów wiejskich opiera się na wniosku przedstawionym przez Komisję w dniu 6 października 2011 r., w którym określono wspólne zasady dotyczące wszystkich funduszy we wspólnych ramach strategicznych⁵. W późniejszym terminie przygotowane zostanie rozporządzenie w sprawie programu dostaw żywności dla osób najbardziej potrzebujących, który obecnie ujęty jest w innym dziale budżetu wieloletnich ram finansowych.

⁵ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, COM(2011)615 z 6.10.2011

Ponadto w trakcie przygotowywania są nowe przepisy dotyczące publikowania informacji o beneficjentach, które uwzględniają zastrzeżenia zgłoszone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w celu znalezienia najodpowiedniejszego sposobu pogodzenia prawa beneficjentów do ochrony ich danych osobowych z zasadą przejrzystości.

2. WYNIKI KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI ORAZ OCENA SKUTKÓW

Ocena skutków służy ocenie i porównaniu skutków trzech alternatywnych scenariuszy działania w oparciu o ocenę bieżącej strategii politycznej i analizę przyszłych wyzwań i potrzeb. Stanowi ona wynik długiego procesu, kierowanego przez zespół przedstawicieli różnych służb, zapoczątkowanego w kwietniu 2010 r., w ramach którego przeprowadzono szeroko zakrojoną analizę ilościową i jakościową, obejmującą określenie scenariusza wyjściowego w postaci średniookresowych prognoz dla rynków rolnych i dochodów do 2020 r. i modelowanie skutków różnych scenariuszy strategicznych dla sytuacji ekonomicznej sektora rolnictwa.

Ocena skutków obejmuje następujące trzy warianty: 1) wariant dostosowania, w którym kontynuowana jest obecna strategia polityczna jednocześnie z działaniami służącymi zajęciu się jej najslabszymi stronami takimi jak kwestia podziału płatności bezpośrednich; 2) wariant integracji, który zakłada znaczące zmiany w strategii w postaci lepszego ukierunkowania i ekologizacji płatności bezpośrednich dla rolników i bardziej strategicznego ukierunkowania polityki rozwoju obszarów wiejskich, tak by była lepiej skoordynowana z politykami unijnymi w innych dziedzinach, przy czym wariant ten przewiduje także rozszerzenie zakresu podstawy prawnej, aby w większym zakresie objąć współpracę producentów; oraz 3) scenariusz zmiany ukierunkowania, w ramach którego polityka zostaje ukierunkowana wyłącznie na środowisko ze stopniowym wycofywaniem płatności bezpośrednich, przy założeniu, że zdolność produkcyjna może zostać utrzymana bez płatności i że inne środki polityczne mogą służyć spełnieniu społeczno-ekonomicznych potrzeb obszarów wiejskich.

W kontekście kryzysu gospodarczego i jego negatywnego wpływu na finanse publiczne, w związku z którym UE przyjęła strategię „Europa 2020” oraz wniosek określający wieloletnie ramy finansowe, w ramach każdego z tych trzech wariantów przywiązuje się wagę do innego z trzech strategicznych celów przyszłej WPR, która służy temu, by rolnictwo stało się bardziej konkurencyjne i zrównoważone, a obszary wiejskie tętniły życiem. W celu lepszego dostosowania do strategii „Europa 2020”, zwłaszcza pod względem efektywności wykorzystania zasobów, coraz istotniejsze będzie zwiększenie wydajności rolnictwa przez wykorzystanie badań, transferu wiedzy i wspieranie współpracy oraz innowacyjności (w tym za pośrednictwem europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa). Choć polityka rolna nie jest już realizowana w otoczeniu regulacyjnym prowadzącym do zakłóceń rynku, przewiduje się, że dalsza liberalizacja handlu, w szczególności w kontekście dauhańskiej agendy rozwoju czy umowy o wolnym handlu z Mercosur, będzie źródłem dodatkowego negatywnego wpływu na ten sektor.

Trzy warianty strategiczne zostały opracowane z uwzględnieniem preferencji wyrażonych w konsultacjach, które zostały przeprowadzone w ramach oceny skutków. Zainteresowane podmioty zostały zaproszone do przedstawienia swoich poglądów między 23 listopada

2010 r. a 25 stycznia 2011 r., a w dniu 12 stycznia 2011 r. zorganizowano posiedzenie komitetu doradczego. Poniżej podsumowano najważniejsze wnioski⁶:

- Między zainteresowanymi stronami panuje zgoda co do tego, że do zmierzenia się z wyzwaniami w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego, zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i rozwoju terytorialnego potrzeba silnej WPR opartej na strukturze dwóch filarów.
- Większość respondentów jest zdania, że WPR powinna odgrywać rolę w stabilizowaniu rynków i cen.
- Zainteresowane podmioty mają różne poglądy dotyczące ukierunkowania wsparcia (a zwłaszcza redystrybucji wsparcia bezpośredniego i ograniczania płatności).
- Panuje zgoda co do tego, że obydwa filary mogą istotnie posłużyć do realizacji działań służących do walki ze zmianą klimatu i zwiększenia efektywności środowiskowej dla dobra unijnego społeczeństwa. Podczas gdy wielu rolników uważa, że płatności I filara są już dobrze wykorzystywane, w przekonaniu opinii publicznej mogą one być wykorzystywane bardziej efektywnie.
- Respondenci pragną, by wszystkie części UE, w tym obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania, stały się miejscem przyszłego wzrostu i rozwoju.
- Wielu respondentów podkreślało potrzebę integracji WPR z polityką w innych dziedzinach, takich jak: ochrona środowiska, zdrowie, handel i rozwój.
- Postrzegają oni innowacyjność, rozwój konkurencyjnych przedsiębiorstw i dostarczanie dóbr publicznych obywatelom UE jako sposoby dostosowania WPR do strategii „Europa 2020”.

Ocena skutków obejmuje zatem porównanie trzech wariantów strategicznych:

W ramach wariantu zmiany ukierunkowania zostałyby przyspieszone dostosowanie strukturalne w sektorze rolnym oraz nastąpiłoby przesunięcie produkcji w stronę obszarów najbardziej efektywnych pod względem kosztów i najrentowniejszych sektorów. Znacząco zwiększono by finansowanie ochrony środowiska, przy jednoczesnym narażeniu sektora na większe ryzyko ze względu na ograniczony zakres interwencji rynkowej. Ponadto wariant ten wiązałby się z wysokimi kosztami społecznymi i szkodą dla środowiska, ponieważ mniej konkurencyjne obszary doświadczyłyby znacznej utraty dochodu, a jako że w ramach polityki utracono by możliwość oddziaływania poprzez płatności bezpośrednie powiązane z wymogami wzajemnej zgodności, nastąpiłaby degradacja środowiska.

W przeciwieństwie do powyższego, wariant zakładający dostosowanie pozwoliłby najlepiej zachować ciągłość polityki przy wprowadzeniu ograniczonych, ale wymiernych udoskonaleń zarówno w konkurencyjności rolnictwa, jak i w efektywności środowiskowej. Panują jednak poważne wątpliwości co do tego, czy wariant ten pozwoliłby odpowiednio sprostać przyszłym wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu i środowiskiem, które w długoterminowej perspektywie także warunkują zrównoważenie rolnictwa.

⁶ Zob. załącznik nr 9 do oceny skutków, w którym zawarto przegląd 517 otrzymanych opinii.

Scenariusz integracji jest nowatorski ze względu na lepsze ukierunkowanie i ekologizację płatności bezpośrednich. Analiza wskazuje na to, że ekologizacja jest możliwa rozsądnym kosztem z punktu widzenia rolników, choć nie da się całkowicie uniknąć obciążenia administracyjnego. Wariant ten mógłby stać się nowym bodźcem do rozwoju obszarów wiejskich pod warunkiem, że nowe możliwości zostaną skutecznie wykorzystane przez państwa członkowskie i regiony oraz że oparcie się na wspólnych ramach strategicznych z innymi unijnymi funduszami nie osłabi efektu synergii z I filarem ani nie odbierze szczególnych możliwości związanych z rozwojem na obszarach wiejskich. Jeśli osiągnięta zostałaby właściwa równowaga, taki scenariusz najlepiej posłużyłby osiągnięciu celu długoterminowego zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

W związku z tym ocena skutków zawiera podsumowanie, że scenariusz integracji pozwala na zachowanie największej równowagi w stopniowym dostosowywaniu WPR do strategicznych celów UE i w realizacji różnych przepisów wniosków ustawodawczych. Niezbędne będzie także opracowanie zasad oceny, by mierzyć wyniki WPR w odniesieniu do wspólnego zestawu wskaźników powiązanych ze strategicznymi celami.

W tym procesie istotnym założeniem było uproszczenie, które powinno być osiągnięte na wiele sposobów, w tym przez udoskonalenie przepisów dotyczących wzajemnej zgodności i instrumentów rynkowych lub przez zaprojektowanie systemu dla drobnych producentów rolnych. Ponadto ekologizacja płatności bezpośrednich powinna być zaplanowana w taki sposób, by zminimalizować obciążenie dla administracji, w tym koszty inspekcji.

3. ASPEKTY PRAWNE WNIOSKU

Proponuje się utrzymanie obecnej struktury WPR opartej na dwóch filarach, w ramach której obowiązkowe środki powszechnego stosowania do corocznego wdrażania w ramach I filara byłyby uzupełnione lepiej dostosowanymi do uwarunkowań krajowych i regionalnych dobrowolnymi środkami w ramach programów wieloletnich II filara. Nowa koncepcja płatności bezpośrednich ma na celu lepsze wykorzystanie efektu synergii z II filarem, którego środki są z kolei umieszczone we wspólnych ramach strategicznych, by można było lepiej je skoordynować ze środkami funduszy w ramach zarządzania dzielonego.

Ponadto zostaje także zachowana obecna struktura czterech podstawowych instrumentów prawnych, przy czym zostaje rozszerzony zakres rozporządzenia finansowego, by ująć wspólne przepisy w jeden dokument zwany obecnie rozporządzeniem horyzontalnym.

Wnioski są zgodne z zasadą pomocniczości. WPR jest prawdziwie wspólną polityką: jest to obszar, w którym zarządzanie dzielone jest między UE a państwa członkowskie i jest prowadzone na szczeblu unijnym dla utrzymania zrównoważonego i zróżnicowanego rolnictwa w całej UE, objęcia istotnych kwestii wykraczających poza granice państw, takich jak zmiana klimatu, oraz dla zwiększenia solidarności między państwami członkowskimi. Ze względu na znaczenie przyszłych wyzwań dla bezpieczeństwa żywnościowego, środowiska i równowagi terytorialnej, WPR pozostaje polityką o strategicznym znaczeniu dla skutecznego podejmowania strategicznych wyzwań i najbardziej efektywnego wykorzystania środków budżetowych. Ponadto proponuje się utrzymanie obecnej struktury instrumentów w obydwu filarach, w ramach której państwa członkowskie miałyby większą swobodę w dostosowaniu rozwiązań do lokalnych uwarunkowań oraz w dofinansowaniu środków II filara. W ramach II filara udostępnia się także narzędzia takie jak europejskie partnerstwo innowacyjne i instrumenty zarządzania ryzykiem. Jednocześnie wspólna polityka rolna zostanie lepiej

dostosowana do strategii „Europa 2020” (w tym przez umieszczenie jej we wspólnych ramach z innymi funduszami UE) oraz usprawniona i uproszczona. Wreszcie analiza przeprowadzona w ramach oceny skutków jasno ukazuje koszt braku działania pod względem negatywnych konsekwencji dla gospodarki, środowiska i społeczeństwa.

Rozporządzenie w sprawie rozwoju obszarów wiejskich opiera się na podejściu strategicznym wprowadzonym w obecnym okresie programowania, polegającym na tym, że państwa członkowskie opracowywały strategie i programy na podstawie analizy SWOT, by jak najlepiej dostosować interwencje do krajowych i regionalnych uwarunkowań, co odniosło pozytywny skutek. Nowy mechanizm realizacji ma na celu zwiększenie skuteczności tego podejścia strategicznego – między innymi poprzez ustanowienie na szczeblu UE jasno określonych wspólnych celów rozwoju obszarów wiejskich (w powiązaniu ze wspólnymi wskaźnikami celu), a także przez wprowadzenie niezbędnych dostosowań na podstawie nabytego dotychczas doświadczenia.

Rozporządzenie obejmuje także europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, które ma na celu promowanie efektywności wykorzystania zasobów, łączenie badań z praktycznym zastosowaniem i ogólnie zachęcanie do innowacyjności. Partnerstwo działa poprzez grupy operacyjne odpowiedzialne za innowacyjne projekty i jest wspierane za pośrednictwem sieci.

Na podstawie wniosku przedstawionego przez Komisję w dniu 6 października 2011 r., w którym określono wspólne zasady dotyczące wszystkich funduszy we wspólnych ramach strategicznych, II filar WPR powinien umożliwiać działanie w sposób skoordynowany i komplementarny z I filarem, a także z innymi funduszami UE (w szczególności Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskim Funduszem Społecznym (EFS), Funduszem Spójności i Europejskim Funduszem Morskim i Rybackim). Na szczeblu UE fundusze te zostaną objęte wspólnymi ramami strategicznymi, które na poziomie krajowym będą transponowane za pośrednictwem umów o partnerstwie, w tym wspólnych celów i zasad ich działania. Ustanowienie wspólnych zasad dotyczących wszystkich funduszy we wspólnych ramach strategicznych ułatwi obsługę projektów zarówno z punktu widzenia beneficjentów, jak i organów krajowych, a także ułatwi wdrażanie projektów zintegrowanych.

W tym kontekście polityka rozwoju obszarów wiejskich nadal zachowuje swoje długoterminowe cele strategiczne, czyli zwiększenie konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi i działaniami na rzecz klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Zgodnie ze strategią „Europa 2020” te ogólne cele wsparcia rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020 są w bardziej szczegółowy sposób wyrażone w następujących sześciu priorytetach ogólnounijnych:

- ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich;
- poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych;
- poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;

- wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym;
- zwiększanie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Te priorytety powinny stać się podstawą programowania, w tym określenia dla każdego z nich wskaźników celu. Rozporządzenie ustanawia przepisy dotyczące przygotowania, zatwierdzania i zmiany programów, które bazują ogólnie na obowiązujących przepisach, otwiera także możliwość tworzenia podprogramów (np. dla młodych rolników, drobnych producentów rolnych, obszarów górskich, krótkich łańcuchów dostaw), które korzystałyby z bardziej intensywnego wsparcia.

Lista poszczególnych środków została uproszczona, a konkretne środki poddano przeglądowi i skorygowano, by rozwiązać problemy związane z zakresem, wdrażaniem i wykorzystaniem środków, które wystąpiły w obecnym okresie programowania. Jako że większość środków potencjalnie służy osiągnięciu więcej niż jednego celu lub priorytetu, nie wydaje się dłużej właściwe grupowanie ich w osie; programowanie w oparciu o priorytety powinno zapewnić równowagę w programach. Utworzony zostaje specjalny środek dla rolnictwa ekologicznego, na nowo wytycza się także obszary ze szczególnymi naturalnymi ograniczeniami. Udoskonala się przepis mający na celu wspieranie wspólnych działań w dziedzinie środowiska.

Obecnemu środkowi dotyczącemu współpracy nadaje się większe znaczenie i rozszerza jego zakres, by wspierać różne formy współpracy (gospodarczej, w dziedzinie ochrony środowiska i społecznej) między szeroką rzeszą potencjalnych beneficjentów. Obecnie obejmuje on projekty pilotażowe, a także współpracę między regionami i między krajami. Podejście Leader i podejście oparte na tworzeniu sieci mają nadal odgrywać kluczową rolę, szczególnie dla rozwoju obszarów wiejskich i popularyzowania innowacji. Wsparcie za pośrednictwem środka Leader będzie spójne i skoordynowane ze wsparciem rozwoju lokalnego pochodzącym z innych unijnych funduszy w ramach zarządzania dzielonego. Nagroda dla lokalnych innowacyjnych projektów współpracy będzie stanowić wsparcie dla transnarodowych inicjatyw na rzecz innowacji.

Narzędzia dotyczące zarządzania ryzykiem, w tym wsparcie dla funduszy wspólnego inwestowania i nowy instrument stabilizacji dochodu, oferują nowe możliwości radzenia sobie z dużą zmiennością cen na rynkach rolnych, która prawdopodobnie utrzyma się w średnioterminowej perspektywie.

Zlikwidowanie obecnego systemu opartego na osiach uprości także państwom członkowskim proces programowania środków.

Wreszcie proponowane jest oparcie się na Wspólnych Ramach Monitorowania i Oceny (WRMiC) wprowadzonych w bieżącym okresie, które zostaną uproszczone i udoskonalone na podstawie dotychczasowych doświadczeń. Do celów monitorowania i oceny wspólny zestaw wskaźników zostanie powiązany z celami strategicznymi.

4. WPLYW NA BUDŻET

Wniosek w sprawie wieloletnich ram finansowych zawiera przepis stanowiący, że znaczna część unijnego budżetu powinna nadal być przeznaczana na rolnictwo, które jest wspólną

polityką o strategicznym znaczeniu. Zatem proponuje się skoncentrowanie WPR na jej najważniejszych działaniach i przeznaczenie 317,2 mld euro, według cen bieżących, na I filar oraz 101,2 mld euro na II filar na okres 2014-2020.

Finansowanie I i II filara uzupełnione jest dodatkową kwotą 17,1 mld euro, na którą składa się 5,1 mld euro na badania i innowacyjność, 2,5 mld euro na bezpieczeństwo żywności oraz 2,8 mld euro na pomoc żywnościową dla osób najbardziej potrzebujących, ujętą w innych działach wieloletnich ram finansowych, a także 3,9 mld euro w nowej rezerwie przeznaczonej na sytuacje kryzysowe w sektorze rolnym oraz do 2,8 mld euro w Europejskim Funduszu Dostosowania do Globalizacji spoza wieloletnich ram finansowych, co stanowi razem całkowity budżet w wysokości 435,6 mld euro na okres 2014-2020.

Odnosnie do podziału wsparcia między państwa członkowskie, proponuje się, by wszystkim państwom członkowskim, w których płatności bezpośrednie wynoszą mniej niż 90 % unijnej średniej, zmniejszono różnicę wysokości wsparcia o jedną trzecią. Krajowe pułapy w rozporządzeniu w sprawie płatności bezpośrednich przeliczono w oparciu o powyższą zasadę.

Podział wsparcia na rozwój obszarów wiejskich oparty jest na obiektywnych kryteriach powiązanych z celami strategicznymi z uwzględnieniem obecnie obowiązującego podziału. Podobnie jak obecnie, regiony słabiej rozwinięte powinny nadal korzystać z wyższych stawek dofinansowania, co ma dotyczyć także niektórych środków takich jak: transfer wiedzy, grupy producentów, współpraca oraz Leader.

Wprowadzono pewną elastyczność pod względem przenoszenia środków pieniężnych między filarami (do 5% płatności bezpośrednich): z I filaru do II filaru, w celu umożliwienia państwom członkowskim wzmocnienia ich polityki rozwoju obszarów wiejskich, oraz z II filaru do I filaru - w przypadku tych państw członkowskich, w których płatności bezpośrednie wynoszą mniej niż 90% unijnej średniej.

Szczegóły finansowego wpływu wniosków w sprawie reformy WPR określa sprawozdanie finansowe stanowiące załącznik do wniosków ustawodawczych.

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 42 i 43,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej⁷,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego⁸,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów⁹,

po konsultacji z Europejskim Inspektorem Ochrony Danych¹⁰,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów WPR: „WPR do 2020 r.: sprostać wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi”¹¹ (zwany dalej „komunikatem w sprawie WPR do 2020 r.”) określa potencjalne wyzwania, cele i kierunki wspólnej polityki rolnej (zwanej dalej „WPR”) po 2013 r. W świetle debaty nad tym komunikatem należy zreformować WPR ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2014 r. Reforma ta powinna obejmować wszystkie główne instrumenty WPR, w tym rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)¹². Z uwagi na zakres reform należy uchylić rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 i zastąpić je nowym dokumentem.

⁷ Dz.U. C [...] z [...], s. [...].

⁸ Dz.U. C [...] z [...], s. [...].

⁹ Dz.U. C [...] z [...], s. [...].

¹⁰ Dz.U. C [...] z [...], s. [...].

¹¹ COM(2010) 672 wersja ostateczna z 18.11.2010.

¹² Dz.U. L 277 z 21.10.2005, s. 1.

- (2) Polityka rozwoju obszarów wiejskich powinna towarzyszyć płatnościom bezpośrednim i środkiem rynkowym WPR oraz uzupełniać je, a tym samym przyczynić się do osiągnięcia celów tej polityki ustanowionych w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanym dalej „Traktatem”). Polityka rozwoju obszarów wiejskich powinna również integrować główne cele polityki określone w komunikacie Komisji z dnia 3 marca 2010 r. „Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”¹³ (zwanej dalej „strategią »Europa 2020«”) i być spójna z ogólnymi celami polityki spójności gospodarczej i społecznej określonymi w Traktacie.
- (3) W związku z tym, że cel niniejszego rozporządzenia, mianowicie rozwój obszarów wiejskich, nie może zostać osiągnięty w wystarczający sposób na szczeblu państw członkowskich, ze względu na powiązania pomiędzy tym celem a innymi instrumentami WPR, zakres różnic pomiędzy poszczególnymi obszarami wiejskimi oraz ograniczenia środków finansowych państw członkowskich w rozszerzonej Unii, a może zostać osiągnięty w lepszy sposób na poziomie Unii poprzez wieloletnią gwarancję finansowania unijnego oraz poprzez skoncentrowanie się na jego priorytetach, Unia może przyjmować środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w art. 5 ust. 4 tego Traktatu, niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.
- (4) W celu uzupełnienia lub zmienienia pewnych elementów niniejszego rozporządzenia innych niż istotne należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 290 Traktatu. Szczególnie istotne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja prowadziła stosowne konsultacje, w tym z ekspertami. Przygotowując i opracowując akty delegowane, Komisja powinna zapewnić równoczesne, terminowe i odpowiednie przekazanie stosownych dokumentów Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.
- (5) Aby zapewnić zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, trzeba skoncentrować się na ograniczonej liczbie podstawowych priorytetów związanych z transferem wiedzy i innowacją w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, konkurencyjnością wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i rentownością gospodarstw, organizacją łańcuchów żywnościowych i zarządzaniem ryzykiem w rolnictwie, odtwarzaniem, ochroną i wzmacnianiem ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa, efektywnym gospodarowaniem zasobami i przechodzeniem na gospodarkę niskoemisyjną w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym oraz zwiększaniem włączenia społecznego, ograniczeniem ubóstwa i promowaniem rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich. Należy przy tym uwzględnić zróżnicowanie sytuacji, które mają wpływ na obszary wiejskie, gdzie występują różne cechy lub różne kategorie potencjalnych beneficjentów i celów przekrojowych w zakresie innowacyjności, środowiska oraz przeciwdziałania zmianie klimatu i do przystosowania się do niej. Działania w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu powinny odnosić się zarówno do ograniczania emisji w rolnictwie i leśnictwie, pochodzących z najważniejszych form działalności takich jak produkcja zwierzęca i stosowanie nawozów, jak i do biotopów obniżających zawartość dwutlenku węgla oraz zwiększania pochłaniania dwutlenku węgla uwzględniając użytkowanie gruntów,

¹³ COM(2010) 2020 wersja ostateczna z 3.3.2010.

zmiany użytkowania gruntów oraz sektor leśny. Priorytet Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich dotyczący transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich powinno stosować się horyzontalnie w odniesieniu do innych priorytetów Unii związanych z rozwojem obszarów wiejskich.

- (6) Priorytety Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich powinny być realizowane w ramach zrównoważonego rozwoju i wspierania przez Unię celu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, zgodnie z art. 11 i 19 Traktatu, z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci”. Państwa członkowskie powinny dostarczać informacji o wspieraniu celu dotyczącego zmiany klimatu zgodnie z ambitnym założeniem przeznaczenia przynajmniej 20 % unijnego budżetu na ten cel, przy zastosowaniu metodyki przyjętej przez Komisję.
- (7) Działalność Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (zwanego dalej „EFRROW”) oraz operacje, do których Fundusz się przyczynia, powinny być spójne i zgodne ze wsparciem w ramach innych instrumentów WPR. W celu zapewnienia optymalnego przydziału i efektywnego wykorzystania zasobów unijnych należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do określania wyjątków od zasady, że na mocy niniejszego rozporządzenia nie należy przyznawać wsparcia operacjom wspieranym w ramach wspólnej organizacji rynków.
- (8) W celu zapewnienia niezwłocznego startu i efektywnej realizacji programów rozwoju obszarów wiejskich wsparcie z EFRROW powinno opierać się na istnieniu należytych ramowych warunków administracyjnych. Z tego względu państwa członkowskie powinny oceniać zgodność z pewnymi warunkami *ex ante*. Każde państwo członkowskie powinno przygotować krajowy program rozwoju obszarów wiejskich dla całego terytorium kraju albo też zbiór programów regionalnych. W każdym programie należy określić strategię osiągania celów w odniesieniu do priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz zestaw środków. Programowanie powinno być zgodne z priorytetami unijnymi w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, a jednocześnie dostosowane do kontekstu krajowego, oraz uzupełniać inne obszary polityki unijnej, w szczególności politykę rynku rolnego, politykę spójności oraz wspólną politykę rybołówstwa. Państwa członkowskie, które decydują się na opracowanie zestawu programów regionalnych powinny również być w stanie opracować ramy krajowe – bez alokacji oddzielnych środków budżetowych – w celu ułatwienia koordynacji realizacji wyzwań ogólnokrajowych między regionami.
- (9) Państwa członkowskie powinny móc włączać do swoich programów rozwoju obszarów wiejskich podprogramy tematyczne ukierunkowane na określone potrzeby obszarów mających dla nich szczególne znaczenie. Podprogramy tematyczne powinny dotyczyć m.in. młodych rolników, małych gospodarstw, obszarów górskich i tworzenia krótkich łańcuchów dostaw. Podprogramy tematyczne należy również wykorzystywać w celu uwzględnienia możliwości zajęcia się tematem restrukturyzacji sektorów rolnych, które mają duży wpływ na rozwój obszarów wiejskich. Aby wspomóc efektywne interwencje w ramach takich podprogramów tematycznych, państwom członkowskim należy zezwolić na ustalenie wyższych stawek wsparcia dla określonych operacji objętych tymi podprogramami.
- (10) W programach rozwoju obszarów wiejskich należy określić potrzeby objętego nimi obszaru i opisać spójną strategię zaspokojenia tych potrzeb, z uwzględnieniem

priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Strategia ta powinna być oparta na wyznaczeniu celów. Należy ustalić powiązania między określonymi potrzebami, wyznaczonymi celami i środkami wybranymi w celu osiągnięcia celów i zaspokojenia potrzeb. Programy rozwoju obszarów wiejskich powinny również zawierać wszystkie informacje potrzebne do oceny ich zgodności z wymogami niniejszego rozporządzenia.

- (11) W programach rozwoju obszarów wiejskich należy ustanowić cele w oparciu o wspólny zestaw wskaźników dla wszystkich państw członkowskich. Aby ułatwić to zadanie, należy, zgodnie z priorytetami Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, wyznaczyć obszary objęte tymi wskaźnikami. Ze względu na horyzontalne stosowanie priorytetu Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich dotyczącego transferu wiedzy w rolnictwie i leśnictwie interwencje w ramach tego priorytetu należy uważać za mające zasadnicze znaczenie dla wskaźników celów określonych dla pozostałych priorytetów Unii.
- (12) Konieczne jest ustanowienie pewnych zasad programowania i dokonywania przeglądów programów rozwoju obszarów wiejskich. W przypadku zmian niemających wpływu na strategię programów lub odpowiedni wkład finansowy Unii należy przewidzieć mniej rygorystyczną procedurę.
- (13) W celu zapewnienia pewności prawa i jasności w kwestii procedury, która ma być stosowana w przypadku dokonywania zmian w programie, należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do ustalania kryteriów, na podstawie których proponowane zmiany skwantyfikowanych celów programu będą uważane za istotne, a zatem wymagające zmodyfikowania programu w drodze aktu wykonawczego przyjętego zgodnie z art. 91 niniejszego rozporządzenia.
- (14) Rozwój i specjalizacja rolnictwa i leśnictwa oraz szczególne wyzwania, przed którymi stoją mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (zwane dalej „MŚP”) na obszarach wiejskich wymagają odpowiedniego poziomu szkolenia technicznego i gospodarczego, a także większej zdolności do korzystania z wiedzy i informacji oraz ich wymiany, w tym poprzez rozpowszechnianie najlepszych produkcyjnych praktyk rolnych i leśnych. Transfer wiedzy i działania informacyjne powinny odbywać się nie tylko w postaci tradycyjnych kursów szkoleniowych, ale także być dostosowane do potrzeb podmiotów na obszarach wiejskich. Z tego względu należy również wspierać warsztaty, coaching, demonstracje, działania informacyjne, jak również krótkoterminową wymianę i programy wizyt w gospodarstwach. Wiedza i zdobyte informacje powinny umożliwiać rolnikom, posiadaczom lasów, osobom działającym w sektorze spożywczym i MŚP na obszarach wiejskich w szczególności zwiększenie ich konkurencyjności oraz poprawienie efektywnego gospodarowania zasobami i efektywności środowiskowej, przyczyniając się jednocześnie do osiągnięcia zrównoważonego charakteru gospodarki wiejskiej. W celu zapewnienia efektywnego transferu wiedzy i działań informacyjnych pod względem osiągnięcia tych wyników należy wymagać, aby podmioty świadczące usługi w zakresie transferu wiedzy miały wszystkie stosowne zdolności.
- (15) Aby zagwarantować, że podmioty świadczące usługi w zakresie transferu wiedzy są w stanie świadczyć usługi o takiej jakości i takim charakterze, jakie są zgodne z celami polityki rozwoju obszarów wiejskich, oraz aby zapewnić lepsze dysponowanie

środkami finansowymi i wyraźne rozgraniczenie programów wymiany w gospodarstwach rolnych i wizyt w gospodarstwach od podobnych działań w ramach innych programów unijnych, należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do minimalnych kwalifikacji podmiotów zajmujących się transferem wiedzy, kosztów kwalifikowalnych oraz czasu trwania i kwestii ujętych w programach wymiany w gospodarstwach rolnych i wizyt w gospodarstwach.

- (16) Usługi doradcze dla gospodarstw rolnych umożliwiają rolnikom, posiadaczom lasów i MŚP na obszarach wiejskich bardziej zrównoważone zarządzanie i poprawę ogólnej efektywności ich gospodarstw lub przedsiębiorstw. Z tego względu należy zachęcać zarówno do tworzenia takich usług, jak i do korzystania z nich przez rolników, posiadaczy lasów i MŚP. W celu poprawy jakości i skuteczności oferowanego doradztwa należy określić wymogi dotyczące minimalnych kwalifikacji i regularnego szkolenia doradców. Usługi doradcze dla gospodarstw rolnych, określone w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr HR/2012 z dnia [...] ¹⁴, powinny wspierać rolników w ocenie efektywności ich gospodarstw rolnych i określaniu koniecznych ulepszeń w odniesieniu do podstawowych wymogów w zakresie zarządzania, zasad dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr DP/2012 z dnia [...] ¹⁵, wymogów lub działań związanych z przeciwdziałaniem zmianie klimatu i przystosowaniem się do niej, różnorodnością biologiczną, ochroną wód, zgłaszaniem chorób zwierząt oraz innowacją, przynajmniej w zakresie określonym w załączniku I do rozporządzenia (UE) nr HR/2012. W stosownych przypadkach doradztwo powinno obejmować również normy bezpieczeństwa pracy. Doradztwo może także obejmować kwestie związane z efektywnością ekonomiczną, rolną i środowiskową gospodarstwa lub przedsiębiorstwa. Usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i zastępstw powinny pomóc rolnikom w usprawnieniu i ułatwieniu zarządzania gospodarstwem.
- (17) Aby zagwarantować, że podmioty i organy oferujące usługi doradcze są w stanie zapewniać doradztwo o takiej jakości i takim charakterze, jakie są zgodne z celami polityki rozwoju obszarów wiejskich, należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do dalszego określenia minimalnych kwalifikacji organów i podmiotów świadczących usługi doradcze.
- (18) Unijne lub krajowe systemy zapewniania jakości produktów rolnych i żywności stanowią dla konsumentów potwierdzenie jakości i cech produktu lub procesu produkcji stosowanego w wyniku udziału rolników w takim systemie, wytwarzają wartość dodaną takich produktów i poprawiają ich możliwości rynkowe. Z tego względu należy zachęcać rolników do udziału w tych systemach. Z uwagi na fakt, że w momencie przystępowania do takiego programu i w pierwszych latach udziału w nim dodatkowe koszty i obowiązki, którymi rolnicy są obciążeni w związku z udziałem w programie, nie są w pełni rekompensowane przez rynek, wsparcie powinno być ograniczone do przystępowania do takich programów po raz pierwszy i obejmować okres nie dłuższy niż pięć lat. Biorąc pod uwagę szczególne cechy bawełny jako produktu rolnego, należy uwzględnić także systemy zapewniania jakości

¹⁴ Dz.U. L [...] z [...], s. [...].

¹⁵ Dz.U. L [...] z [...], s. [...].

bawełny. W celu zapewnienia efektywnego i racjonalnego wykorzystania zasobów budżetowych EFRROW należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do unijnych systemów jakości, które mogą być objęte tym środkiem.

- (19) Aby zwiększyć efektywność gospodarczą i środowiskową gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw na obszarach wiejskich, zwiększyć efektywność sektora handlu produktami rolnymi i ich przetwórstwa, zapewnić infrastrukturę potrzebną do rozwoju rolnictwa i wspierać inwestycje niedochodowe niezbędne do osiągnięcia celów środowiskowych, należy udzielać wsparcia na rzecz inwestycji w środki trwałe przyczyniających się do osiągnięcia tych celów. W okresie programowania 2007-2013 różne środki obejmowały różne obszary interwencji. Aby to uprościć, ale również by umożliwić beneficjentom opracowywanie i realizowanie połączonych projektów o zwiększonej wartości dodanej, jeden środek powinien obejmować wszystkie rodzaje inwestycji w środki trwałe. Aby lepiej ukierunkować pomoc, państwa członkowskie powinny określić próg w odniesieniu do gospodarstw rolnych kwalifikujących się do pomocy na rzecz inwestycji związanych ze wspieraniem rentowności gospodarstw w oparciu o wyniki analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń („analizy SWOT”).
- (20) Potencjał produkcyjny sektora rolnego jest bardziej niż w przypadku innych sektorów narażony na zniszczenia w wyniku klęsk żywiołowych. Aby wspomóc rentowność i konkurencyjność gospodarstw w obliczu takich klęsk, należy udzielać wsparcia stanowiącego dla rolników pomoc w przywracaniu zniszczonego potencjału produkcji rolnej. Państwa członkowskie powinny również dopilnować, aby nie dochodziło do wystąpienia nadwyżki rekompensaty w wyniku połączenia unijnych (w szczególności w odniesieniu do środka zarządzania ryzykiem), krajowych i prywatnych systemów rekompensat. W celu zapewnienia efektywnego i racjonalnego wykorzystania zasobów budżetowych EFRROW należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do określania kosztów kwalifikowalnych w ramach tego środka.
- (21) Tworzenie i rozwój nowej działalności gospodarczej w postaci nowych gospodarstw, przedsiębiorstw lub inwestycji w działalność pozarolniczą ma zasadnicze znaczenie dla rozwoju i konkurencyjności obszarów wiejskich. Środek dotyczący rozwoju gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej powinien ułatwiać młodym rolnikom rozpoczęcie działalności i strukturalne dostosowanie ich gospodarstw po rozpoczęciu działalności, różnicowanie działalności w kierunku działalności pozarolniczej oraz tworzenie i rozwijanie MŚP prowadzących działalność pozarolniczą na obszarach wiejskich. Należy także wspierać rozwój małych gospodarstw, których działalność jest potencjalnie gospodarczo rentowna. W celu zapewnienia rentowności nowej działalności gospodarczej wspieranej w ramach tego środka należy uzależnić wsparcie od przedłożenia planu operacyjnego. Wsparcie na rzecz założenia nowego przedsiębiorstwa powinno obejmować jedynie początkowy okres działalności przedsiębiorstwa i nie powinno stać się pomocą operacyjną. Z tego względu w przypadku gdy państwa członkowskie decydują się na udzielanie pomocy w ratach, pomoc ta nie powinna być udzielana przez okres dłuższy niż pięć lat. Ponadto w celu zachęcania do restrukturyzacji sektora rolnictwa należy ustanowić wsparcie w formie rocznych płatności dla rolników uczestniczących w systemie dla drobnych producentów rolnych, ustanowionym w tytule V rozporządzenia (UE) nr DP/2012, którzy zobowiązują się do przekazania całego gospodarstwa wraz z odpowiednimi

uprawnieniami do płatności innemu rolnikowi, który nie uczestniczy w przedmiotowym programie.

- (22) MŚP stanowią podstawę unijnej gospodarki wiejskiej. Rozwój gospodarstw i działalności pozarolniczej powinien mieć na celu wspieranie zatrudnienia i tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy na obszarach wiejskich, zachowanie istniejących już miejsc pracy, ograniczenie sezonowych wahań zatrudnienia, rozwój sektorów nierolniczych poza rolnictwem i sektorem rolnym oraz sektorem przetwórstwa spożywczego, sprzyjając jednocześnie integracji przedsiębiorstw i powstawaniu lokalnych powiązań między sektorami. Należy wspierać projekty łączące jednocześnie rolnictwo, turystykę wiejską poprzez promowanie zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki na obszarach wiejskich oraz dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, a także promować inwestycje w energię odnawialną.
- (23) W celu zapewnienia efektywnego i racjonalnego wykorzystania zasobów budżetowych EFROW oraz zagwarantowania ochrony praw beneficjentów i uniknięcia ich dyskryminowania należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do określania warunków, na jakich osobę prawną można uznać za „młodego rolnika”, ustanowienia okresu karencji na nabycie umiejętności zawodowych, minimalnej zawartości planów operacyjnych oraz kryteriów stosowanych przez państwa członkowskie w celu zdefiniowania małych gospodarstw i wyznaczenia górnych i dolnych progów na potrzeby określania kwalifikowalności operacji w ramach odpowiednio wsparcia dla młodych rolników lub rozwoju małych gospodarstw.
- (24) Rozwój infrastruktury lokalnej i lokalnych usług podstawowych na obszarach wiejskich, w tym rekreacji i kultury, odnowa wsi i działalność ukierunkowana na odbudowę i poprawę stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi i krajobrazów wiejskich stanowią zasadniczy element wszelkich starań w zakresie realizowania potencjału wzrostu i promowania zrównoważonego charakteru obszarów wiejskich. Z tego względu należy udzielać wsparcia operacjom mającym taki cel, jak również związanym z dostępem do technologii informacyjno-komunikacyjnych i rozwojem szybkich i bardzo szybkich łączy szerokopasmowych. Zgodnie z tymi celami należy promować rozwój usług i infrastruktury prowadzących do włączenia społecznego oraz odwrócenia tendencji spowolnienia gospodarczego i społecznego oraz wyludniania obszarów wiejskich. W celu osiągnięcia maksymalnej efektywności tego wsparcia objęte nim operacje powinny być realizowane zgodnie z planami rozwoju gmin i ich podstawowych usług opracowanymi przez co najmniej jedną społeczność wiejską, w przypadku gdy takie plany istnieją. W celu zapewnienia spójności z celami Unii w zakresie klimatu należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do określania rodzajów infrastruktury energii odnawialnej kwalifikujących się do wsparcia.
- (25) Leśnictwo jest integralną częścią rozwoju obszarów wiejskich, a wsparcie na rzecz zrównoważonego i przyjaznego dla klimatu użytkowania gruntów powinno obejmować rozwój obszarów leśnych i zrównoważone zarządzanie lasami. W okresie programowania 2007-2013 różne środki obejmowały różne rodzaje wsparcia inwestycji i zarządzania w zakresie leśnictwa. Aby uprościć ten system, ale również umożliwić beneficjentom opracowywanie i realizowanie połączonych projektów o zwiększonej wartości dodanej, jeden środek powinien obejmować wszystkie rodzaje wsparcia w zakresie inwestycji i zarządzania w leśnictwie. Środek ten powinien

obejmować poszerzanie i ulepszanie zasobów leśnych poprzez zalesianie gruntów i tworzenie systemów rolnoleśnych łączących ekstensywne rolnictwo z systemami leśnymi, odtwarzanie lasów uszkodzonych w wyniku pożarów lub innych klęsk żywiołowych oraz odpowiednie środki zapobiegawcze, inwestycje w nowe technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych, w celu zwiększenia efektywności gospodarczej i środowiskowej posiadaczy lasów oraz inwestycji niedochodowych zwiększających odporność ekosystemów leśnych na skutki zmiany klimatu i ich wartość dla środowiska. W ramach takiego wsparcia należy unikać zakłócania konkurencji i zapewnić jego neutralność w stosunku do rynku. W rezultacie należy narzucić ograniczenia dotyczące wielkości i statusu prawnego beneficjentów. Działania zapobiegawcze przeciwko pożarom powinny odbywać się na obszarach sklasyfikowanych przez państwa członkowskie jako obszary wysokiego lub średniego ryzyka występowania pożarów. Wszystkie działania zapobiegawcze powinny stanowić część planu ochrony lasów. W przypadku działania w zakresie odtwarzania zniszczonego potencjału leśnego wystąpienie klęski żywiołowej powinno podlegać formalnemu uznaniu przez naukową organizację publiczną. Środek dotyczący leśnictwa powinien być podejmowany w świetle przedsięwzięć prowadzonych przez Unię i państwa członkowskie na poziomie międzynarodowym oraz oparty na planach leśnych państw członkowskich na poziomie krajowym lub niższym niż krajowy lub na równorzędnych instrumentach, które powinny uwzględniać zobowiązania podjęte na Konferencjach Ministerialnych w sprawie Ochrony Lasów w Europie. Środek ten powinien przyczyniać się do realizacji strategii leśnej dla Unii Europejskiej¹⁶. W celu zagwarantowania, że zalesianie gruntów rolnych jest zgodne z celami polityki ochrony środowiska Komisja powinna posiadać uprawnienia do przyjęcia aktów zgodnie z art. 290 Traktatu dotyczących określenia niektórych minimalnych wymagań w dziedzinie środowiska naturalnego.

- (26) W celu zapewnienia efektywnego i racjonalnego wykorzystania zasobów budżetowych EFRROW należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do określenia warunków, zgodnie z którymi państwa członkowskie stwierdzają wystąpienie klęski żywiołowej bądź plagi szkodników lub ognisk choroby, oraz określenia rodzajów działań zapobiegawczych kwalifikujących się do wsparcia w ramach EFRROW.
- (27) Grupy producentów pomagają rolnikom wspólnie stawiać czoła wyzwaniom związanym z rosnącą konkurencją i konsolidacją rynków niższego szczebla w odniesieniu do wprowadzania produktów do obrotu, w tym na rynkach lokalnych. Z tego względu należy zachęcać do tworzenia grup producentów. W celu zapewnienia najlepszego wykorzystania ograniczonych zasobów finansowych jedynie grupy producentów kwalifikujące się jako MŚP powinny korzystać ze wsparcia. Aby zagwarantować, że grupy producentów staną się podmiotami rentownymi, warunkiem uznania grupy producentów przez państwa członkowskie powinno być przedłożenie planu operacyjnego. W celu uniknięcia udzielania pomocy operacyjnej i aby zachować motywującą rolę wsparcia, maksymalny czas trwania pomocy należy ograniczyć do pięciu lat.

¹⁶ Rezolucja Rady z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie strategii leśnej dla Unii Europejskiej, Dz.U. C 56 z 26/2/1999, s. 1. [Ma zostać zastąpiona nową strategią, która powinna ona zostać przyjęta do końca 2013 r.]

- (28) Płatności rolnośrodowiskowoklimatyczne powinny nadal odgrywać znaczącą rolę we wspieraniu zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz w zaspokajaniu wzrastającego wśród społeczeństwa popytu na usługi w zakresie ochrony środowiska. Powinny one dodatkowo zachęcać rolników i inne osoby gospodarujące gruntami do służenia całemu społeczeństwu poprzez wprowadzanie lub dalsze stosowanie praktyk rolnych przyczyniających się do przeciwdziałania zmianie klimatu i do przystosowania się do niej oraz zgodnych z ochroną i poprawą stanu środowiska naturalnego, krajobrazu i jego właściwości, zasobów naturalnych, gleby i różnorodności genetycznej. W tym kontekście powinno zwrócić się szczególną uwagę na zachowanie zasobów genetycznych w rolnictwie oraz na dodatkowe potrzeby systemów rolniczych o wysokiej wartości przyrodniczej. Płatności powinny przyczyniać się do pokrycia dodatkowych kosztów i utraconych dochodów wynikających z podjętych zobowiązań i powinny obejmować wyłącznie zobowiązania wykraczające poza odpowiednie obowiązkowe normy i wymogi, zgodne z zasadą „zanieczyszczający płaci”. W wielu sytuacjach synergie wynikające z zobowiązań podjętych wspólnie przez grupę rolników zwielokrotniają korzyść dla środowiska i klimatu. Wspólne działanie powoduje jednak dodatkowe koszty transakcyjne, które należy odpowiednio zrekompensować. W celu zagwarantowania, że rolnicy i inne osoby gospodarujące gruntami są w stanie prawidłowo zrealizować podjęte zobowiązania, państwa członkowskie powinny dążyć do wyposażenia ich w konieczną wiedzę i umiejętności. Państwa członkowskie powinny utrzymać poziom wysiłków podjętych w okresie programowania 2007-2013 wydawać co najmniej 25 % całkowitego wkładu EFRROW na każdy program rozwoju obszarów wiejskich na rzecz działań związanych z przeciwdziałaniem zmianie klimatu i przystosowaniem się do niej i zarządzaniem gruntami poprzez środki rolnośrodowiskowoklimatyczne, rolnictwo ekologiczne i płatności na rzecz obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami.
- (29) W celu zagwarantowania, że zobowiązania rolnośrodowiskowoklimatyczne są określone zgodnie z ogólnymi celami środowiskowymi Unii, należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do określenia warunków mających zastosowanie do rocznego przedłużenia zobowiązań po okresie początkowym, zobowiązań w sprawie ekstensyfikacji chowu zwierząt gospodarskich lub zróżnicowanego gospodarowania chowem zwierząt gospodarskich, ograniczenia użycia nawozów, środków ochrony roślin lub innych środków, hodowli lokalnych ras zwierząt gospodarskich, których hodowla jest zagrożona, lub zachowania genetycznych zasobów roślinnych, a także kwalifikujących się operacji dotyczących ochrony zasobów genetycznych w rolnictwie.
- (30) Płatności z tytułu przejścia na rolnictwo ekologiczne lub utrzymania takiego rolnictwa powinny zachęcać rolników do udziału w takich programach, tym samym odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie społeczeństwa na stosowanie praktyk rolniczych przyjaznych dla środowiska i na wysokie standardy dotyczące dobrostanu zwierząt. W celu zwiększenia synergii w korzyściach w zakresie różnorodności biologicznej płynących z tego środka należy zachęcać do zawierania umów zbiorowych i do współpracy między rolnikami, aby objąć więcej obszarów przyległych. W celu uniknięcia masowego powrotu rolników do rolnictwa konwencjonalnego należy wspierać zarówno środki związane z przechodzeniem na rolnictwo ekologiczne, jak i z utrzymaniem takiego rolnictwa. Płatności powinny

przyczynić się do pokrycia dodatkowych poniesionych kosztów i utraconych dochodów wynikających z podjętego zobowiązania i powinny obejmować wyłącznie zobowiązania wykraczające poza odpowiednie obowiązkowe normy i wymogi.

- (31) Powinno się w dalszym ciągu przyznawać rolnikom i posiadaczom lasów wsparcie pomagające im w zajęciu się szczególnymi niedogodnościami na danych obszarach, wynikającymi z wdrażania dyrektywy 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa¹⁷ i dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory¹⁸, w celu przyczynienia się do skutecznego zarządzania obszarami Natura 2000, przy czym jednocześnie powinno się udostępniać rolnikom wsparcie pomagające im w zajęciu się niedogodnościami na obszarach znajdujących się w dorzeczach, wynikającymi z wdrażania dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej¹⁹. Wsparcie powinno być powiązane z określonymi wymogami opisanymi w programie rozwoju obszarów wiejskich, które wykraczają poza właściwe obowiązkowe normy i wymogi. Przy opracowywaniu programów rozwoju obszarów wiejskich państwa członkowskie powinny ponadto uwzględnić specyficzne potrzeby obszarów Natura 2000.
- (32) Płatności dla rolników na obszarach górskich lub na innych obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami powinny przyczynić się, poprzez zachęcenie do dalszego użytkowania gruntów rolnych, do utrzymania terenów wiejskich oraz utrzymania i wspierania zrównoważonych systemów rolniczych. W celu zapewnienia efektywności takiego wsparcia płatności powinny rekompensować rolnikom utracone dochody i dodatkowe koszty związane z niedogodnościami danego obszaru.
- (33) W celu zapewnienia efektywnego wykorzystywania funduszy Unii i równego traktowania rolników obszary górskie i inne obszary z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami należy zdefiniować według obiektywnych kryteriów. W przypadku obszarów z ograniczeniami naturalnymi powinny to być kryteria biofizyczne poparte wiarygodnymi dowodami naukowymi. W celu ułatwienia stopniowego znoszenia płatności na obszarach, które wskutek zastosowania tych kryteriów nie będą już uważane za obszary z ograniczeniami naturalnymi, należy przyjąć procedurę przejściową.
- (34) Rolnicy powinni być w dalszym ciągu zachęceni do przyjmowania wysokich norm w zakresie dobrostanu zwierząt poprzez wsparcie tych rolników, którzy podejmują się przyjąć normy hodowli zwierząt, które wykraczają poza właściwe normy obowiązkowe. W celu zagwarantowania, że zobowiązania dotyczące dobrostanu zwierząt są zgodne z ogólną polityką Unii w tej dziedzinie, należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do określania obszarów, w których takie zobowiązania powinny przewidywać bardziej rygorystyczne normy w zakresie metod produkcji.

¹⁷ Dz.U. L 20 z 26.1.2010, s. 7.

¹⁸ Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7.

¹⁹ Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1.

- (35) Płatności nadal powinny być przyznawane posiadaczom lasów, którzy świadczą usługi w zakresie ochrony środowiska lub przyjazne dla klimatu usługi w zakresie ochrony lasu poprzez podejmowanie zobowiązań w celu poprawy różnorodności biologicznej, ochrony wysokiej wartości ekosystemów leśnych, zwiększania ich potencjału w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu i przystosowania się do niej oraz wzmacniania wartości ochronnej lasów w związku z erozją gleby, utrzymaniem zasobów wodnych oraz zagrożeniami naturalnymi. W tym kontekście powinno zwrócić się szczególną uwagę na zachowanie i promowanie zasobów genetycznych lasów. Płatności te przyznaje się z tytułu zobowiązań leśnośrodowiskowych, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe wymogi ustanowione w ustawodawstwie krajowym. W celu zapewnienia efektywnego i racjonalnego wykorzystania zasobów budżetowych EFRROW należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do rodzajów operacji kwalifikujących się do wsparcia w ramach tego środka.
- (36) W okresie programowania 2007-2013 tylko jeden rodzaj współpracy był wyraźnie wspierany w ramach polityki rozwoju obszarów wiejskich: współpraca na rzecz rozwoju nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolnym i spożywczym oraz w sektorze leśnym. Wsparcie tego rodzaju współpracy jest nadal konieczne, ale należy je dostosować w celu lepszego spełnienia wymogów gospodarki opartej na wiedzy. W tym kontekście należy przewidzieć możliwość finansowania w ramach tego środka projektów realizowanych przez pojedynczy podmiot, pod warunkiem że uzyskane wyniki są rozpowszechniane, a tym samym osiągnięty jest cel rozpowszechniania nowych praktyk, procesów lub produktów. Ponadto stało się oczywiste, że wspieranie znacznie szerszego zakresu rodzajów współpracy, obejmującej szerszy krąg beneficjentów, od małych podmiotów po duże, może przyczynić się do osiągnięcia celów polityki rozwoju obszarów wiejskich poprzez pomaganie podmiotom na obszarach wiejskich w przewycięzeniu wynikających z rozdrobnienia trudności gospodarczych, środowiskowych i innych. Z tego względu środek ten należy poszerzyć. Wsparcie dla małych podmiotów na rzecz organizowania wspólnych procedur pracy i wspólnego korzystania z pomieszczeń i zasobów powinno pomóc im w osiągnięciu rentowności ekonomicznej pomimo ich małych rozmiarów. Wsparcie horyzontalnej i wertykalnej współpracy między podmiotami łańcucha dostaw oraz wsparcie działań promocyjnych w kontekście lokalnym powinno być katalizatorem racjonalnego gospodarczo rozwoju krótkich łańcuchów dostaw, rynków lokalnych i lokalnych łańcuchów żywnościowych. Wsparcie dotyczące wspólnego podejścia do projektów i praktyk środowiskowych powinno pomóc w zapewnieniu większych i bardziej spójnych korzyści dla środowiska i klimatu niż mogą uzyskać indywidualne podmioty działające bez kontaktu z innymi podmiotami (na przykład poprzez praktyki stosowane w odniesieniu do niepodzielnych obszarów gruntów). Wsparcie w tych różnych dziedzinach powinno być udzielane w różnej postaci. Klastry i sieci są szczególnie istotne dla wymiany wiedzy fachowej, a także dla opracowywania nowej i specjalistycznej wiedzy fachowej, usług i produktów. Projekty pilotażowe są ważnymi narzędziami umożliwiającymi zbadanie komercyjnego stosowania technologii, technik i praktyk w różnych kontekstach oraz dostosowanie ich w razie konieczności. Grupy operacyjne stanowią zasadniczy element europejskiego partnerstwa innowacyjnego (zwanego dalej „EPI”) na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Inne ważne narzędzie to lokalne strategie rozwoju działające poza ramami rozwoju lokalnego w ramach LEADER – między publicznymi i prywatnymi podmiotami z obszarów wiejskich i miejskich. W

przeciwieństwie do podejścia LEADER takie partnerstwa i strategie mogą być ograniczone do jednego sektora lub do stosunkowo szczegółowych celów w zakresie rozwoju, w tym do celów wyżej wspomnianych. Organizacje międzybranżowe również powinny kwalifikować się do wsparcia w ramach tego środka. Wsparcie to powinno ograniczać się do okresu siedmiu lat, z wyjątkiem wspólnych działań na rzecz środowiska i klimatu w odpowiednio uzasadnionych przypadkach.

- (37) Rolnicy narażeni są obecnie na rosnące ryzyko gospodarcze i środowiskowe wskutek zmiany klimatu i większej zmienności cenowej. W tym kontekście efektywne zarządzanie ryzykiem ma dla rolników coraz większe znaczenie. Z tej przyczyny należy ustanowić środki zarządzania ryzykiem, aby pomagać rolnikom w rozwiązywaniu problemów związanych z najczęściej spotykanymi zagrożeniami. Środek ten powinien zatem wspierać rolników w pokrywaniu składek płaconych na ubezpieczenie plonów, zwierząt i roślin, a także pomagać w tworzeniu funduszy wspólnego inwestowania i rekompensat wypłacanych rolnikom za straty wynikające z ognisk chorób zwierząt lub roślin bądź incydentów środowiskowych. Środek ten powinien również obejmować narzędzie stabilizacji dochodów w postaci funduszu wspólnego inwestowania w celu zapewnienia wsparcia rolnikom doświadczającym poważnego spadku dochodów. W celu zapewnienia równego traktowania rolników w Unii, niezakłóconej konkurencji i poszanowania międzynarodowych zobowiązań Unii należy ustanowić szczegółowe warunki udzielania wsparcia w ramach tych środków. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów budżetowych EFRROW należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do określania minimalnego i maksymalnego czasu trwania pożyczek komercyjnych udzielanych funduszom wspólnego inwestowania.
- (38) W ciągu kilku lat podejście LEADER do rozwoju obszarów wiejskich udowodniło swoją użyteczność we wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich poprzez całkowite uwzględnienie wielosektorowych potrzeb w zakresie endogenicznego rozwoju obszarów wiejskich z zastosowaniem podejścia oddolnego. Z tego względu należy kontynuować stosowanie podejścia LEADER w przyszłości i podejście to powinno pozostać obowiązkowe dla wszystkich programów rozwoju obszarów wiejskich.
- (39) W celu zagwarantowania, że lokalne strategie rozwoju są stosowane na poziomie terytorialnym, który umożliwia im osiągnięcie rezultatów efektywnie przyczyniających się do osiągnięcia priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i innowacyjności, należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do ustalania kryteriów populacji dla obszaru objętego każdą z tych strategii i szczegółowego zakresu kosztów przygotowania i aktywizacji, które zostaną objęte wsparciem.
- (40) Wsparcie z EFRROW na rzecz rozwoju lokalnego w ramach LEADER powinno obejmować wszystkie aspekty przygotowywania i realizowania lokalnych strategii rozwoju i działania lokalnych grup działania, a także współpracę między terytoriami i grupami przyczyniającą się do rozwoju lokalnego, który odbywa się w sposób oddolny i którym kieruje społeczność. W celu umożliwienia partnerom z obszarów wiejskich, gdzie inicjatywa LEADER nie jest jeszcze stosowana, zbadania opracowywania i realizacji lokalnej strategii rozwoju oraz przygotowania się do tych czynności, należy objąć finansowaniem także „pakiet startowy LEADER”. W celu zapewnienia efektywnego i racjonalnego wykorzystania zasobów budżetowych EFRROW należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w

odniesieniu do szczegółowego określania kwalifikowalnych kosztów aktywizacji lokalnych grup działania.

- (41) Inwestycje są wspólnym elementem wielu środków rozwoju obszarów wiejskich w ramach niniejszego rozporządzenia i mogą dotyczyć operacji o bardzo różnorodnym charakterze. W celu zapewnienia przejrzystości realizacji tych operacji należy ustanowić pewne wspólne zasady dla wszystkich inwestycji. Te wspólne zasady powinny zawierać określenie rodzajów wydatków, które można uznać za wydatki inwestycyjne, i zapewniać udzielanie wsparcia wyłącznie inwestycjom tworzącym nową wartość w rolnictwie. W celu uwzględnienia specyfiki określonych rodzajów inwestycji, takich jak zakup używanych urządzeń i proste inwestycje odtworzeniowe, i zapewnienia jednocześnie efektywnego wykorzystania środków finansowych EFRROW należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do wyznaczania warunków uznawania określonych rodzajów inwestycji za wydatki kwalifikowalne. Aby ułatwić realizację projektów inwestycyjnych, należy umożliwić państwom członkowskim wypłacanie zaliczek. W celu zapewnienia skuteczności, uczciwości i trwałego wpływu pomocy z EFRROW należy ustanowić przepisy gwarantujące, że inwestycje związane z operacjami są trwałe oraz że wsparcie w ramach EFRROW nie jest wykorzystywane do zakłócania konkurencji.
- (42) Na mocy niniejszego rozporządzenia pewne środki związane z obszarami wymagają podjęcia przez beneficjentów zobowiązań na okres co najmniej pięciu lat. W tym okresie może nastąpić zmiana sytuacji gospodarstwa lub beneficjenta. Z tego względu należy ustanowić zasady mające na celu określenie postępowania w takich przypadkach. W celu zapewnienia efektywnego wdrożenia środków związanych z obszarami i skutecznej ochrony interesów finansowych Unii należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do ustalania warunków mających zastosowanie w przypadku częściowego przekazania gospodarstwa, określając inne sytuacje, w których zwrot pomocy nie będzie wymagany.
- (43) W przypadku niektórych środków w ramach niniejszego rozporządzenia warunkiem udzielenia wsparcia jest podjęcie przez beneficjentów zobowiązań wykraczających poza odpowiedni poziom bazowy określony w kategoriach obowiązkowych norm i wymogów. Z uwagi na możliwe zmiany ustawodawstwa w okresie istnienia zobowiązań, powodujące zmianę poziomu bazowego, należy przewidzieć możliwość zmiany umów w celu zapewnienia ciągłego poszanowania tego warunku.
- (44) Aby zagwarantować, że zasoby finansowe na rozwój obszarów wiejskich są wykorzystywane w najlepszy możliwy sposób, oraz aby kierować środki w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z priorytetami Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, ale również aby zagwarantować równe traktowanie wnioskodawców, państwa członkowskie powinny ustanowić kryteria wyboru na potrzeby selekcji projektów. Wyjątek od tej zasady należy czynić wyłącznie w przypadku tych środków, w ramach których wsparcie polega na płatnościach za świadczenie usług rolnośrodowiskowych lub dotyczących dobrostanu zwierząt. Przy stosowaniu kryteriów wyboru należy uwzględnić zasadę proporcjonalności w odniesieniu do małych dotacji.

- (45) EFRROW powinien wspierać – za pośrednictwem pomocy technicznej – działania związane z realizacją programów rozwoju obszarów wiejskich, w tym koszty związane z ochroną symboli i skrótów dotyczących unijnych systemów jakości, na udział w których można otrzymać wsparcie na mocy niniejszego rozporządzenia, oraz koszty ponoszone przez państwa członkowskie w związku z wyznaczeniem obszarów z ograniczeniami naturalnymi. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów budżetowych EFRROW należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do działań w zakresie kontroli, które mogą być finansowane w ramach pomocy technicznej.
- (46) Tworzenie sieci kontaktów wśród krajowych sieci, organizacji i administracji zaangażowanych na różnych etapach realizacji programu, organizowane w kontekście Europejskiej Sieci Oceny Rozwoju Obszarów Wiejskich, okazało się odgrywać bardzo ważną rolę w poprawianiu jakości programów rozwoju obszarów wiejskich poprzez zwiększanie udziału zainteresowanych stron w zarządzaniu rozwojem tych obszarów, a także w informowaniu społeczeństwa o płynących z tego korzyściach. Należy zatem sfinansować takie działania w ramach pomocy technicznej na poziomie Unii.
- (47) W celu przyczynienia się do osiągnięcia celów EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa należy utworzyć Sieć EPI umożliwiającą nawiązywanie kontaktów między grupami operacyjnymi, służbami doradczymi i badaczami zajmującymi się wdrażaniem działań ukierunkowanych na innowacje w rolnictwie. Należy sfinansować takie działania w ramach pomocy technicznej na poziomie Unii.
- (48) W trakcie okresu programowania 2007-2013 sieć ekspercka ds. oceny działała w kontekście Europejskiej Sieci Oceny Rozwoju Obszarów Wiejskich. W celu uwzględnienia określonych potrzeb związanych z oceną należy utworzyć Europejską Sieć Oceny Rozwoju Obszarów Wiejskich dla okresu programowania 2014-2020, by zebrać wszystkie podmioty zaangażowane w działania w zakresie oceny i ułatwić wymianę wiedzy eksperckiej w tej dziedzinie. Należy sfinansować takie działania w ramach pomocy technicznej.
- (49) Państwa członkowskie powinny zarezerwować część całkowitej kwoty każdego programu rozwoju obszarów wiejskich przeznaczoną na pomoc techniczną, aby sfinansować utworzenie i działanie krajowej sieci obszarów wiejskich gromadzącej organizacje i organy administracji, w tym partnerstwa, zajmujące się rozwojem obszarów wiejskich w celu zwiększenia ich zaangażowania w realizację programu i poprawę jakości programów rozwoju obszarów wiejskich. Krajowe sieci obszarów wiejskich powinny opracować i zrealizować plan działania.
- (50) EFRROW powinien zasygnalizować, że Unia dostrzega sposób, w jaki lokalne podejście do rozwoju i wymiar transnarodowy mogą wzajemnie się wzmacniać, szczególnie gdy obecny jest duch innowacji. Należy to uczynić poprzez przyznawanie nagród ograniczonej liczbie projektów, które stanowią przykład tych cech. Nagrody te powinny uzupełniać inne źródła finansowania dostępne za pośrednictwem polityki rozwoju obszarów wiejskich poprzez wyróżnianie wiodących odpowiednich projektów, bez względu na to, czy są one finansowane również w ramach programu rozwoju obszarów wiejskich.
- (51) W programach rozwoju obszarów wiejskich należy przewidzieć innowacyjne działania promujące sektor rolny, który jest efektywny pod względem wykorzystania surowców,

produktywny i niskoemisyjny, przy wsparciu ze strony EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa. Celem EPI powinno być promowanie szybszego i szerszego zastosowania innowacyjnych rozwiązań w praktyce. EPI powinno tworzyć wartość dodaną przez zwiększenie absorpcji i efektywności instrumentów związanych z innowacyjnością i wzmocnienie synergii między nimi. EPI powinno wypełnić luki poprzez lepsze powiązanie badań z praktycznym rolnictwem.

- (52) Realizacją innowacyjnych projektów w kontekście EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa powinny zająć się grupy operacyjne zrzeszające rolników, badaczy, doradców, przedsiębiorstwa i inne podmioty zainteresowane innowacyjnością w sektorze rolnym. Aby zagwarantować, że wyniki takich projektów przyniosą korzyść całemu sektorowi, wyniki te należy rozpowszechniać.
- (53) Powinien zostać wprowadzony przepis pozwalający na określenie całkowitej kwoty wsparcia unijnego na rzecz rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z niniejszym rozporządzeniem na okres od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r., jego podziału na poszczególne lata oraz minimalnej kwoty, która zostanie skoncentrowana w regionach słabiej rozwiniętych zgodnie z wieloletnimi ramami finansowymi na okres 2014–2020 oraz porozumieniem międzyinstytucjonalnym w sprawie dyscypliny budżetowej i poprawy procedury budżetowej²⁰ dla tego samego okresu. Dostępne środki przydzielone powinny być indeksowane na bazie stawki ryczałtowej dla programowania.
- (54) W celu ułatwienia zarządzania środkami finansowymi w ramach EFRROW w odniesieniu do wydatków publicznych w państwach członkowskich należy ustalić pojedynczą stawkę wkładu EFRROW w programowanie dotyczące rozwoju obszarów wiejskich. Aby uwzględnić szczególne znaczenie lub charakter niektórych rodzajów operacji, należy ustalić w odniesieniu do nich konkretne stawki wkładu. W celu złagodzenia określonych ograniczeń wynikających z poziomu rozwoju, oddalenia i odizolowania należy ustalić odpowiednią stawkę wkładu EFRROW dla słabiej rozwiniętych regionów, najbardziej oddalonych regionów, o których mowa w Traktacie, i dla mniejszych wysp Morza Egejskiego.
- (55) Środki finansowe uwolnione w państwach członkowskich w wyniku zastosowania górnego pułapu dla płatności bezpośrednich otrzymywanych przez duże poszczególne gospodarstwa w ramach pierwszego filaru WPR należy zarezerwować dla celów finansowania w każdym państwie członkowskim projektów związanych z innowacyjnością, mających na celu pomaganie gospodarstwom, w tym dużym gospodarstwom, w zwiększeniu ich konkurencyjności w ramach celów WPR. Projekty te powinny być inicjowane przez rolników, bez względu na rozmiar ich gospodarstw, grupy operacyjne EPI lub lokalne grupy działania bądź grupy partnerów zaangażowanych w sektor rolny.
- (56) Państwa członkowskie powinny podjąć wszelkie niezbędne działania i wprowadzić odpowiednie przepisy w celu zapewnienia weryfikacji i kontroli swoich środków rozwoju obszarów wiejskich. W tym celu instytucja zarządzająca i agencja płatnicza powinny dokonywać oceny *ex ante* i oceniać środki przez cały czas realizacji programu. Środki niespełniające tego warunku należy dostosować.

²⁰ Dz.U. L [...] z [...], s. [...].

- (57) Komisja i państwa członkowskie powinny podjąć wszelkie konieczne kroki w celu zapewnienia należytego zarządzania programami rozwoju obszarów wiejskich. W tym kontekście Komisja powinna przeprowadzać odpowiednie kontrole, a państwa członkowskie powinny podejmować środki w celu zagwarantowania należytego funkcjonowania swoich systemów zarządzania.
- (58) Za zarządzanie każdym programem rozwoju obszarów wiejskich i jego realizację powinna odpowiadać pojedyncza instytucja zarządzająca. Jej obowiązki należy określić w niniejszym rozporządzeniu. Instytucja zarządzająca powinna mieć możliwość przekazania części swoich obowiązków, zachowując pełną odpowiedzialność za skuteczność i prawidłowość zarządzania. W przypadku programu rozwoju obszarów wiejskich zawierającego podprogramy tematyczne instytucja zarządzająca powinna mieć możliwość wyznaczenia innego podmiotu do wykonywania całości zarządzania i realizacji tego podprogramu w odniesieniu do przydziałów finansowych określonych w programie, zapewniając jednocześnie należyte zarządzanie finansami tych podprogramów.
- (59) Każdy program rozwoju obszarów wiejskich powinien podlegać monitorowaniu, aby można było regularnie śledzić realizację programu i postępy w osiąganiu określonych celów programu. Wykazywanie i zwiększanie skuteczności i wpływu działań finansowanych w ramach EFRROW zależą również od stosownej oceny na etapie przygotowania i realizacji programu oraz po jego ukończeniu. Z tego względu Komisja i państwa członkowskie powinny utworzyć wspólny system monitorowania i oceny w celu przedstawienia postępów oraz oceny wpływu i skuteczności realizacji polityki rozwoju obszarów wiejskich.
- (60) W celu zagwarantowania możliwości gromadzenia informacji na poziomie Unii system powinien obejmować zestaw wspólnych wskaźników. Najważniejsze informacje o realizacji programów rozwoju obszarów wiejskich należy rejestrować i przechowywać w formie elektronicznej, co stanowi sposób na ułatwienie gromadzenia danych. Od beneficjentów należy zatem wymagać przekazywania minimum koniecznych informacji, które są potrzebne do monitorowania i oceny.
- (61) Odpowiedzialność za monitorowanie programu należy podzielić między instytucję zarządzającą i komitet monitorujący utworzony w tym celu. Zadaniem komitetu monitorującego powinno być monitorowanie skuteczności realizacji programu. W tym celu należy określić jego obowiązki.
- (62) Monitorowanie programu powinno obejmować sporządzenie rocznego sprawozdania z realizacji, które jest przesyłane Komisji.
- (63) Każdy program rozwoju obszarów wiejskich powinien podlegać ocenie w celu poprawienia jego jakości i przedstawienia osiągnięć.
- (64) Do wsparcia środków rozwoju obszarów wiejskich w ramach niniejszego rozporządzenia powinny stosować się art. 107, 108 i 109 Traktatu. Niemniej jednak należy ustalić, że ze względu na specyfikę sektora rolnego środki rozwoju obszarów wiejskich dotyczące operacji wchodzących w zakres stosowania art. 42 Traktatu, które są przeprowadzane w ramach niniejszego rozporządzenia i zgodnie z nim, oraz płatności dokonywane przez państwa członkowskie, mające stanowić dodatkowe krajowe finansowanie operacji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, którym

przyznano wsparcie unijne i które wchodzą w zakres stosowania art. 42 Traktatu, powinny być wyłączone ze stosowania art. 107, 108 i 109 Traktatu.

- (65) Ponadto w celu zapewnienia spójności ze środkami rozwoju obszarów wiejskich kwalifikującymi się do wsparcia unijnego i w celu uproszczenia procedur, płatności dokonywane przez państwa członkowskie, mające stanowić dodatkowe krajowe finansowanie operacji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, którym przyznano wsparcie unijne i które wchodzą w zakres stosowania art. 42 Traktatu, powinny być dozwolone w programowaniu w ramach procedury notyfikacji, zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia. W celu zapewnienia ich odpowiedniego monitorowania przy ocenianiu tych płatności Komisja powinna stosować przez analogię kryteria ustanowione na potrzeby stosowania art. 107 Traktatu. W celu zagwarantowania, że dodatkowe finansowanie krajowe, które nie jest dozwolone przez Komisję, nie jest wdrożone, zainteresowane państwo członkowskie nie powinno wprowadzać w życie swojego proponowanego dodatkowego finansowania rozwoju obszarów wiejskich, dopóki nie zostanie ono zatwierdzone. Płatności dokonywane przez państwa członkowskie, mające stanowić dodatkowe krajowe finansowanie operacji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, którym przyznano wsparcie unijne i które wchodzą w zakres stosowania art. 42 Traktatu, należy zgłaszać Komisji zgodnie z art. 108 ust. 3 Traktatu, o ile nie wchodzą w zakres stosowania rozporządzenia przyjętego zgodnie z rozporządzeniem Rady 994/98²¹; płatności te nie mogą być wprowadzone w życie, dopóki procedura ta nie zakończy się ostateczną zgodą Komisji.
- (66) Należy ustanowić system informacji w celu zapewnienia efektywnej i bezpiecznej wymiany danych.
- (67) Zastosowanie ma prawodawstwo Unii dotyczące ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu takich danych, w szczególności dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych oraz rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych.
- (68) W celu zapewnienia jednolitych warunków wdrożenia niniejszego rozporządzenia w odniesieniu do prezentacji programów rozwoju obszarów wiejskich, zatwierdzania programów i zmian w nich, procedur i harmonogramów zatwierdzania programów, procedur i harmonogramów zatwierdzania zmian w programach, w tym ich wejścia w życie i częstotliwości ich składania, szczegółowych warunków realizacji środków rozwoju obszarów wiejskich, struktury i działania sieci utworzonych na mocy niniejszego rozporządzenia, przyjęcia systemu monitorowania i oceny oraz zasad działania systemu informacji, należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiającym

²¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 92 i 93 (obecnie odpowiednio art. 107 i 108) Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa, Dz.U. L 142 z 14.5.1998, s.1.

przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję²².

- (69) Nowy system wsparcia określony w niniejszym rozporządzeniu zastępuje system wsparcia ustanowiony rozporządzeniem (WE) nr 1698/2005. Należy zatem uchylić rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 z dniem 1 stycznia 2014 r.
- (70) W celu ułatwienia sprawnego przejścia z systemu ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr 1698/2005 na system ustanowiony niniejszym rozporządzeniem należy powierzyć Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu w odniesieniu do ustanawiania przepisów przejściowych,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

²² Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13.

SPIS TREŚCI

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)	11
TYTUŁ I Cele i strategia	31
Rozdział I Zakres i definicje	31
Rozdział II Misja, cele, priorytety i spójność.....	34
TYTUŁ II Programowanie.....	37
Rozdział I Treść programowania	37
Rozdział II Przygotowanie, zatwierdzenie i zmiana programów rozwoju obszarów wiejskich	41
TYTUŁ III Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich.....	44
Rozdział I Środki.....	44
Sekcja 1 Środki indywidualne.....	44
Sekcja 2 Leader	70
Rozdział II Przepisy wspólne mające zastosowanie do wielu środków.....	72
Rozdział III Pomoc techniczna i tworzenie sieci kontaktów	74
Rozdział IV Nagroda za innowacyjną współpracę lokalną na obszarach wiejskich.....	79
TYTUŁ IV EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa	82
TYTUŁ V Przepisy finansowe.....	84
TYTUŁ VI Zarządzanie, kontrola i reklama.....	89
TYTUŁ VII Monitorowanie i ocena	92
Rozdział I Przepisy ogólne.....	92
Sekcja 1 Ustanowienie i cele systemu monitorowania i oceny.....	92
Sekcja 2 Przepisy techniczne	93

Rozdział II Monitorowanie	94
Rozdział III Ocena	95
TYTUŁ VIII Przepisy dotyczące konkurencji	97
TYTUŁ IX Uprawnienia Komisji, przepisy wspólne oraz przepisy przejściowe i końcowe ..	98
Rozdział I Uprawnienia Komisji.....	98
Rozdział II Przepisy wspólne	99
Rozdział III Przepisy przejściowe i końcowe	99
ZAŁĄCZNIK I Kwoty i stawki wsparcia	101
ZAŁĄCZNIK II Kryteria biofizyczne na potrzeby wytyczania obszarów z ograniczeniami naturalnymi.....	106
ZAŁĄCZNIK III Orientacyjny wykaz środków i operacji mających szczególne znaczenie dla podprogramów tematycznych, o których mowa w art. 8	108
ZAŁĄCZNIK IV Warunki <i>ex ante</i> rozwoju obszarów wiejskich.....	110
ZAŁĄCZNIK V Orientacyjny wykaz środków mających znaczenie w kontekście co najmniej jednego priorytetu Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.....	117

TYTUŁ I

Cele i strategia

Rozdział I

Zakres i definicje

Artykuł 1

Zakres

1. W niniejszym rozporządzeniu:
 - a) ustanawia się ogólne zasady unijnego wsparcia rozwoju obszarów wiejskich, finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (zwanego dalej „EFRROW”), ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr HR/2012;
 - b) określa się cele, do realizacji których ma się przyczynić polityka rozwoju obszarów wiejskich, i odpowiednie priorytety Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;
 - c) określa się kontekst strategiczny polityki rozwoju obszarów wiejskich;
 - d) określa się środki polityki rozwoju obszarów wiejskich;
 - e) ustanawia się zasady dotyczące programowania, tworzenia sieci kontaktów, zarządzania, monitorowania i oceny na podstawie obowiązków dzielonych przez państwa członkowskie i Komisję;
 - f) ustanawia się zasady zapewniające koordynację EFRROW z innymi instrumentami unijnymi.
2. Niniejsze rozporządzenie uzupełniają przepisy części drugiej rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012].

Artykuł 2

Definicje

1. Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:
 - a) „programowanie”: podzielony na etapy proces organizacji, podejmowania decyzji i przyznawania zasobów finansowych, mający na celu realizację, w perspektywie wieloletniej, wspólnego działania przez Unię i państwa członkowskie,

zmierzającego do osiągnięcia priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;

- b) „region”: jednostka terytorialna odpowiadająca poziomowi 1 lub 2 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (poziom NUTS 1 i 2) w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady²³;
- c) „środek”: zespół operacji przyczyniających się do wykonania co najmniej jednego z priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;
- d) „operacja”: projekt, grupa projektów, umowa lub porozumienie bądź inne działanie wybrane zgodnie z kryteriami danego programu rozwoju obszarów wiejskich i wykonywane przez jednego lub wielu beneficjentów, w sposób pozwalający na osiągnięcie co najmniej jednego z priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;
- e) „beneficjent”: osoba fizyczna lub prawna bądź inny podmiot, publiczny lub prywatny, odpowiedzialny za realizację operacji lub otrzymujący wsparcie;
- f) „ramy monitorowania i oceny”: ogólne podejście wypracowane przez Komisję i państwa członkowskie, określające ograniczoną liczbę wspólnych wskaźników odnoszących się do stanu wyjściowego oraz realizacji finansowej, produktów, rezultatów i oddziaływania programów;
- g) „lokalna strategia rozwoju”: spójna grupa operacji nakierowanych na osiągnięcie lokalnych celów i zaspokojenie lokalnych potrzeb, przyczyniająca się do realizacji priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, wdrażana na zasadzie partnerstwa na właściwym poziomie;
- h) „stawka wsparcia”: stawka całkowitego wkładu publicznego w operację;
- i) „wydatki publiczne”: pochodzący z budżetu państwa, samorządów regionalnych i lokalnych lub budżetu Unii publiczny wkład w finansowanie operacji lub inne wydatki o podobnym charakterze. Za wkład publiczny uważany jest każdy wkład w finansowanie operacji pochodzący z budżetu podmiotu prawa publicznego bądź związku co najmniej jednego samorządu regionalnego lub lokalnego lub podmiotu prawa publicznego, w rozumieniu dyrektywy 2004/18/WE²⁴;
- j) „regiony słabiej rozwinięte”: regiony, w których produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca jest niższy niż 75% średniego PKB w UE-27;
- k) „mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa” (zwane dalej „MŚP”): mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa określone w zaleceniu Komisji nr 2003/361/WE²⁵;
- l) „koszt transakcyjny”: koszt związany z zobowiązaniem, ale niezwiązany bezpośrednio z jego wypełnieniem;

²³ Dz.U. L 154 z 21.6.2003, s. 1.

²⁴ Dz.U. L 134 z 30.4.2004, s. 114.

²⁵ Dz.U. L 124 z 20.5.2003, s. 36.

- m) użytki rolne: użytki rolne w rozumieniu decyzji Komisji 2000/115/WE z dnia 24 listopada 1999 r.²⁶;
- n) „straty gospodarcze”: wszelkie dodatkowe koszty poniesione przez rolnika w wyniku podjęcia przez niego środków nadzwyczajnych w celu zmniejszenia podaży na danym rynku lub wszelka znaczna utrata produkcji;
- o) „niekorzystne zjawiska klimatyczne”: warunki pogodowe, które mogą być porównywane do klęsk żywiołowych, takie jak: mróz, burze, grad, lód, ulewne deszcze lub poważna susza;
- p) „choroby zwierząt”: choroby wymienione w wykazie chorób zwierząt ustanowionym przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt lub w załączniku do decyzji Rady 90/424/EWG²⁷;
- q) „incydent środowiskowy”: konkretny przypadek zanieczyszczenia, skażenia lub degradacji stanu środowiska związany z konkretnym wydarzeniem oraz mający ograniczony zakres geograficzny. Pojęcie to nie obejmuje ogólnych zagrożeń dla środowiska niezwiązanych z konkretnym wydarzeniem, takich jak zmiana klimatu lub zanieczyszczenia atmosferyczne;
- r) „klęska żywiołowa”: naturalnie występujące zdarzenie o charakterze biotycznym lub abiotycznym, które prowadzi do ważnych zakłóceń w systemach produkcji rolnej i strukturach leśnych, powodując ostatecznie znaczące szkody gospodarcze w sektorach rolnictwa i leśnictwa;
- s) „klęska żywiołowa”: nieprzewidziane zdarzenie o charakterze biotycznym lub abiotycznym, spowodowane przez działalność człowieka, które prowadzi do ważnych zakłóceń w systemach produkcji rolnej i strukturach leśnych, powodując ostatecznie znaczące szkody gospodarcze w sektorach rolnictwa i leśnictwa;
- t) „krótki łańcuch dostaw”: łańcuch dostaw, który obejmuje ograniczoną liczbę podmiotów gospodarczych zaangażowanych we współpracę, przynosi lokalny rozwój gospodarczy oraz charakteryzuje się ścisłymi związkami geograficznymi i społecznymi między producentami i konsumentami;
- u) „młody rolnik”: rolnik, który ma mniej niż 40 lat w chwili składania wniosku, posiada odpowiednie umiejętności i kwalifikacje zawodowe i po raz pierwszy podejmuje działalność w gospodarstwie rolnym jako kierujący gospodarstwem;
- v) „zakończona operacja”: operacja, którą fizycznie zakończono lub w pełni zrealizowano oraz w odniesieniu do której beneficjenci dokonali wszystkich powiązanych płatności i wypłacono beneficjentom odpowiedni wkład publiczny;
- w) „cele tematyczne”: cele tematyczne określone w art. 9 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012] Parlamentu Europejskiego i Rady²⁸.

²⁶ Dz.U. L 38 z 12.2.2000, s. 1.

²⁷ Dz.U. L 224 z 18.8.1990, s. 19.

²⁸ Dz.U. L [...] z [...], s. [...].

- x) wspólne ramy strategiczne (zwane dalej „wspólnymi ramami strategicznymi”): wspólne ramy strategiczne, o których mowa w art. 10 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2010].
- 2. Jeżeli chodzi o definicję młodego rolnika określoną w ust. 1 lit. u), Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących warunków, na jakich osobę prawną można uznać za „młodego rolnika”, w tym ustanowienia okresu karencji na nabycie umiejętności zawodowych.

Rozdział II

Misja, cele, priorytety i spójność

Artykuł 3

Misja

EFRROW przyczynia się do realizacji strategii „Europa 2020” przez promowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w całej Unii w sposób uzupełniający inne instrumenty wspólnej polityki rolnej (zwanej dalej „WPR”), politykę spójności i wspólną politykę rybołówstwa. EFRROW przyczynia się do przekształcania sektora rolnego Unii w sektor bardziej zrównoważony terytorialnie i środowiskowo, przyjazny dla klimatu i odporny na jego zmianę oraz innowacyjny.

Artykuł 4

Cele

Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich przyczynia się do osiągnięcia następujących celów w ramach WPR:

- 1) poprawy konkurencyjności rolnictwa;
- 2) zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi oraz działaniami w dziedzinie klimatu;
- 3) zrównoważonego rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich.

Artykuł 5

Priorytety Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich

Do osiągnięcia celów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, które przyczyniają się do realizacji strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, dąży się poprzez realizację sześciu następujących

priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, które to priorytety stanowią odzwierciedlenie celów tematycznych wspólnych ram strategicznych:

- 1) ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary:
 - a) zwiększanie innowacyjności i bazy wiedzy na obszarach wiejskich;
 - b) wzmacnianie powiązań między rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją;
 - c) promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnym i leśnym.
- 2) poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary:
 - a) ułatwianie restrukturyzacji gospodarstw rolnych stojących przed poważnymi problemami strukturalnymi, a szczególnie gospodarstw rolnych o niskim poziomie uczestnictwa w rynku, gospodarstw prowadzących działalność o charakterze rynkowym w określonych sektorach i gospodarstw wymagających zróżnicowania produkcji rolnej;
 - b) ułatwianie wymiany pokoleń w sektorze rolnym.
- 3) poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary:
 - a) lepsze zintegrowanie głównych producentów z łańcuchem żywnościowym poprzez systemy jakości, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów i organizacje międzybranżowe;
 - b) wspieranie zarządzania ryzykiem w gospodarstwach rolnych.
- 4) odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary:
 - a) odtwarzanie i zachowanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej i stanu europejskich krajobrazów;
 - b) poprawa gospodarki wodnej;
 - c) poprawa gospodarowania glebą.
- 5) wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary:
 - a) poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych w rolnictwie;

- b) poprawa efektywności korzystania z energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym;
 - c) ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów, pozostałości i innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki;
 - d) redukcja emisji podtlenku azotu i metanu z rolnictwa;
 - e) promowanie pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie;
- 6) zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, ze szczególnym naciskiem na następujące obszary:
- a) ułatwianie różnicowania działalności, zakładania nowych małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy;
 - b) wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich;
 - c) zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości.

Wszystkie priorytety wpływają na osiągnięcie celów przekrojowych w zakresie innowacyjności, środowiska oraz przeciwdziałania zmianie klimatu i do przystosowania się do niej.

Artykuł 6

Spójność

1. Wsparcie z EFRROW jest spójne ze środkami finansowanymi przez Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji.
2. Na mocy niniejszego rozporządzenia nie przyznaje się wsparcia operacjom wspieranym w ramach wspólnej organizacji rynków. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 w celu określenia wyjątków od tej zasady.

TYTUŁ II

Programowanie

Rozdział I

Treść programowania

Artykuł 7

Programy rozwoju obszarów wiejskich

1. EFRROW działa w państwach członkowskich poprzez programy rozwoju obszarów wiejskich. W programach tych wdraża się strategię za pośrednictwem zbioru środków określonych w tytule III w celu realizacji priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, do osiągnięcia których potrzebna będzie pomoc z EFRROW.
2. Państwo członkowskie może przedłożyć jednolity program dla całego swojego terytorium albo zbiór programów regionalnych.
3. Państwa członkowskie, które przyjęły programy regionalne, mogą również przedłożyć do zatwierdzenia krajowe ramy zawierające elementy wspólne dla tych programów regionalnych bez przydzielania oddzielnych środków budżetowych.

Artykuł 8

Podprogramy tematyczne

1. Państwa członkowskie mogą włączać do swoich programów rozwoju obszarów wiejskich podprogramy tematyczne przyczyniające się do realizacji priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, ukierunkowane na zidentyfikowane określone potrzeby, szczególnie w odniesieniu do:
 - a) młodych rolników;
 - b) małych gospodarstw rolnych, o których mowa w art. 20 ust. 2 akapit trzeci;
 - c) obszarów górskich, o których mowa w art. 33 ust. 2;
 - d) krótkich łańcuchów dostaw.

Orientacyjny wykaz środków i rodzajów operacji mających szczególne znaczenie dla każdego podprogramu tematycznego znajduje się w załączniku III.

2. Podprogramy tematyczne mogą również dotyczyć szczególnych potrzeb związanych z restrukturyzacją sektorów rolnych mających znaczący wpływ na rozwój określonych obszarów wiejskich.
3. W przypadku operacji, które otrzymują wsparcie w ramach podprogramów tematycznych dotyczących małych gospodarstw rolnych i krótkich łańcuchów dostaw, stawki wsparcia określone w załączniku I mogą zostać podwyższone o dziesięć punktów procentowych. W przypadku młodych rolników i obszarów górskich maksymalne stawki wsparcia mogą być podwyższone zgodnie z załącznikiem I. Maksymalna łączona stawka wsparcia nie przekracza jednak 90%.

Artykuł 9

Kwestie ujęte w programach rozwoju obszarów wiejskich

1. Poza elementami, o których mowa w art. 24 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], każdy program rozwoju obszarów wiejskich obejmuje:
 - a) ocenę *ex ante*, o której mowa w art. 48 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012];
 - b) analizę sytuacji pod względem mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń (zwaną dalej „analizą SWOT”) oraz określenie potrzeb, które trzeba zaspokoić na obszarze geograficznym objętym programem i, w stosownych przypadkach, podprogramami tematycznymi, o których mowa w art. 8.

Wspomnianą analizę przeprowadza się w oparciu o priorytety Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. W odniesieniu do priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich ocenia się szczególne potrzeby dotyczące środowiska, przeciwdziałania zmianie klimatu i przystosowywania się do niej oraz innowacji, aby określić dla każdego priorytetu osobno oddziaływanie na obie te dziedziny;

- c) opis strategii obejmujący określenie celów dla każdego obszaru zainteresowania w odniesieniu do ujętych w programie priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w oparciu o wspólne wskaźniki celów, o których mowa w art. 76, zdefiniowane w ramach systemu monitorowania i oceny, o którym mowa w art. 74, a także wybór środków w oparciu o jasną logikę interwencji programu, w tym ocenę oczekiwanego wkładu wybranych środków w osiągnięciu celów.

W programie rozwoju obszarów wiejskich wykazuje się, że:

- (i) uwzględniono odpowiednie połączenia środków w odniesieniu do priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich ujętych w programie, logicznie wynikające z oceny *ex ante*, o której mowa w lit. a), i analizy, o której mowa w lit. b);
 - (ii) przydział środków finansowych na środki programu jest zrównoważony i odpowiedni do osiągnięcia wyznaczonych celów;

- (iii) wzięto pod uwagę określone potrzeby powiązane ze szczególnymi warunkami na poziomie regionalnym lub subregionalnym, a ich zaspokojenie jest konkretnie zaplanowane poprzez odpowiednio opracowane połączenia środków lub podprogramy tematyczne;
 - (iv) program zawiera trafne podejście do innowacji, środowiska, obejmujące szczególne potrzeby obszarów Natura 2000, oraz przeciwdziałania zmianie klimatu i przystosowywania się do niej;
 - (v) przewidziano odpowiednie działanie mające na celu uproszczenie wdrożenia programu;
 - (vi) podjęto środki w celu zapewnienia dostępności wystarczającej zdolności w zakresie doradztwa dotyczącego wymogów wynikających z uregulowań prawnych i wszystkich aspektów związanych ze zrównoważonym zarządzaniem w rolnictwie i leśnictwie oraz działaniami w dziedzinie klimatu;
 - (vii) zaplanowano inicjatywy dotyczące poszerzania wiedzy, działań innowacyjnych w zakresie aktywizacji i tworzenia grup operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa;
 - (viii) zdefiniowano odpowiednie podejście określające zasady dotyczące ustalania kryteriów wyboru w odniesieniu do projektów i lokalnych strategii rozwoju, w którym uwzględniono odpowiednie cele. W tym kontekście państwa członkowskie mogą przewidzieć priorytetowe traktowanie lub wyższą stawkę wsparcia dla operacji podejmowanych wspólnie przez grupy rolników;
- d) ocenę warunków *ex ante* i, w miarę potrzeby, działań, o których mowa w art. 17 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], a także decydujących etapów określonych na potrzeby art. 19 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012];
 - e) opis każdego wybranego środka;
 - f) w odniesieniu do rozwoju lokalnego – szczegółowy opis mechanizmów koordynacji między lokalnymi strategiami rozwoju, środkiem dotyczącym współpracy, o którym mowa w art. 36, środkiem dotyczącym podstawowych usług i odnowy wsi na obszarach wiejskich, o którym mowa w art. 21, i wsparciem dla działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich w ramach środka dotyczącego rozwoju gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, o którym mowa w art. 20;
 - g) opis podejścia do innowacji, biorąc pod uwagę zwiększenie wydajności i zrównoważone gospodarowanie zasobami oraz wkład w osiągnięcie celów EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, o których mowa w art. 61;
 - h) analizę potrzeb odnoszących się do wymogów w zakresie monitorowania i oceny oraz planu oceny, o którym mowa w art. 49 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012]. Państwa członkowskie zapewniają wystarczające zasoby i działania w dziedzinie budowania zdolności w celu zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb;

- i) plan finansowy, składający się z:
 - (i) tabeli wyszczególniającej, zgodnie z art. 64 ust. 4, całkowity wkład EFRROW planowany na każdy rok. W odpowiednich przypadkach tabela ta wskazuje oddzielnie w ramach całkowitego wkładu EFRROW środki przyznane regionom słabiej rozwiniętym i środki przekazane EFRROW na mocy art. 7 ust 2 rozporządzenia (UE) nr DP/2012. Planowany roczny wkład EFRROW jest zgodny z wieloletnimi ramami finansowymi;
 - (ii) tabeli wyszczególniającej, dla każdego środka, rodzaj operacji wraz z określonym udziałem wkładu EFRROW i pomocą techniczną, całkowitym zaplanowanym wkładem Unii i mającym zastosowanie udziałem wkładu EFRROW. W odpowiednich przypadkach tabela ta ponadto wskazuje oddzielnie udział wkładu EFRROW dla regionów słabiej rozwiniętych oraz dla innych regionów;
- j) plan wskaźników, zawierający dla każdego priorytetu Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich zawarte w programie wskaźniki i wybrane środki wraz z planowanymi produktami i zaplanowanymi wydatkami, w rozbiciu na wydatki publiczne i prywatne;
- k) w odpowiednich przypadkach tabelę dotyczącą dodatkowego krajowego finansowania przypadającego na środek zgodnie z art. 89;
- l) elementy potrzebne do dokonania oceny na mocy art. 89 oraz, w odpowiednich przypadkach, wykaz programów pomocy objętych art. 88 ust. 1, które mają zostać wykorzystane do realizacji programów;
- m) informacje dotyczące komplementarności ze środkami finansowanymi przez inne instrumenty wspólnej polityki rolnej, w ramach polityki spójności lub przez Europejski Fundusz Morski i Rybacki;
- n) rozwiązania dotyczące wdrażania programu, w tym:
 - (i) wyznaczenie przez państwo członkowskie wszystkich organów, o których mowa w art. 72 ust. 2, oraz, w celach informacyjnych, skrócony opis struktury zarządzania i kontroli;
 - (ii) opis procedur monitorowania i oceny, jak również skład komitetu monitorującego;
 - (iii) przepisy zapewniające rozpowszechnienie informacji na temat programu, w tym za pośrednictwem krajowej sieci obszarów wiejskich, o której mowa w art. 55;
- o) wyznaczenie partnerów, o których mowa w art. 5 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], oraz wyniki konsultacji przeprowadzonych z partnerami;
- p) w stosownych przypadkach – główne elementy planu działania krajowej sieci obszarów wiejskich i struktur, o których mowa w art. 55 ust. 3, a także

przepisy dotyczące zarządzania tą siecią, które mogą stanowić podstawę jej rocznych planów działania.

2. W przypadku gdy program rozwoju obszarów wiejskich zawiera podprogramy tematyczne, każdy podprogram obejmuje:
 - a) szczegółową analizę sytuacji pod względem analizy SWOT oraz określenie potrzeb, które należy uwzględnić w podprogramie;
 - b) szczegółowe cele na poziomie podprogramu oraz wybór środków, w oparciu o dokładną definicję logiki interwencji podprogramu, w tym ocenę oczekiwanego wkładu wybranych środków w osiągnięcie celów;
 - c) oddzielny szczegółowy plan wskaźników zawierający planowane produkty i planowane wydatki, w podziale na publiczne i prywatne.
3. Komisja w drodze aktów wykonawczych określa zasady prezentacji w programach rozwoju obszarów wiejskich elementów opisanych w ust. 1 i 2. Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Rozdział II

Przygotowanie, zatwierdzenie i zmiana programów rozwoju obszarów wiejskich

Artykuł 10

Warunki ex ante

Poza warunkami *ex ante*, o których mowa w załączniku IV, do EFRROW stosują się ogólne warunki *ex ante*, o których mowa w załączniku IV do rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012].

Artykuł 11

Zatwierdzanie programów rozwoju obszarów wiejskich

1. Państwa członkowskie przedkładają Komisji projekt każdego programu rozwoju obszarów wiejskich, zawierający informacje, o których mowa w art. 9.
2. Każdy program rozwoju obszarów wiejskich jest zatwierdzany przez Komisję w drodze aktu wykonawczego przyjmowanego zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Artykuł 12

Zmiana programów rozwoju obszarów wiejskich

1. Wnioski o dokonanie zmian w programie przez państwa członkowskie zatwierdzane są zgodnie z następującymi procedurami:
 - a) Komisja w drodze aktów wykonawczych podejmuje decyzje dotyczące wniosków w sprawie następujących zmian w programach:
 - (i) zmiany strategii przedstawionej w programie poprzez istotną zmianę skwantyfikowanych celów;
 - (ii) zmiany stawki wkładu EFRROW dotyczącej co najmniej jednego środka;
 - (iii) zmiany wysokości całego wkładu unijnego lub jego rocznego podziału na poziomie programu;
 - (iv) przesunięcia funduszy między środkami wdrażanymi w ramach różnych stawek wkładu EFRROW.

Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.
 - b) Komisja w drodze aktów wykonawczych podejmuje decyzje dotyczące wniosków w sprawie zmian w programach we wszystkich pozostałych przypadkach. Obejmują one w szczególności:
 - (i) wprowadzenie lub wycofanie środków lub rodzajów operacji;
 - (ii) zmiany opisu środków, w tym zmiany warunków kwalifikowalności.
2. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczącym kryteriów określających istotną zmianę skwantyfikowanych celów, o której mowa w ust. 1 lit. a) pkt (i).

Artykuł 13

Zasady dotyczące procedur i harmonogramów

Komisja w drodze aktów wykonawczych przyjmuje zasady dotyczące procedur i harmonogramów odnoszących się do:

- a) zatwierdzania programów rozwoju obszarów wiejskich;
- b) składania i zatwierdzania wniosków w sprawie zmian w programach rozwoju obszarów wiejskich, w tym ich wejścia w życie i częstotliwości składania tych wniosków w trakcie okresu programowania.

Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

TYTUŁ III

Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich

Rozdział I

Środki

Artykuł 14

Środki

Każdy środek rozwoju obszarów wiejskich programuje się w taki sposób, aby wyraźnie przyczyniał się do osiągnięcia co najmniej jednego priorytetu Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Orientacyjny wykaz środków mających szczególne znaczenie w kontekście priorytetów Unii znajduje się w załączniku III.

SEKCJA 1

ŚRODKI INDYWIDUALNE

Artykuł 15

Transfer wiedzy i działania informacyjne

1. Wsparcie w ramach tego środka obejmuje działania w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności, demonstracje i działania informacyjne. Działania w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności mogą obejmować szkolenia, warsztaty i coaching.

Wsparcie może obejmować także krótkoterminową wymianę zarządzających gospodarstwami rolnymi i wizyty w gospodarstwach.

2. Wsparcia w ramach tego środka udziela się na rzecz osób działających w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym, osób gospodarujących gruntami i innych podmiotów gospodarczych będących MŚP prowadzącymi działalność na obszarach wiejskich.

Dostawca szkolenia lub innych usług transferu wiedzy i działania informacyjnego zostaje beneficjentem wsparcia.

3. Wsparcie w ramach tego środka nie obejmuje kursów instruktażowych lub szkoleniowych, które stanowią część zwykłych programów lub systemów edukacyjnych na poziomie szkoły średniej lub wyższym.

Podmioty świadczące usługi w zakresie transferu wiedzy i usługi informacyjne posiadają odpowiednie zdolności do wykonywania tego zadania w postaci wykwalifikowanego personelu odbywającego regularne szkolenia.

4. Kosztami kwalifikowalnymi w ramach tego środka są koszty organizowania i realizowania transferu wiedzy lub działań informacyjnych. W przypadku projektów demonstracyjnych wsparcie może obejmować także odpowiednie koszty inwestycji. Koszty podróży, zakwaterowania i diet dziennych uczestników, a także koszty zastępstwa rolników również są kosztami kwalifikowalnymi.
5. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących dalszej specyfikacji kosztów kwalifikowalnych, minimalnych kwalifikacji podmiotów świadczących usługi w zakresie transferu wiedzy, a także czasu trwania i kwestii ujętych w programach wymiany pomiędzy gospodarstwami rolnymi i programach wizyt w gospodarstwach.

Artykuł 16

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i zastępstw

1. Wsparcia w ramach tego środka udziela się w celu:
 - a) udzielania pomocy rolnikom, posiadaczom lasów i MŚP na obszarach wiejskich w korzystaniu z usług doradczych w celu poprawienia efektywności gospodarczej i środowiskowej ich gospodarstw, przedsiębiorstw lub inwestycji, a także zwiększenia przyjazności tych gospodarstw, przedsiębiorstw lub inwestycji dla klimatu oraz ich odporności na zmianę klimatu;
 - b) promowania tworzenia usług z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym oraz usług pomocy i doradztwa w zakresie prowadzenia gospodarstwa rolnego, jak również usług doradczych w zakresie leśnictwa, w tym systemu doradztwa rolniczego, o którym mowa w art. 12-14 rozporządzenia (UE) nr HR/2012;
 - c) wsparcia szkolenia doradców.
2. Beneficjentem wsparcia, o którym mowa w ust. 1 lit. a) i c), jest dostawca usług doradczych lub szkolenia. Wsparcia przewidzianego w ust. 1 lit. b) udziela się organowi lub podmiotowi wybranemu w celu świadczenia usług z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym, pomocy i doradztwa w tym zakresie lub usług doradczych w zakresie leśnictwa.
3. Organy lub podmioty wybrane do świadczenia usług doradczych posiadają odpowiednie zasoby w postaci regularnie szkolonego i wykwalifikowanego personelu oraz doświadczenie w zakresie doradztwa i cechuje je wiarygodność w odniesieniu do dziedzin, których dotyczą świadczone przez nich usługi doradcze. Beneficjenci wybierani są w drodze zaproszenia do składania wniosków. Procedura wyboru jest obiektywna i otwarta zarówno dla podmiotów publicznych, jak i prywatnych.

Podczas świadczenia usług doradczych dostawca przestrzega obowiązków poszanowania poufności, o których mowa w art. 13 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr HR/2012.

4. Doradztwo dla rolników jest powiązane z co najmniej jednym priorytetem Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i obejmuje co najmniej jeden z następujących elementów:
 - a) co najmniej jeden podstawowy wymóg w zakresie zarządzania lub co najmniej jedną normę dotyczącą zasad dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, określone w rozdziale I tytułu VI rozporządzenia (UE) nr HR/2012;
 - b) w stosownych przypadkach – praktyki rolnicze korzystne dla klimatu i środowiska, o których mowa w rozdziale 2 tytułu III rozporządzenia (UE) nr DP/2012, oraz utrzymanie obszarów wiejskich, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE) nr DP/2012;
 - c) wymogi lub działania związane z przeciwdziałaniem zmianie klimatu i przystosowywaniem się do niej, różnorodnością biologiczną, ochroną wód i gleb, zgłaszaniem chorób zwierząt i roślin oraz innowacjami, zgodnie z załącznikiem I do rozporządzenia (UE) nr HR/2012;
 - d) zrównoważony rozwój działalności gospodarczej małych gospodarstw zgodnie z definicją ustaloną przez państwa członkowskie, a przynajmniej gospodarstw objętych systemem dla drobnych producentów rolnych, o którym mowa w tytule V rozporządzenia (UE) nr DP/2012; lub
 - e) w stosownych przypadkach – normy bezpieczeństwa pracy oparte na prawodawstwie Unii.

Doradztwo może obejmować także inne kwestie związane z efektywnością gospodarczą, rolną i środowiskową gospodarstwa rolnego.

5. Doradztwo dla posiadaczy lasów obejmuje co najmniej odpowiednie zobowiązania na mocy dyrektyw 92/43/EWG, 2009/147/WE i 2000/60/WE. Może obejmować również kwestie związane z efektywnością gospodarczą i środowiskową gospodarstwa leśnego.
6. Doradztwo dla MŚP może obejmować kwestie związane z efektywnością gospodarczą i środowiskową przedsiębiorstwa.
7. W uzasadnionych i stosownych przypadkach usługi doradcze mogą być częściowo świadczone grupowo, biorąc pod uwagę sytuację poszczególnych użytkowników korzystających z usług doradczych.
8. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) i c) ogranicza się do wysokości maksymalnych kwot określonych w załączniku I. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. b) ma charakter degeneracyjny przez okres maksymalnie pięciu lat od momentu ustanowienia.

9. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących dalszej specyfikacji minimalnych kwalifikacji organów lub podmiotów świadczących usługi doradcze.

Artykuł 17

Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

1. Wsparcie w ramach tego środka obejmuje przystąpienie rolników do:
- a) systemów jakości produktów rolnych, bawełny lub środków spożywczych ustanowionych prawodawstwem Unii;
 - b) systemów jakości produktów rolnych, bawełny lub środków spożywczych uznanych przez państwa członkowskie za spełniające następujące kryteria:
 - (i) specyfika produktu końcowego wytworzonego w ramach takich systemów wynika z jasnego wymogu zagwarantowania:
 - określonych cech produktu; lub
 - określonych metod uprawy lub produkcji; lub
 - jakości produktu końcowego, która w sposób znaczący przewyższa normy handlowe dotyczące danego produktu pod względem zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt i roślin, dobrostanu zwierząt i ochrony środowiska;
 - (ii) system jest otwarty dla wszystkich producentów;
 - (iii) system obejmuje obowiązujące specyfikacje produktów, a zgodność z tymi specyfikacjami jest weryfikowana przez organy publiczne lub niezależny organ kontroli;
 - (iv) system jest przejrzysty i zapewnia pełną identyfikowalność produktów;
lub
 - c) dobrowolnych systemów certyfikacji produktów rolnych uznanych przez państwa członkowskie za zgodne z wytycznymi Unii dotyczącymi najlepszych praktyk²⁹ dla dobrowolnych systemów certyfikacji produktów rolnych i środków spożywczych.
2. Wsparcie udzielane jest jako roczna płatność motywująca, której poziom ustala się według poziomu kosztów stałych wynikających z udziału we wspieranych systemach przez maksymalny okres pięciu lat.

²⁹ Komunikat Komisji – Wytyczne UE dotyczące najlepszych praktyk dla dobrowolnych systemów certyfikacji produktów rolnych i środków spożywczych, Dz.U. C 341 z 16.12.2010, s. 5.

Do celów niniejszego ustępu „koszty stałe” oznaczają koszty poniesione na wprowadzenie wspieranego systemu jakości i roczną składkę za udział w tym systemie, w miarę potrzeby łącznie z wydatkami na wymagane kontrole sprawdzenia zgodności z wymaganiami systemu.

3. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnej kwoty określonej w załączniku I.
4. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących określonych unijnych systemów jakości objętych ust. 1 lit. a).

Artykuł 18

Inwestycje w środki trwałe

1. Wsparcie w ramach tego środka obejmuje materialne lub niematerialne inwestycje, które:
 - a) poprawiają ogólną efektywność gospodarstwa rolnego;
 - b) dotyczą przetwarzania, wprowadzania do obrotu lub rozwoju produktów rolnych objętych załącznikiem I do Traktatu lub bawełny. Wynikiem procesu produkcyjnego może być produkt nieuwzględniony we wspomnianym załączniku;
 - c) dotyczą infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa, w tym dostępu do gruntów rolnych i leśnych, scalania i poprawy gruntów, dostaw energii i gospodarki wodnej; lub
 - d) są inwestycjami nieprodukcyjnymi związanymi z wypełnianiem zobowiązań rolno- i leśnośrodowiskowych, ze stanem ochrony różnorodności biologicznej gatunków i siedlisk lub podwyższającymi użyteczność publiczną obszaru Natura 2000 lub innego obszaru o wysokiej wartości przyrodniczej, który zostanie określony w programie.
2. Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) udziela się gospodarstwom rolnym. W przypadku inwestycji wspierających restrukturyzację gospodarstw kwalifikują się wyłącznie gospodarstwa rolne nieprzekraczające określonego rozmiaru ustalonego przez państwa członkowskie w programie w oparciu o analizę SWOT przeprowadzoną w odniesieniu do priorytetu Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich „zwiększanie konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa i zwiększanie rentowności gospodarstwa”.
3. Wsparcie w ramach tego środka ogranicza się do maksymalnych stawek wsparcia określonych w załączniku I. Te maksymalne stawki można podnieść w przypadku młodych rolników, inwestycji zbiorowych i projektów zintegrowanych obejmujących wsparcie w ramach więcej niż jednego środka, inwestycji na obszarach ze znacznymi ograniczeniami naturalnymi, o których mowa w art. 33 ust. 3, oraz operacji wspieranych w ramach EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego

rolnictwa zgodnie ze stawkami wsparcia określonymi w załączniku I. Maksymalna łączona stawka wsparcia nie może jednak przekroczyć 90%.

4. Ustęp 3 nie stosuje się do inwestycji nieprodukcyjnych, o których mowa w ust. 1 lit. d).

Artykuł 19

Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych

1. Wsparcie w ramach tego środka obejmuje:
 - a) inwestycje w działania zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych i katastrof;
 - b) inwestycje w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof.
2. Wsparcia udziela się rolnikom lub grupom rolników. Wsparcie może być także udzielone podmiotom publicznym, jeżeli stwierdzono związek między inwestycją realizowaną przez ten podmiot a potencjałem produkcji rolnej.
3. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. b) uzależnione jest od formalnego uznania przez właściwe organy publiczne państw członkowskich, że klęska żywiołowa wystąpiła i że klęska ta lub środki przyjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczania lub powstrzymania choroby roślin lub inwazji szkodników spowodowały zniszczenie co najmniej 30% istotnego potencjału rolnego.
4. W ramach tego środka nie udziela się wsparcia z tytułu straty dochodu wynikającej z klęski żywiołowej lub katastrofy.

Państwa członkowskie dopilnowują, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia tego środka i innych krajowych lub unijnych instrumentów wsparcia bądź prywatnych systemów ubezpieczeń.
5. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) ogranicza się do maksymalnej stawki wsparcia określonej w załączniku I. Ta maksymalna stawka nie stosuje się do wspólnych projektów realizowanych przez więcej niż jednego beneficjenta.
6. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących określenia kosztów kwalifikowalnych w ramach tego środka.

Artykuł 20

Rozwój gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej

1. Wsparcie w ramach tego środka obejmuje:

- a) pomoc na założenie nowego przedsiębiorstwa na rzecz:
 - (i) młodych rolników;
 - (ii) działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich;
 - (iii) rozwoju małych gospodarstw;
- b) inwestycje w działalność pozarolniczą;
- c) roczne płatności dla rolników uczestniczących w systemie dla drobnych producentów rolnych, ustanowionym w tytule V rozporządzenia (UE) nr DP/2012 (zwanym dalej „programem dla drobnych producentów rolnych”), którzy definitywnie przekazali swoje gospodarstwo innemu rolnikowi.

2. Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) pkt (i) udziela się młodym rolnikom.

Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) pkt (ii) udziela się rolnikom lub członkom gospodarstwa rolnego różnicującym działalność w kierunku działalności pozarolniczej lub mikroprzedsiębiorstwom i małym przedsiębiorstwom prowadzącym działalność pozarolniczą na obszarach wiejskich.

Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) pkt (iii) udziela się małym gospodarstwom zgodnie z definicją ustaloną przez państwa członkowskie.

Wsparcia na mocy ust. 1 lit. b) udziela się mikroprzedsiębiorstwom i małym przedsiębiorstwom prowadzącym działalność pozarolniczą na obszarach wiejskich oraz rolnikom lub członkom gospodarstwa rolnego.

Wsparcia w ramach ust. 1 lit. c) udziela się rolnikom uczestniczącym w systemie dla drobnych producentów rolnych, w chwili składania przez nich wniosków o przyznanie pomocy, na okres przynajmniej jednego roku i jeśli zobowiązują się oni do przekazania całego gospodarstwa wraz z odpowiednimi uprawnieniami do płatności innemu rolnikowi. Wsparcie wypłacane jest od daty przekazania gospodarstwa do dnia 31 grudnia 2020 r.

3. Każda osoba fizyczna lub prawna, bądź grupa osób fizycznych lub prawnych, bez względu na status prawny takiej grupy i jej członków w świetle prawa krajowego, może być uważana za członka gospodarstwa rolnego, z wyjątkiem robotników rolnych. W przypadku gdy za członka gospodarstwa rolnego uważa się osobę prawną lub grupę osób prawnych, członek ten musi prowadzić działalność rolniczą w gospodarstwie w chwili złożenia wniosku o wsparcie.

4. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) uzależnione jest od przedłożenia planu operacyjnego. Wdrożenie planu operacyjnego musi rozpocząć się w terminie sześciu miesięcy od dnia wydania decyzji o udzieleniu pomocy.

Państwa członkowskie określają górne i dolne progi umożliwiające gospodarstwom rolnym dostęp do wsparcia na mocy, odpowiednio, ust. 1 lit. a) pkt (i) i ust. 1 lit. a) pkt (iii). Niższy próg wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) pkt (i) jest znacznie wyższy niż górny próg dla wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) pkt (iii). Wsparcie jest jednak

ograniczone do gospodarstw wchodzących w zakres definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych przedsiębiorstw.

5. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) ma postać zryczałtowanej płatności, która może być wypłacana w co najmniej dwóch ratach przez okres maksymalnie pięciu lat. Raty mogą mieć charakter degressywny. Wypłacenie ostatniej raty na mocy ust. 1 lit. a) pkt (i) i (ii) uzależnione jest od prawidłowej realizacji planu operacyjnego.
6. Maksymalna kwota wsparcia jest określona w załączniku I pkt 1 lit. a). Państwa członkowskie określają kwotę wsparcia na mocy pkt 1 lit. a) ppkt (i) i (ii), biorąc pod uwagę także sytuację społeczno-gospodarczą obszaru objętego programem.
7. Wsparcie na mocy pkt 1 lit. c) jest równe 120 % rocznej płatności, którą beneficjent otrzymał w ramach systemu dla małych producentów rolnych.
8. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących minimalnej zawartości planów operacyjnych oraz kryteriów stosowanych przez państwa członkowskie w celu wyznaczenia progów, o których mowa w ust. 4.

Artykuł 21

Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

1. Wsparcie w ramach tego środka obejmuje w szczególności:
 - a) sporządzanie i aktualizowanie planów rozwoju gmin na obszarach wiejskich i ich podstawowych usług oraz planów ochrony obszarów NATURA 2000 i innych obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej i planów zarządzania nimi;
 - b) inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną;
 - c) infrastrukturę szerokopasmową, w tym w jej tworzenie, ulepszanie i rozbudowę, pasywną infrastrukturę szerokopasmową oraz zapewnianie dostępu do łączności szerokopasmowej i rozwiązań z zakresu publicznej e-administracji;
 - d) inwestycje w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i powiązanej infrastruktury;
 - e) inwestycje organów publicznych w infrastrukturę rekreacyjną, informację turystyczną i oznaczanie miejsc turystycznych;
 - f) badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi i krajobrazu wiejskiego, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych.

- g) inwestycje ukierunkowane na przeniesienie działalności i przebudowę budynków lub innych obiektów położonych w pobliżu osad wiejskich, mające na celu poprawę jakości życia lub zwiększenie efektywności środowiskowej osady.
2. Wsparcie w ramach tego środka dotyczy wyłącznie małej infrastruktury zgodnie z definicją ustaloną w programie przez każde państwo członkowskie. Programy rozwoju obszarów wiejskich mogą jednak przewidywać określone odstępstwa od tej zasady w przypadku inwestycji w infrastrukturę szerokopasmową i energię odnawialną. W tym przypadku ustalane są jasne kryteria zapewniające komplementarność ze wsparciem w ramach innych unijnych instrumentów.
 3. Inwestycje, o których mowa w ust. 1, kwalifikują się do wsparcia, jeżeli wdrożone są właściwe operacje zgodne z planami rozwoju gmin na obszarach wiejskich i ich podstawowych usług, w przypadku gdy takie plany istnieją, oraz są one spójne z lokalną strategią rozwoju, w przypadku gdy taka istnieje.
 4. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących określenia rodzajów infrastruktury energii odnawialnej, które kwalifikują się do wsparcia w ramach tego środka.

Artykuł 22

Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę rentowności lasów

1. Wsparcie w ramach tego środka dotyczy:
 - a) zalesiania i tworzenia terenu zalesionego;
 - b) zakładania systemów rolnoleśnych;
 - c) zapobiegania zniszczeniom lasów wskutek pożarów lasów i klęsk żywiołowych, w tym wysypu szkodników, ognisk choroby, katastrof i zagrożeń związanych ze zmianą klimatu, oraz odtwarzania lasów;
 - d) Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych, ich wartość dla środowiska oraz ich potencjał w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu;
 - e) inwestycji w nowe technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych.
2. Ograniczenia własności lasów określone w art. 36-40 nie mają zastosowania do lasów tropikalnych i subtropikalnych oraz terenów zalesionych terytoriów Azorów, Madery, Wysp Kanaryjskich, mniejszych wysp Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93³⁰ oraz francuskich departamentów zamorskich.

³⁰ Dz.U. L 184 z 27.7.1993, s. 1.

W przypadku gospodarstw powyżej określonego rozmiaru, ustalanego w programie przez państwa członkowskie, wsparcie uzależnione jest od przedłożenia planu urządzenia lasu lub równorzędnego instrumentu zgodnego ze zrównoważoną gospodarką leśną zdefiniowaną przez konferencję ministerialną w sprawie ochrony lasów w Europie z 1993³¹ (zwaną dalej „zrównoważoną gospodarką leśną”).

3. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących warunków stwierdzenia wystąpienia klęski żywiołowej bądź wysypu szkodników lub ognisk choroby oraz określenia kwalifikujących się rodzajów działań zapobiegawczych.

Artykuł 23

Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego

1. Wsparcia na mocy art. 22 ust. 1 lit. a) udziela się prywatnym właścicielom i dzierżawcom gruntów, gminom i ich stowarzyszeniom; wsparcie to obejmuje koszty ustanowienia i roczną premię na hektar w celu pokrycia kosztów utrzymania, w tym wczesnego i późnego oczyszczania, przez okres maksymalnie dziesięciu lat.
2. Kwalifikują się tu zarówno grunty rolnicze, jak i nierolnicze. Sadzone gatunki są dostosowane do warunków środowiskowych i klimatycznych danego obszaru i spełniają minimalne wymagania w zakresie ochrony środowiska. Nie udziela się wsparcia na sadzenie zagajników o krótkiej rotacji, choinek świątecznych i szybko rosnących drzew z przeznaczeniem na produkcję energii. Na obszarach, gdzie zalesianie jest utrudnione ze względu na surowe warunki glebowe i klimatyczne, wsparcia można udzielać na sadzenie innych wieloletnich gatunków drzewiastych, takich jak krzewy i krzaki odpowiednie do warunków lokalnych.
3. Komisja posiada uprawnienia do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 90 w odniesieniu do definicji minimalnych wymagań w zakresie ochrony środowiska, o których mowa w ust. 2.

Artykuł 24

Zakładanie systemów rolnoleśnych

1. Wsparcia na mocy art. 22 ust. 1 lit. b) udziela się prywatnym właścicielom i dzierżawcom gruntów, gminom i ich stowarzyszeniom; obejmuje ono koszty założenia i roczną premię na hektar w celu pokrycia kosztów utrzymania przez okres maksymalnie trzech lat.

³¹ Druga ministerialna konferencja na temat ochrony lasów w Europie , 16-17 czerwca 1993, Helsinki, Finlandia, „Resolution H1 - General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe”.

2. „Systemy rolnoleśne” oznaczają systemy użytkowania gruntów, w których drzewa uprawia się w połączeniu z rolnictwem ekstensywnym na tym samym gruncie. Państwa członkowskie określają maksymalną liczbę zasadzonych drzew na hektar, uwzględniając lokalne warunki glebowe i klimatyczne, gatunki leśne i konieczność zapewnienia ciągłości rolniczego użytkowania gruntów.
3. Wsparcie ogranicza się do maksymalnej stawki wsparcia określonej w załączniku I.

Artykuł 25

Zapobieganie zniszczeniom lasów wskutek pożarów lasów, klęsk żywiołowych i katastrof oraz odtwarzanie lasów

1. Wsparcia na mocy art. 22 ust. 1 lit. c) udziela się prywatnym, parapublicznym i publicznym właścicielom lasów, gminom, lasom państwowym i ich stowarzyszeniom; obejmuje ono koszty:
 - a) utworzenia infrastruktury ochronnej. W przypadku pasów przeciwpożarowych wsparcie może obejmować również pomoc na pokrycie kosztów utrzymania. Nie udziela się wsparcia na działalność związaną z rolnictwem na obszarach objętych zobowiązaniami rolnośrodowiskowymi;
 - b) lokalnych działań zapobiegawczych na małą skalę, przeciwdziałających pożarom lub innym zagrożeniom naturalnym;
 - c) instalowania i modernizowania urządzeń do monitorowania pożarów lasów, występowania szkodników i chorób oraz sprzętu do komunikacji;
 - d) przywracania potencjału leśnego zniszczonego wskutek pożarów lub innych klęsk żywiołowych, w tym szkodników, chorób, katastrof i zdarzeń związanych ze zmianą klimatu.
2. W przypadku działań zapobiegawczych związanych ze szkodnikami i chorobami ryzyko wystąpienia danej klęski musi być poparte dowodami naukowymi i uznane przez publiczne organizacje naukowe. W stosownych przypadkach program musi zawierać wykaz gatunków organizmów szkodliwych dla roślin, które to gatunki mogą spowodować klęskę.

Kwalifikujące się operacje są spójne z planem ochrony lasów ustanowionym przez państwa członkowskie. W przypadku gospodarstw powyżej określonego rozmiaru, ustalanego w programie przez państwa członkowskie, wsparcie uzależnione jest od przedłożenia planu urządzenia lasu, w którym wyszczególnione są cele w zakresie działań zapobiegawczych.

Do wsparcia związanego z zapobieganiem pożarom lasów kwalifikują się obszary leśne sklasyfikowane zgodnie z planem ochrony lasów ustanowionym przez państwa członkowskie jako obszary wysokiego lub średniego ryzyka występowania pożarów lasów.

3. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. d) uzależnione jest od formalnego uznania przez właściwe organy publiczne państw członkowskich, że klęska żywiołowa wystąpiła i że klęska ta lub środki przyjęte zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczania lub powstrzymania choroby roślin lub inwazji szkodników spowodowały zniszczenie co najmniej 30% istotnego potencjału leśnego. Odsetek ten określa się na podstawie średniego potencjału lasu istniejącego w okresie trzech lat bezpośrednio poprzedzających klęskę albo średniego potencjału w okresie pięciu lat bezpośrednio poprzedzających klęskę, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej.
4. W ramach tego środka nie udziela się wsparcia z tytułu straty dochodu wynikającej z klęski żywiołowej.

Państwa członkowskie dopilnowują, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia tego środka i innych krajowych lub unijnych instrumentów wsparcia bądź prywatnych systemów ubezpieczeń.

Artykuł 26

Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska

1. Wsparcia na mocy art. 22 ust. 1 lit. d) udziela się osobom fizycznym, prywatnym właścicielom lasów, podmiotom prawa prywatnego, podmiotom parapublicznym, gminom i ich stowarzyszeniom. W przypadku lasów państwowych wsparcia można również udzielać niezależnym od budżetu państwa podmiotom zarządzającym tymi lasami.
2. Inwestycje mają na celu realizację zobowiązań podjętych w odniesieniu do celów związanych ze środowiskiem lub zapewniania funkcji ekosystemu, bądź zwiększających użyteczność publiczną lasu i gruntów zalesionych na danym obszarze lub potencjał ekosystemów w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu, nie wykluczając korzyści gospodarczych w długim terminie.

Artykuł 27

Inwestycje w nowe technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych

1. Wsparcia na mocy art. 22 ust. 1 lit. e) udziela się prywatnym właścicielom lasów, gminom i ich stowarzyszeniom oraz MŚP na rzecz inwestycji zwiększających potencjał leśny lub związanych z przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów leśnych w sposób zwiększający ich wartość dodaną. Na terytorium Azorów, Madery, Wysp Kanaryjskich, mniejszych wysp Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93 i francuskich departamentów zamorskich wsparcia można również udzielać przedsiębiorstwom niebędącym MŚP.

2. Inwestycje związane z podwyższaniem wartości gospodarczej lasów przeprowadzane są na płaszczyźnie gospodarstw leśnych oraz mogą obejmować inwestycje w maszyny leśne i praktyki oszczędzające gleby i zasoby.
3. Inwestycje związane z użyciem drewna jako surowca lub źródła energii są ograniczone do wszystkich prac poprzedzających przetwórstwo przemysłowe.
4. Wsparcie ogranicza się do maksymalnych stawek wsparcia określonych w załączniku I.

Artykuł 28

Tworzenie grup producentów

1. Wsparcia w ramach tego środka udziela się w celu ułatwienia tworzenia grup producentów w sektorze rolnym i leśnym do celów:
 - a) dostosowania do wymogów rynkowych procesu produkcyjnego i produkcji producentów, którzy są członkami takich grup;
 - b) wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, w tym przygotowania do sprzedaży, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych;
 - c) ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności; oraz
 - d) innych działań, które mogą być przeprowadzane przez grupy producentów, takich jak rozwijanie umiejętności biznesowych i marketingowych oraz organizowanie i ułatwianie procesów wprowadzania innowacji.

2. Wsparcia udziela się grupom producentów, które zostały oficjalnie uznane przez właściwy organ państwa członkowskiego na podstawie planu operacyjnego. Wsparcie to ogranicza się do grup producentów wchodzących w zakres definicji MŚP.

Państwa członkowskie sprawdzają, czy cele określone w planie operacyjnym zostały osiągnięte w ciągu pięciu lat od uznania grupy producentów.

3. Wsparcia udziela się w postaci zryczałtowanej pomocy w formie rocznych rat przez okres pierwszych pięciu lat następujących po dacie, w której grupa producentów została uznana na podstawie jej planu operacyjnego. Oblicza się je na podstawie rocznej sprzedanej produkcji grupy. Państwa członkowskie wypłacają ostatnią ratę wyłącznie po potwierdzeniu prawidłowej realizacji planu operacyjnego.

W pierwszym roku państwa członkowskie mogą wypłacić grupie producentów wsparcie obliczone na podstawie średniej rocznej wartości sprzedanej produkcji członków grupy z okresu trzech lat przed ich przystąpieniem do grupy. W przypadku grup producentów w sektorze leśnym wsparcie oblicza się na podstawie średniej sprzedanej produkcji członków grupy w okresie pięciu lat bezpośrednio poprzedzających uznanie grupy, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej.

4. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnych stawek i kwot określonych w załączniku I.

Artykuł 29

Środek rolnośrodowiskowoklimatyczny

1. Państwa członkowskie udostępniają wsparcie w ramach tego środka na obszarze całego swojego terytorium zgodnie ze swoimi krajowymi, regionalnymi lub lokalnymi szczególnymi potrzebami i priorytetami. Włączenie tego środka do programów rozwoju obszarów wiejskich jest obowiązkowe.
2. Płatności rolnośrodowiskowoklimatycznych udziela się rolnikom, grupom rolników lub grupom rolników i innym osobom gospodarującym gruntami, którzy dobrowolnie podejmują się przeprowadzenia operacji obejmujących co najmniej jedno zobowiązanie rolnośrodowiskowoklimatyczne dotyczące gruntów rolnych. W należycie uzasadnionych przypadkach do osiągnięcia celów środowiskowych płatności rolnośrodowiskowoklimatyczne mogą być udzielane innym osobom gospodarującym gruntami lub grupom takich osób.
3. Płatności rolnośrodowiskowoklimatyczne obejmują jedynie te zobowiązania, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy ustanowione zgodnie z rozdziałem I tytułu VI rozporządzenia (UE) nr HR/2012 i inne odpowiednie obowiązki ustanowione na mocy rozdziału 2 tytułu III rozporządzenia (UE) nr DP/2012, jak również odpowiednie minimalne wymagania dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie wymagania obowiązkowe ustanowione ustawodawstwem krajowym. Wszystkie te obowiązkowe wymagania określa się w programie.
4. Państwa członkowskie dążą do zapewnienia osobom podejmującym się przeprowadzenia operacji w ramach tego środka wiedzy i informacji potrzebnych do wykonania tych operacji, w tym przez doradztwo eksperckie dotyczące określonych zobowiązań lub przez uzależnienie otrzymania wsparcia w ramach tego środka od odpowiedniego szkolenia.
5. Zobowiązania w ramach tego środka podejmowane są na okres od pięciu do siedmiu lat. Jeśli jednak jest to konieczne do osiągnięcia lub utrzymania oczekiwanych korzyści dla środowiska, państwa członkowskie mogą wyznaczyć w swoich programach rozwoju obszarów wiejskich dłuższy okres w odniesieniu do określonych rodzajów zobowiązań, w tym przez przedłużenie czasu na ich realizację o rok po zakończeniu okresu początkowego.
6. Płatności udzielane są corocznie i rekompensują beneficjentom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętych zobowiązań. Jeśli jest to konieczne, płatności te mogą również obejmować koszty transakcyjne do wartości maksymalnie 20% premii wypłaconej z tytułu zobowiązań rolnośrodowiskowoklimatycznych. W przypadku gdy zobowiązania podejmowane są przez grupę rolników, maksymalny poziom wynosi 30%.

7. Jeśli jest to konieczne do zapewnienia efektywnego stosowania tego środka, państwa członkowskie mogą zastosować procedurę, o której mowa w art. 49 ust. 3, w celu dokonania wyboru beneficjentów.
8. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnych kwot określonych w załączniku I.

W ramach tego środka nie można udzielać wsparcia na zobowiązania objęte środkiem dotyczącym rolnictwa ekologicznego.
9. Wsparcie może zostać udzielone na zachowanie zasobów genetycznych w rolnictwie w przypadku operacji nieobjętych przepisami ust. 1-8.
10. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących rocznego przedłużenia zobowiązań po początkowym okresie operacji, warunków mających zastosowanie do zobowiązań dotyczących ekstensyfikacji chowu zwierząt gospodarskich lub zróżnicowanego gospodarowania chowem zwierząt gospodarskich, ograniczenia użycia nawozów, środków ochrony roślin lub innych środków, hodowli lokalnych ras zwierząt gospodarskich, których hodowla jest zagrożona, lub zachowania genetycznych zasobów roślinnych. W aktach delegowanych określa się także operacje kwalifikujące się na mocy ust. 9.

Artykuł 30

Rolnictwo ekologiczne

1. Wsparcia w ramach tego środka udziela się na hektar użytków rolnych rolnikom lub grupom rolników, którzy dobrowolnie podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007³².
2. Wsparcia udziela się wyłącznie w odniesieniu do zobowiązań, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy ustanowione zgodnie z rozdziałem I tytułu VI rozporządzenia (UE) nr HR/2012, odpowiednie minimalne wymagania dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie obowiązkowe wymagania ustanowione ustawodawstwem krajowym. Wszystkie te wymagania określa się w programie.
3. Zobowiązania w ramach tego środka podejmowane są na okres od pięciu do siedmiu lat. W przypadku gdy wsparcie udzielane jest na utrzymanie rolnictwa ekologicznego, państwa członkowskie mogą przewidzieć w swoich programach rozwoju obszarów wiejskich przedłużenie realizacji środka o rok po zakończeniu okresu początkowego.
4. Płatności udzielane są corocznie i rekompensują beneficjentom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętych zobowiązań. Jeśli jest to konieczne, płatności te mogą również obejmować koszty transakcyjne

³² Dz.U. L 189 z 20.7.2007, s. 1.

do wartości maksymalnie 20% premii wypłaconej z tytułu zobowiązań. W przypadku gdy zobowiązania podejmowane są przez grupę rolników, maksymalny poziom wynosi 30%.

5. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnych kwot określonych w załączniku I.

Artykuł 31

Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną

1. Wsparcie w ramach tego środka udzielane jest rocznie na hektar użytków rolnych lub na hektar lasu w celu rekompensowania beneficjentom poniesionych kosztów i dochodów utraconych w wyniku niedogodności na danych obszarach związanych z wdrażaniem dyrektyw 92/43/EWG, 2009/147/WE i 2000/60/WE.
2. Wsparcia udziela się rolnikom oraz odpowiednio prywatnym właścicielom lasów i stowarzyszeniom właścicieli lasów. W należycie uzasadnionych przypadkach wsparcie może także być udzielane innym osobom gospodarującym gruntami.
3. Wsparcia dla rolników powiązanego z dyrektywami 92/43/EWG i 2009/147/WE udziela się wyłącznie w związku z niedogodnościami wynikającymi z wymogów wykraczających poza zasady dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska określone w art. 94 oraz w załączniku II do rozporządzenia Rady (UE) nr HR/2012.
4. Wsparcia dla rolników powiązanego z dyrektywą 2000/60/WE udziela się wyłącznie w odniesieniu do szczególnych wymogów, które:
 - a) zostały wprowadzone dyrektywą 2000/60/WE, są zgodne z programami środków przewidzianych w planach gospodarowania wodami w dorzeczu sporządzonych z zamiarem osiągnięcia celów środowiskowych wymienionej dyrektywy oraz wykraczają poza środki wymagane do wdrożenia pozostałego prawodawstwa Unii dotyczącego ochrony wód;
 - b) wykraczają poza podstawowe wymogi w zakresie zarządzania i zasady dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska określone w rozdziale I tytułu VI rozporządzenia (UE) nr HR/2012 oraz obowiązki ustanowione na mocy rozdziału 2 tytułu III rozporządzenia (UE) nr DP/2012;
 - c) wykraczają poza poziom ochrony przewidziany w prawodawstwie Unii obowiązującym w chwili przyjęcia dyrektywy 2000/60/WE, zgodnie z art. 4 ust. 9 wymienionej dyrektywy; oraz
 - d) narzucają zasadnicze zmiany dotyczące rodzaju użytkowania gruntów lub zasadnicze ograniczenia odnoszące się do praktyki rolnej, które powodują znaczne straty dochodu.
5. Wymogi, o których mowa w ust. 3 i 4, określa się w programie.
6. Do płatności kwalifikują się następujące obszary:

- a) obszary rolne i leśne sieci Natura 2000 wyznaczone zgodnie z dyrektywami 92/43/WE i 2009/147/EWG;
 - b) inne wyznaczone obszary ochrony środowiska, na których obowiązują środowiskowe ograniczenia działalności rolnej lub leśniczej, służące realizacji przepisów art. 10 dyrektywy 92/43/EWG. Obszary te w każdym programie rozwoju obszarów wiejskich nie przekraczają 5% powierzchni wyznaczonych obszarów Natura 2000 objętych jego zasięgiem terytorialnym;
 - c) obszary rolne włączone do planów gospodarowania wodami w dorzeczech zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE.
7. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnych kwot określonych w załączniku I.

Artykuł 32

Płatności z tytułu obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami

1. Płatności dla rolników na obszarach górskich i innych obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami udzielane są rocznie na hektar użytków rolnych w celu zrekompensowania rolnikom dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku ograniczeń dla produkcji rolnej na danym obszarze.

Dodatkowe koszty i utracone dochody oblicza się przez porównanie z obszarami, które nie charakteryzują się ograniczeniami naturalnymi ani innymi szczególnymi ograniczeniami, biorąc pod uwagę płatności zgodnie z rozdziałem 3 tytułu III rozporządzenia (UE) nr DP/2012.
2. Płatności udziela się rolnikom, którzy zobowiązują się do kontynuowania działalności rolniczej na obszarach wyznaczonych zgodnie z art. 33.
3. Płatności ustala się między wysokościami kwot minimalnych i maksymalnych określonymi w załączniku I.
4. Państwa członkowskie ustanowią zasadę stopniowego zmniejszania płatności dla gospodarstw o powierzchni gruntów powyżej określonego progu, który zostanie określony w programie.
5. W latach 2014-2017 państwa członkowskie mogą udzielać płatności w ramach omawianego środka rolnikom na obszarach, które w okresie programowania 2007-2013 kwalifikowały się na mocy art. 36 lit. a) pkt (ii) rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, ale wskutek nowego wytyczenia obszarów, o którym mowa w art. 46 ust. 3, nie kwalifikują się już do wsparcia. Płatności te zmniejszają się stopniowo, poczynając od 2014 r., w którym przyznaje się 80% płatności otrzymanej w 2013 r., a kończąc na 20% płatności w 2017 r.

6. W państwach członkowskich, które do dnia 1 stycznia 2014 r. nie skończyły wytyczenia obszarów, o którym mowa w art. 33 ust. 3, do rolników otrzymujących płatności na obszarach, które kwalifikowały się do tych płatności w okresie 2007-2013, zastosowanie ma ust. 5. Po ukończeniu wytyczenia obszarów rolnicy na obszarach, które wciąż się kwalifikują do wsparcia, otrzymują pełne płatności w ramach tego środka. Rolnicy na obszarach, które już się nie kwalifikują, otrzymują nadal płatności zgodnie z ust. 5.

Artykuł 33

Wytyczenie obszarów z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami

1. Państwa członkowskie na podstawie ust. 2, 3 i 4 wyznaczają obszary kwalifikujące się do płatności określonych w art. 32 w ramach następujących kategorii:
 - a) obszary górskie;
 - b) obszary inne niż obszary górskie, charakteryzujące się znacznymi ograniczeniami naturalnymi; oraz
 - c) inne obszary charakteryzujące się szczególnymi ograniczeniami.
2. Obszary górskie kwalifikujące się do płatności na mocy art. 32 charakteryzują się znacznymi ograniczeniami możliwości użytkowania gruntów i znacznym wzrostem kosztów produkcji w związku z:
 - a) występowaniem, ze względu na wysokość, bardzo trudnych warunków klimatycznych, w wyniku których ulega znacznemu skróceniu sezon wegetacyjny;
 - b) na niższych wysokościach – występowaniem na większej części danego obszaru zboczy zbyt stromych do użycia sprzętu mechanicznego lub wymagających użycia bardzo drogiego sprzętu specjalistycznego, lub połączeniem tych dwóch czynników, w przypadku gdy ograniczenie wynikające z każdego z czynników z osobna jest mniej dotkliwe, ale połączenie ich obu powoduje równorzędne ograniczenie.

Obszary położone na północ od 62. równoleżnika oraz niektóre obszary przyległe uznaje się za obszary górskie.
3. W celu kwalifikowania się do płatności na mocy art. 32 obszary inne niż obszary górskie uznaje się za charakteryzujące się znacznymi ograniczeniami naturalnymi, jeśli co najmniej 66 % użytków rolnych spełnia co najmniej jedno z kryteriów wymienionych w załączniku II na poziomie podanej wartości progowej. Przestrzeganie tego warunku zapewniane jest na odpowiednim poziomie lokalnych jednostek administracyjnych (poziom „LAU 2”).

Przy wytyczaniu obszarów, których dotyczy niniejszy ustęp, państwa członkowskie przeprowadzają procedurę zawężania wyboru, w oparciu o obiektywne kryteria, w celu wykluczenia obszarów, na których znaczne ograniczenia naturalne

wspomniane w akapicie pierwszym zostały udokumentowane, ale przewyżczyło je dzięki inwestycjom lub działalności gospodarczej.

4. Obszary inne niż te, o których mowa w ust. 2 i 3, kwalifikują się do płatności na mocy art. 32, jeśli charakteryzują się szczególnymi ograniczeniami oraz jeśli gospodarowanie gruntami powinno być na nich kontynuowane w celu zachowania lub poprawy środowiska naturalnego, utrzymania terenów wiejskich i zachowania potencjału turystycznego obszaru lub w celu ochrony linii brzegowej.

Obszary charakteryzujące się szczególnymi ograniczeniami obejmują obszary rolne, które są jednolite z punktu widzenia naturalnych warunków ochrony, a ich całkowita powierzchnia nie przekracza 10% powierzchni danego państwa członkowskiego.

5. Państwa członkowskie załączają do swoich programów rozwoju obszarów wiejskich:
 - a) obowiązujące lub zmienione wytyczenie obszarów zgodnie z ust. 2 i ust. 4;
 - b) nowe wytyczenie obszarów, o których mowa w ust. 3.

Artykuł 34

Dobrostan zwierząt

1. Płatności z tytułu dobrostanu zwierząt w ramach tego środka udziela się rolnikom, którzy dobrowolnie podejmują się przeprowadzenia operacji obejmujących co najmniej jedno zobowiązanie dotyczące dobrostanu zwierząt.
2. Płatności z tytułu dobrostanu zwierząt obejmują jedynie te zobowiązania, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy ustanowione zgodnie z rozdziałem I tytułu VI rozporządzenia (UE) nr HR/2012 oraz inne odpowiednie obowiązkowe wymogi ustanowione ustawodawstwem krajowym. Te odpowiednie wymogi są określone w programie.

Przedmiotowe zobowiązania podejmowane są na okres jednego roku z możliwością przedłużenia.

3. Płatności obszarowych lub innych płatności opartych na kosztach jednostkowych udziela się corocznie i rekompensują one rolnikom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętego zobowiązania. Jeśli jest to konieczne, płatności te mogą również obejmować koszty transakcyjne do wartości maksymalnie 20% premii wypłaconej z tytułu zobowiązań dotyczących dobrostanu zwierząt.

Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnej kwoty określonej w załączniku I.

4. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących określenia obszarów, na których zobowiązania dotyczące dobrostanu zwierząt przewidują bardziej rygorystyczne normy w zakresie metod produkcji.

Artykuł 35

Usługi leśnośrodowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów

1. Wsparcia w ramach tego środka udziela się na hektar lasu posiadaczom lasów, gminom i ich stowarzyszeniom dobrowolnie podejmującym się przeprowadzenia operacji obejmujących co najmniej jedno zobowiązanie leśnośrodowiskowe. Podmioty zarządzające lasami państwowymi również mogą korzystać ze wsparcia, o ile są niezależne od budżetu państwa.

W przypadku gospodarstw leśnych powyżej określonego progu, ustalanego przez państwa członkowskie w programach rozwoju obszarów wiejskich, wsparcie na mocy ust. 1 uzależnione jest od przedłożenia planu urządzenia lasu lub równorzędnego instrumentu zgodnego ze zrównoważoną gospodarką leśną.

2. Płatności te obejmują jedynie te zobowiązania, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe wymogi ustanowione w krajowej ustawie dotyczącej leśnictwa lub w innym właściwym ustawodawstwie krajowym. Wszystkie te wymogi określa się w programie.

Zobowiązania podejmowane są na okres od pięciu do siedmiu lat. Jeśli jednak jest to konieczne i należyte uzasadnione, państwa członkowskie mogą wyznaczyć w swoich programach rozwoju obszarów wiejskich dłuższy okres w odniesieniu do określonych rodzajów zobowiązań.

3. Płatności rekompensują beneficjentom całość lub część dodatkowych kosztów i dochodów utraconych w wyniku podjętych zobowiązań. Jeśli jest to konieczne, płatności te mogą również obejmować koszty transakcyjne do wartości maksymalnie 20% premii wypłaconej z tytułu zobowiązań leśnośrodowiskowych. Wsparcie ogranicza się do wysokości maksymalnej kwoty określonej w załączniku I.
4. Wsparcia można udzielać podmiotom prywatnym, gminom i ich stowarzyszeniom na ochronę i promowanie genetycznych zasobów leśnych w ramach operacji nieobjętych ust. 1, 2 i 3.
5. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących rodzajów operacji kwalifikujących się do wsparcia na mocy ust. 4.

Artykuł 36

Współpraca

1. Wsparcie w ramach tego środka ma na celu wspieranie form współpracy z udziałem co najmniej dwóch podmiotów, a w szczególności:
 - a) metod współpracy między różnymi podmiotami w rolnictwie i łańcuchu żywnościowym Unii, w sektorze leśnictwa i wśród innych podmiotów, które przyczyniają się do osiągnięcia celów i priorytetów polityki rozwoju obszarów wiejskich, w tym organizacji międzybranżowych;
 - b) tworzenia klastrów i sieci;
 - c) ustanawiania i funkcjonowania grup operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, o których mowa w art. 62.
2. Współpraca, o której mowa w ust. 1, dotyczy przede wszystkim:
 - a) projektów pilotażowych;
 - b) rozwoju nowych produktów, praktyk, procesów i technologii w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym;
 - c) współpracy między małymi podmiotami przy organizowaniu wspólnych procedur pracy, wspólnym korzystaniu z pomieszczeń i zasobów;
 - d) horyzontalnej i wertykalnej współpracy między podmiotami łańcucha dostaw na rzecz utworzenia platform logistycznych w celu promowania krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych;
 - e) działań promocyjnych w kontekście lokalnym, związanych z rozwojem krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych;
 - f) wspólnych działań podejmowanych w celu przeciwdziałania zmianie klimatu lub przystosowania się do niej;
 - g) wspólnego podejścia do projektów środowiskowych i ciągłych praktyk w zakresie ochrony środowiska;
 - h) horyzontalnej i wertykalnej współpracy między podmiotami łańcucha dostaw na rzecz zrównoważonej produkcji biomasy do stosowania w produkcji żywności i energii oraz w procesach przemysłowych;
 - i) realizowania, w szczególności przez partnerstwa publiczno-prywatne inne niż te określone w art. 28 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], lokalnych strategii rozwoju dotyczących co najmniej jednego z priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;
 - j) opracowania planu urządzenia lasu lub równorzędnych instrumentów.

3. Wsparcia na mocy ust. 1 lit. b) udziela się wyłącznie nowo powstałym klastrom i sieciom, a także tym, które podejmują działalność nową dla nich.

Wsparcia na rzecz operacji na mocy ust. 2 lit. b) można udzielać również podmiotom indywidualnym, jeżeli taka możliwość określona jest w programie rozwoju obszarów wiejskich.
4. Wyniki projektów pilotażowych i operacji przeprowadzanych przez podmioty indywidualne na mocy ust. 2 lit. b) są upowszechniane.
5. Do wsparcia w ramach tego środka kwalifikują się następujące koszty związane z formami współpracy, o których mowa w ust. 1:
 - a) koszty badania danego obszaru, analizy wykonalności oraz koszty opracowania planu operacyjnego, planu urządzenia lasu lub równorzędnego instrumentu, lub lokalnej strategii rozwoju innej niż ta, o której mowa w art. 29 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012];
 - b) koszty aktywizacji danego obszaru w celu osiągnięcia wykonalności zbiorowego projektu terytorialnego. W przypadku klastrow aktywizacja może dotyczyć organizacji szkoleń, tworzenia sieci kontaktów między członkami i rekrutacji nowych członków;
 - c) koszty bieżące współpracy;
 - d) bezpośrednie koszty określonych projektów związane z realizacją planu operacyjnego, lokalnej strategii rozwoju innej niż ta, o której mowa w art. 29 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], lub działania ukierunkowanego na innowacyjność;
 - e) koszty działań promocyjnych.
6. W przypadku realizacji planu operacyjnego, planu urządzenia lasu lub równorzędnego instrumentu, lub strategii rozwoju państwa członkowskie mogą udzielić pomocy w postaci łącznej kwoty pokrywającej koszty współpracy i koszty realizowanych projektów lub mogą pokryć wyłącznie koszty współpracy i wykorzystać do zrealizowania projektu zasoby z innych środków lub innych funduszy unijnych.
7. Współpraca między podmiotami znajdującymi się w różnych regionach lub państwach członkowskich również kwalifikuje się do wsparcia.
8. Wsparcie ogranicza się do okresu maksymalnie siedmiu lat, z wyjątkiem wspólnych działań na rzecz środowiska w odpowiednio uzasadnionych przypadkach.
9. Współpraca w ramach tego środka może być połączona z realizowanymi na tym samym terytorium projektami wspieranymi ze środków funduszy unijnych innych niż EFRROW. Państwa członkowskie dopilnowują, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia tego środka z innymi krajowymi lub unijnymi instrumentami wsparcia.

10. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących dalszej specyfikacji cech projektów pilotażowych, klastrów, sieci, krótkich łańcuchów dostaw i rynków lokalnych, które kwalifikują się do wsparcia, a także dotyczących warunków udzielania pomocy rodzajom operacji wymienionym w ust. 2.

Artykuł 37

Zarządzanie ryzykiem

1. Wsparcie w ramach tego środka obejmuje:
 - a) wkład finansowy wypłacany bezpośrednio rolnikom, na rzecz składek z tytułu ubezpieczenia upraw, zwierząt i roślin od strat gospodarczych spowodowanych niekorzystnymi zjawiskami klimatycznymi oraz chorobami zwierząt lub roślin lub inwazją szkodników;
 - b) wkład finansowy na rzecz funduszy wspólnego inwestowania w celu wypłacania rolnikom rekompensat finansowych z tytułu strat gospodarczych spowodowanych wystąpieniem choroby zwierząt lub roślin lub incydem środowiskowym;
 - c) narzędzie stabilizacji dochodów w postaci wkładu finansowego na rzecz funduszy wspólnego inwestowania, zapewniające rekompensatę dla rolników, którzy doświadczają poważnego spadku dochodów.
2. Dla celów ust. 1 lit. b) i c) „fundusz wspólnego inwestowania” oznacza system akredytowany przez państwo członkowskie zgodnie z jego prawem krajowym, który umożliwia stowarzyszonym rolnikom ubezpieczenie się i za pomocą którego rekompensaty wypłacane są tym rolnikom, którzy ponieśli straty gospodarcze spowodowane wystąpieniem choroby zwierząt lub roślin, lub incydem środowiskowym bądź którzy doświadczają poważnego spadku dochodów.
3. Państwa członkowskie dopilnowują, aby nie wystąpiła nadwyżka rekompensaty w wyniku połączenia tego środka z innymi krajowymi lub unijnymi instrumentami wsparcia bądź prywatnymi systemami ubezpieczeń. Przy szacowaniu poziomu dochodów rolników uwzględnia się również bezpośrednie wsparcie dochodów otrzymywane w ramach Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji³³ (zwanego dalej „EFG”).
4. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących minimalnego i maksymalnego okresu zaciągania pożyczek komercyjnych udzielanych funduszom wspólnego inwestowania, o których mowa w art. 39 ust. 3 lit. b) i art. 40 ust. 4.

³³ Rozporządzenie (UE) nr [...] z [...] Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji (2014-2020), Dz.U. L [...], [...], s. [...].

Artykuł 38

Ubezpieczenie upraw, zwierząt i roślin

1. Wsparcia na mocy art. 37 ust. 1 lit. a) udziela się wyłącznie na umowy ubezpieczenia, które pokrywają straty spowodowane niekorzystnym zjawiskiem klimatycznym, chorobą zwierząt lub roślin, lub inwazją szkodników bądź środkiem przyjętym zgodnie z dyrektywą 2000/29/WE w celu zwalczenia lub powstrzymania choroby roślin lub inwazji szkodników, które niszczą więcej niż 30% średniej rocznej produkcji rolnika z poprzednich trzech lat lub średniej z trzech lat opartej na okresie pięciu wcześniejszych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej.
2. Wystąpienie niekorzystnego zjawiska klimatycznego lub epidemii choroby zwierząt lub roślin lub inwazji szkodników musi zostać formalnie uznane przez właściwy organ danego państwa członkowskiego.

W stosownych przypadkach państwa członkowskie mogą z wyprzedzeniem ustanowić kryteria, na podstawie których będzie można uważać, że wystąpienie wymienionych okoliczności zostało formalnie uznane.

3. Płatności z tytułu ubezpieczeń rekompensują nie więcej niż całkowity koszt pokrycia poniesionych strat, o których mowa w art. 37 ust. 1 lit. a), i nie określają rodzaju lub ilości dalszej produkcji ani nie wprowadzają wymagań w tym zakresie.

Państwa członkowskie mogą ograniczyć kwotę składki kwalifikującej się do wsparcia, stosując odpowiednie pułapy.

4. Wsparcie ogranicza się do maksymalnej stawki określonej w załączniku I.

Artykuł 39

Fundusze wspólnego inwestowania dotyczące chorób zwierząt i roślin oraz incydentów

środowiskowych

1. Kwalifikujące się do wsparcia fundusze wspólnego inwestowania:
 - a) są akredytowane przez właściwy organ zgodnie z prawem krajowym;
 - b) prowadzą transparentną politykę w odniesieniu do wpłat do funduszu i wypłat;
 - c) posiadają przejrzyste zasady podziału odpowiedzialności za długi.
2. Państwa członkowskie określają zasady tworzenia funduszy wspólnego inwestowania i zarządzania nimi, w szczególności w zakresie przyznawania rolnikom rekompensat w przypadku kryzysu oraz w zakresie zarządzania i monitorowania zgodności z tymi zasadami.

3. Wkład finansowy, o którym mowa w art. 37 ust. 1 lit. b), może dotyczyć wyłącznie:
 - a) kosztów administracyjnych utworzenia funduszy wspólnego inwestowania, rozłożonych na okres nieprzekraczający trzech lat przy zastosowaniu metody degresywnej;
 - b) kwot wypłaconych przez fundusz wspólnego inwestowania jako finansowa rekompensata dla rolników. Ponadto wkład finansowy może dotyczyć odsetek od pożyczek komercyjnych zaciągniętych przez fundusz wspólnego inwestowania w celu wypłaty rolnikom rekompensaty finansowej w przypadku kryzysu.

Początkowy kapitał podstawowy nie jest zasilany z wkładu ze środków publicznych.

4. W przypadku chorób zwierząt rekompensata finansowa na mocy art. 37 ust. 1 lit. b) może być przyznana tylko w odniesieniu do chorób wymienionych w wykazie chorób zwierząt sporządzonym przez Światową Organizację Zdrowia Zwierząt lub w załączniku do decyzji Rady 90/424/EWG.

5. Wsparcie ogranicza się do maksymalnej stawki wsparcia określonej w załączniku I.

Państwa członkowskie mogą ograniczyć koszty, które kwalifikują się do wsparcia, przez zastosowanie:

- a) pułapów w odniesieniu do funduszu;
- b) odpowiednich pułapów jednostkowych.

Artykuł 40

Narzędzie stabilizacji dochodów

1. Wsparcie na mocy art. 37 ust. 1 lit. c) można przyznać wyłącznie w przypadku, gdy spadek dochodu przekracza 30% średniego rocznego dochodu indywidualnego rolnika z poprzednich trzech lat lub średniej z trzech lat opartej na okresie pięciu wcześniejszych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej. Dla celów art. 37 ust. 1 lit. c) dochód oznacza sumę przychodów, które rolnik uzyskuje na rynku, w tym wszelkich form wsparcia publicznego, po odjęciu kosztów produkcji. Płatności z funduszu wspólnego inwestowania na rzecz rolników rekompensują nie więcej niż 70% utraconych dochodów.
2. Kwalifikujące się do wsparcia fundusze wspólnego inwestowania:
 - a) są akredytowane przez właściwy organ zgodnie z prawem krajowym;
 - b) prowadzą transparentną politykę w odniesieniu do wpłat do funduszu i wypłat;
 - c) posiadają przejrzyste zasady podziału odpowiedzialności za długi.

3. Państwa członkowskie określają zasady tworzenia funduszy wspólnego inwestowania i zarządzania nimi, w szczególności w zakresie przyznawania rolnikom rekompensat w przypadku kryzysu oraz w zakresie zarządzania i monitorowania zgodności z tymi zasadami.
4. Wkład finansowy, o którym mowa w art. 37 ust. 1 lit. c) może dotyczyć wyłącznie kwot wypłaconych przez fundusz wspólnego inwestowania jako finansowa rekompensata dla rolników. Ponadto wkład finansowy może dotyczyć odsetek od pożyczek komercyjnych zaciągniętych przez fundusz wspólnego inwestowania w celu wypłaty rolnikom rekompensaty finansowej w przypadku kryzysu.

Początkowy kapitał podstawowy nie jest zasilany z wkładu ze środków publicznych.
5. Wsparcie ogranicza się do maksymalnej stawki określonej w załączniku I.

Artykuł 41

Zasady wdrażania środków

Komisja w drodze aktów wykonawczych przyjmuje zasady wdrażania środków określonych w niniejszej części, dotyczące:

- a) procedur wyboru organów lub podmiotów oferujących usługi doradcze w zakresie gospodarstwa rolnego i leśnictwa, w zakresie zarządzania gospodarstwem rolnym lub pomocy oraz degresywnego charakteru pomocy w ramach środka dotyczącego usług doradczych, o którym mowa w art. 16;
- b) oceny przez państwa członkowskie postępów w realizacji planu operacyjnego, wariantów płatności, a także warunków dostępu młodych rolników do innych środków w ramach środka dotyczącego rozwoju gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 20;
- c) określenia granicy z innymi środkami, konwersji na jednostki inne niż stosowane w załączniku I, obliczenia kosztów transakcyjnych i konwersji lub dostosowania zobowiązań w ramach środka rolnośrodowiskowoklimatycznego, o którym mowa w art. 29, środka dotyczącego rolnictwa ekologicznego, o którym mowa w art. 30, i środka dotyczącego usług leśnośrodowiskowych i ochrony lasu, o którym mowa w art. 35;
- d) możliwości wykorzystania standardowych założeń dotyczących utraconych dochodów w ramach środków, o których mowa w art. 29-32, 34 i 35, oraz kryteriów stosowanych do obliczania tych dochodów;
- e) obliczania kwoty wsparcia, gdy operacja kwalifikuje się do wsparcia w ramach więcej niż jednego środka.

Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

SEKCJA 2

LEADER

Artykuł 42

Lokalne grupy działania LEADER

1. Oprócz zadań, o których mowa w art. 30 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], lokalne grupy działania mogą również wykonywać dodatkowe zadania powierzone im przez instytucję zarządzającą lub agencję płatniczą.
2. Lokalne grupy działania mogą złożyć wniosek do właściwej agencji płatniczej o wypłatę zaliczki, jeśli taka możliwość określona jest w programie rozwoju obszarów wiejskich. Kwota zaliczki nie przekracza 50% wsparcia publicznego związanego z kosztami bieżącymi i kosztami aktywizacji.

Artykuł 43

Wsparcie przygotowawcze

1. Wsparcie na mocy art. 31 lit. a) rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012] obejmuje:
 - a) „pakiet startowy LEADER” złożony z działań w zakresie budowania zdolności dla grup, które nie wdrażały LEADER w okresie programowania 2007-2013, i wsparcie na rzecz małych projektów pilotażowych;
 - b) budowanie zdolności, szkolenie i tworzenie sieci kontaktów w celu przygotowania i wdrożenia lokalnej strategii rozwoju.
2. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących określenia kosztów kwalifikowalnych działań na mocy ust. 1.

Artykuł 44

Działania LEADER dotyczące współpracy

1. Wsparcia, o którym mowa w art. 31 lit. c) rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], udziela się:
 - a) na projekty współpracy międzyterytorialnej lub transnarodowej;
„Współpraca międzyterytorialna” oznacza współpracę w ramach państwa członkowskiego. „Współpraca transnarodowa” oznacza współpracę pomiędzy

terytoriami w kilku państwach członkowskich oraz z terytoriami w państwach trzecich.

- b) na techniczne wsparcie przygotowawcze dla projektów współpracy międzyterytorialnej i transnarodowej, pod warunkiem że lokalne grupy działania mogą wykazać, iż planują realizację konkretnego projektu.
2. Oprócz innych lokalnych grup działania partnerem lokalnej grupy działania w ramach EFRROW może być:
 - a) lokalne partnerstwo publiczno-prywatne na obszarze wiejskim, które realizuje lokalną strategię rozwoju w granicach Unii lub poza nimi;
 - b) lokalne partnerstwo publiczno-prywatne na obszarze innym niż obszar wiejski, które realizuje lokalną strategię rozwoju w granicach Unii lub poza nimi.
 3. W przypadku gdy projekty współpracy nie są wybierane przez lokalne grupy działania, państwa członkowskie ustanawiają system ciągłego naboru wniosków w sprawie projektów współpracy.

Najpóźniej w terminie dwóch lat od daty zatwierdzenia ich programów rozwoju obszarów wiejskich państwa członkowskie podają do wiadomości publicznej krajowe lub regionalne procedury administracyjne dotyczące wyboru projektów współpracy transnarodowej oraz wykaz kosztów kwalifikowalnych.

Zatwierdzenie projektów współpracy następuje nie później niż w ciągu czterech miesięcy od daty złożenia projektu.

4. Państwa członkowskie informują Komisję o zatwierdzonych projektach współpracy transnarodowej.

Artykuł 45

Koszty bieżące i aktywizacja

1. Koszty bieżące, o których mowa w art. 31 lit. d) rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], są kosztami związanymi z zarządzaniem realizacją lokalnej strategii rozwoju przez lokalną grupę działania.
2. Koszty aktywizacji obszaru, o których mowa w art. 31 lit. d) rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], są kosztami działań informacyjnych dotyczących lokalnej strategii rozwoju, a także zadań związanych z opracowaniem projektu.
3. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących określenia kosztów kwalifikowalnych działań na mocy ust. 2.

Rozdział II

Przepisy wspólne mające zastosowanie do wielu środków

Artykuł 46

Inwestycje

1. Kwalifikujące się do wsparcia z EFRROW operacje inwestycyjne są poprzedzane oceną spodziewanego oddziaływania na środowisko zgodnie z przepisami właściwymi dla danego rodzaju inwestycji, w przypadku gdy inwestycja może mieć niekorzystne skutki dla środowiska.
2. Wydatki kwalifikowalne ograniczają się do:
 - a) kosztów budowy, nabycia, włącznie z leasingiem, lub modernizacji nieruchomości;
 - b) kosztów zakupu lub leasingu nowych maszyn, urządzeń i wyposażenia, w tym oprogramowania komputerowego, do wartości rynkowej majątku;
 - c) kosztów ogólnych związanych z wydatkami, o których mowa w lit. a) i b), takich jak honoraria architektów, inżynierów, opłaty za konsultacje, studia wykonalności, nabycie patentów, pozwoleń lub licencji.
3. W przypadku nawadniania za wydatki kwalifikowalne uznaje się wyłącznie inwestycje, które prowadzą do zmniejszenia wcześniejszego zużycia wody o co najmniej 25%. Na zasadzie odstępstwa w państwach członkowskich, które przystąpiły do Unii po 2004 r., inwestycje w nowe instalacje nawadniające można uznać za wydatki kwalifikowalne, w przypadku gdy analiza środowiskowa dostarcza dowodów na to, że dana inwestycja ma charakter zrównoważony i nie ma negatywnego wpływu na środowisko.
4. W przypadku inwestycji rolnej zakup praw do produkcji rolnej, uprawnień do płatności, zwierząt, roślin jednorocznych i ich sadzenie nie kwalifikują się do wsparcia inwestycyjnego. W przypadku przywracania potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych zgodnie z art. 19 ust. 1 lit. b) wydatki na zakup zwierząt mogą być jednak wydatkami kwalifikowalnymi.
5. Beneficjenci środków wsparcia inwestycji mogą wnioskować do właściwych agencji płatniczych o wypłatę zaliczki w wysokości do 50% pomocy publicznej związanej z daną inwestycją, jeżeli taką możliwość przewiduje program rozwoju obszarów wiejskich.
6. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących warunków, na jakich inne koszty związane z umowami leasingu, urządzeniami używanymi i zwykłymi inwestycjami odtworzeniowymi mogą być uważane za wydatki kwalifikowalne.

Artykuł 47

Zasady dotyczące płatności obszarowych

1. Liczba hektarów, do której stosuje się zobowiązanie zgodnie z art. 29, 30 i 35, może co roku ulegać zmianie, jeżeli:
 - a) taka możliwość określona jest w programie rozwoju obszarów wiejskich;
 - b) dane zobowiązanie nie ma zastosowania do działek o stałej powierzchni; oraz
 - c) osiągnięcie celów zobowiązania nie jest zagrożone.
2. W przypadku gdy podczas trwania zobowiązania podjętego jako warunek przyznania pomocy dojdzie do przekazania całości lub części gruntów objętych zobowiązaniem lub całego gospodarstwa innej osobie, osoba ta może przejąć zobowiązanie na pozostały okres lub zobowiązanie to może stracić ważność.
3. W przypadku gdy beneficjent nie jest w stanie nadal wypełniać podjętego zobowiązania ze względu na fakt, że gospodarstwo jest przedmiotem nowego podziału działek lub działań władz państwowych związanych ze scalaniem gruntów lub działań związanych ze scalaniem gruntów zatwierdzonych przez właściwe organy publiczne, państwa członkowskie podejmują środki konieczne dla umożliwienia dostosowania zobowiązania do nowej sytuacji gospodarstwa. Jeśli dostosowanie takie okazuje się niemożliwe, zobowiązanie traci ważność.
4. W przypadku siły wyższej zwrot pomocy nie jest wymagany.
5. Ustęp 2 w przypadku przekazania całego gospodarstwa i ust. 4 mają również zastosowanie do zobowiązań na mocy art. 34.
6. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących warunków mających zastosowanie w przypadku częściowego przekazania gospodarstwa oraz określenia innych sytuacji, w których zwrot pomocy nie jest wymagany.

Artykuł 48

Klauzula weryfikacji

W odniesieniu do operacji podjętych zgodnie z art. 29, 30, 34 i 35 ustala się klauzulę weryfikacji w celu umożliwienia ich dostosowania w przypadku zmiany odpowiednich obowiązkowych norm, wymogów lub obowiązków, o których mowa w wymienionych artykułach, która wykracza poza zakres zobowiązań. Operacje podjęte zgodnie z art. 29, 30 i 35, które wykraczają poza bieżący okres programowania, zawierają klauzulę weryfikacji w celu umożliwienia ich dostosowania do uregulowań prawnych kolejnego okresu programowania.

Jeżeli beneficjent nie akceptuje takiego dostosowania, zobowiązanie traci ważność.

Artykuł 49

Wybór projektów

1. Po konsultacji z komitetem monitorującym instytucja zarządzająca programem rozwoju obszarów wiejskich określa kryteria wyboru operacji w ramach wszystkich środków. Celem kryteriów wyboru jest zapewnienie równego traktowania wnioskodawców, lepszego wykorzystania zasobów finansowych i ukierunkowanie środków zgodnie z priorytetami Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Przy określaniu kryteriów wyboru w odniesieniu do małych dotacji uwzględniana jest zasada proporcjonalności.
2. Organ państwa członkowskiego odpowiedzialny za wybór projektów zapewnia selekcję projektów zgodnie z kryteriami wyboru, o których mowa w ust. 1, i według przejrzystej oraz należytej udokumentowanej procedury. Stosowanie kryteriów wyboru nie jest obowiązkowe w przypadku środków, o których mowa w art. 29-32, 34 i 35, z wyjątkiem przypadków, gdy dostępne środki pieniężne nie wystarczają na płatności dla wszystkich kwalifikujących się wnioskodawców.
3. W stosownych przypadkach beneficjenci mogą być wybierani na podstawie zaproszenia do składania wniosków z zastosowaniem kryteriów efektywności gospodarczej i środowiskowej.

Artykuł 50

Definicja obszaru wiejskiego

Do celów niniejszego rozporządzenia instytucja zarządzająca określa definicję „obszaru wiejskiego” na poziomie programu.

Rozdział III

Pomoc techniczna i tworzenie sieci kontaktów

Artykuł 51

Finansowanie pomocy technicznej

1. Zgodnie z art. 6 rozporządzenia (UE) nr HR/2012 EFRROW może wykorzystać do 0,25 % swojego przydziału rocznego na finansowanie zadań, o których mowa w art. 51 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], w tym kosztów utworzenia i funkcjonowania europejskiej sieci na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, o której mowa w art. 52, sieci EPI, o której mowa w art. 53 oraz europejskiej sieci oceny rozwoju obszarów wiejskich, o której mowa w art. 54, z inicjatywy Komisji lub w jej imieniu.

EFROW może również finansować działania określone w art. 41 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr XXXX/XXXX [rozporządzenie w sprawie jakości] w odniesieniu do unijnych oznaczeń i symboli systemów zapewniania jakości.

Działania te prowadzone są zgodnie z art. 53 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 oraz wszystkimi innymi przepisami tego rozporządzenia, oraz jego przepisami wykonawczymi mającymi zastosowanie do tej formy wykonania budżetu.

2. Kwota 30 mln EUR wycofywana jest z przydziału, o którym mowa w ust. 1, i wykorzystywana do sfinansowania nagrody za innowacyjną współpracę lokalną, o której mowa w art. 56.
3. Z inicjatywy państw członkowskich do 4 % całkowitej kwoty w ramach każdego programu rozwoju obszarów wiejskich można przeznaczyć na zadania, o których mowa w art. 52 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], oraz na pokrycie kosztów związanych z pracami przygotowawczymi na potrzeby wytyczenia obszarów z ograniczeniami naturalnymi, wspomnianych w art. 33 ust. 3.

Koszty związane z jednostką certyfikującą, o której mowa w art. 9 rozporządzenia (UE) nr HR/2012, nie są kosztami kwalifikowalnymi na mocy niniejszego ustępu.

W ramach limitu 4% rezerwowana jest kwota na utworzenie i funkcjonowanie krajowej sieci obszarów wiejskich, o której mowa w art. 55.

4. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących dalszego określenia działań kontrolnych, które kwalifikują się do wsparcia na mocy ust. 3.

Artykuł 52

Europejska sieć na rzecz rozwoju obszarów wiejskich

1. Zgodnie z art. 51 ust. 1 zostaje utworzona europejska sieć na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w celu objęcia jedną siecią sieci krajowych, organizacji i struktur administracyjnych działających w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich na poziomie Unii.
2. Tworzenie sieci kontaktów za pośrednictwem europejskiej sieci na rzecz rozwoju obszarów wiejskich ma na celu:
 - a) zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu programów rozwoju obszarów wiejskich;
 - b) podniesienie jakości programów rozwoju obszarów wiejskich;
 - c) przyczynianie się do informowania opinii publicznej o korzyściach płynących z polityki rozwoju obszarów wiejskich.
3. Zadaniem sieci jest:

- a) zbieranie, analizowanie i rozpowszechnianie informacji na temat działań w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich;
 - b) zbieranie, utrwalanie i rozpowszechnianie na poziomie unijnym dobrych praktyk rozwoju obszarów wiejskich;
 - c) tworzenie i prowadzenie grup tematycznych lub warsztatów w celu ułatwienia wymiany wiedzy fachowej oraz wsparcia realizacji, monitorowania i dalszego kształtowania polityki rozwoju obszarów wiejskich;
 - d) dostarczanie informacji na temat rozwoju obszarów wiejskich w Unii oraz w państwach trzecich;
 - e) organizowanie spotkań i seminariów na poziomie Unii dla podmiotów aktywnie zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich;
 - f) wspieranie sieci krajowych i inicjatyw współpracy transnarodowej;
 - g) szczególnie w przypadku lokalnych grup działania:
 - (i) tworzenie synergii z działaniami realizowanymi przez odpowiednie sieci na poziomie krajowym lub regionalnym w odniesieniu do działań w zakresie budowania potencjału i wymiany doświadczenia; oraz
 - (ii) współpraca z podmiotami zaangażowanymi w tworzenie sieci kontaktów i pomoc techniczną w dziedzinie rozwoju lokalnego, utworzonymi przez EFRR, EFS i Europejski Fundusz Morski i Rybacki w odniesieniu do ich działań w zakresie rozwoju lokalnego i współpracy transnarodowej.
4. Komisja w drodze aktów wykonawczych określa strukturę organizacyjną i funkcjonowanie Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Artykuł 53

Sieć EPI

1. Zgodnie z art. 51 ust. 1 zostaje utworzona sieć EPI w celu wspierania EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, o którym mowa w art. 61. Umożliwia ona kontakty między grupami operacyjnymi, służbami doradczymi i badaczami.
2. Zadaniem sieci EPI jest:
 - a) zapewnienie funkcji pomocy technicznej i dostarczanie informacji na temat EPI najważniejszym podmiotom;

- b) ożywianie dyskusji na poziomie programu w celu zachęcania do tworzenia grup operacyjnych;
 - c) monitorowanie wyników badań i wiedzy istotnych dla EPI oraz powiadamianie o nich;
 - d) zbieranie, utrwalanie i rozpowszechnianie dobrych praktyk dotyczących innowacji;
 - e) organizowanie konferencji i warsztatów oraz rozpowszechnianie informacji na temat EPI.
3. Komisja w drodze aktów wykonawczych określa strukturę organizacyjną i funkcjonowanie sieci EPI. Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Artykuł 54

Europejska sieć oceny rozwoju obszarów wiejskich

1. Zgodnie z art. 51 ust. 1 zostaje utworzona europejska sieć oceny rozwoju obszarów wiejskich w celu wspierania oceny programów rozwoju obszarów wiejskich. Umożliwia ona kontakty podmiotów zaangażowanych w ocenę programów rozwoju obszarów wiejskich.
2. Celem europejskiej sieci oceny rozwoju obszarów wiejskich jest ułatwianie wymiany wiedzy fachowej i dobrych praktyk dotyczących metodyki oceny, opracowywanie metod i narzędzi oceny, a także wspieranie procesów oceny oraz gromadzenia danych i zarządzania nimi.
3. Komisja w drodze aktów wykonawczych określa strukturę organizacyjną i funkcjonowanie europejskiej sieci oceny rozwoju obszarów wiejskich. Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Artykuł 55

Krajowa sieć obszarów wiejskich

1. Każde państwo członkowskie tworzy krajową sieć obszarów wiejskich, która skupia wszystkie organizacje i struktury administracyjne zaangażowane w rozwój obszarów wiejskich. Partnerstwo, o którym mowa w art. 5 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], również stanowi część krajowej sieci obszarów wiejskich.

Państwa członkowskie, które przyjęły programy regionalne, mogą przedłożyć do zatwierdzenia szczególnie program utworzenia i działania ich krajowej sieci obszarów wiejskich.

2. Tworzenie sieci kontaktów za pośrednictwem krajowej sieci obszarów wiejskich ma na celu:
 - a) zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu programów rozwoju obszarów wiejskich;
 - b) podniesienie jakości programów rozwoju obszarów wiejskich;
 - c) informowanie społeczeństwa i potencjalnych beneficjentów o polityce rozwoju obszarów wiejskich;
 - d) promowanie innowacji w rolnictwie.
3. Wsparcie z EFRROW, o którym mowa w art. 51 ust. 3, wykorzystuje się:
 - a) na struktury potrzebne do prowadzenia sieci;
 - b) na przygotowanie i wdrożenie planu działania obejmującego co najmniej następujące elementy:
 - (i) zarządzanie siecią;
 - (ii) zaangażowanie zainteresowanych stron w opracowanie programu;
 - (iii) wsparcie w zakresie monitorowania, w szczególności poprzez gromadzenie i wymianę istotnych informacji zwrotnych, zaleceń i analiz, zwłaszcza od komitetów monitorujących, o których mowa w art. 41 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012]. Krajowa sieć obszarów wiejskich wspiera również lokalne grupy działania w zakresie monitorowania i oceny lokalnych strategii rozwoju;
 - (iv) zapewnienie szkoleń dla organów wdrażających program i lokalnych grup działania w procesie tworzenia;
 - (v) gromadzenie przykładów projektów obejmujących wszystkie priorytety programów rozwoju obszarów wiejskich;
 - (vi) ciągłe badania i analizę;
 - (vii) działania dotyczące tworzenia sieci kontaktów dla lokalnych grup działania, a w szczególności pomoc techniczna w zakresie współpracy międzyterytorialnej i transnarodowej, ułatwianie współpracy między lokalnymi grupami działania i szukanie partnerów na potrzeby środka, o którym mowa w art. 36;
 - (viii) ułatwianie wymiany praktyk i doświadczenia między doradcami lub służbami doradczymi;
 - (ix) działania dotyczące tworzenia sieci kontaktów na rzecz innowacji;
 - (x) plan działań informacyjnych, w tym uzgodnione z instytucjami zarządzającymi działania reklamowe i informacyjne dotyczące

programu rozwoju obszarów wiejskich oraz działania informacyjne i komunikacyjne adresowane do społeczeństwa;

- (xi) zapis o udziale w działaniach europejskiej sieci na rzecz rozwoju obszarów wiejskich;
 - c) na utworzenie komisji kwalifikacyjnej złożonej z niezależnych ekspertów oraz na proces wstępnej selekcji wniosków o nagrodę za innowacyjną współpracę lokalną, o której mowa w art. 58 ust. 2.
4. Komisja w drodze aktów wykonawczych przyjmuje zasady dotyczące tworzenia i działania krajowych sieci obszarów wiejskich. Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Rozdział IV

Nagroda za innowacyjną współpracę lokalną na obszarach wiejskich

Artykuł 56

Nagroda za innowacyjną współpracę lokalną na obszarach wiejskich

Środki pieniężne, o których mowa w art. 51 ust. 2, wykorzystywane są do sfinansowania nagrody przyznawanej projektom współpracy z udziałem co najmniej dwóch podmiotów, które znajdują się w różnych państwach członkowskich i realizują lokalnie innowacyjną koncepcję.

Artykuł 57

Zaproszenie do składania wniosków

1. Najpóźniej począwszy od 2015 r., a następnie co roku Komisja ogłasza zaproszenie do składania wniosków w celu przyznania nagrody, o której mowa w art. 56. Ostatnie zaproszenie do składania wniosków ogłaszane jest nie później niż w 2019 r.
2. W zaproszeniu do składania wniosków określona jest tematyka wniosków, która związana jest z jednym z priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Tematyka ta musi być również odpowiednia do wdrożenia poprzez współpracę na poziomie transnarodowym.
3. Zaproszenie do składania wniosków otwarte jest zarówno dla lokalnych grup działania, jak i dla indywidualnych podmiotów współpracujących na potrzeby określonego projektu.

Artykuł 58

Procedura selekcji

1. We wszystkich państwach członkowskich wnioski o nagrodę składane są przez wnioskodawców odpowiednim krajowym sieciom obszarów wiejskich, które będą odpowiedzialne za wstępną selekcję wniosków.
2. Krajowe sieci obszarów wiejskich wyłaniają spośród swoich członków komisję kwalifikacyjną złożoną z niezależnych ekspertów w celu dokonania wstępnej selekcji wniosków. Wstępna selekcja wniosków odbywa się na podstawie kryteriów wykluczenia, wyboru i przyznania, określonych w zaproszeniu do składania wniosków. Każda krajowa sieć obszarów wiejskich w ramach wstępnej selekcji wybiera nie więcej niż 10 wniosków i przekazuje je Komisji.
3. Komisja jest odpowiedzialna za wybór pięćdziesięciu zwycięskich projektów spośród wniosków wybranych w ramach selekcji wstępnej we wszystkich państwach członkowskich. Komisja powołuje grupę sterującą *ad hoc* złożoną z niezależnych ekspertów. Ta grupa sterująca przygotowuje wybór zwycięskich wniosków na podstawie kryteriów wykluczenia, wyboru i przyznania, określonych w zaproszeniu do składania wniosków.
4. Komisja – w drodze aktów wykonawczych – podejmuje decyzje dotyczące wykazu projektów, którym przyznaje się nagrodę.

Artykuł 59

Nagroda finansowa – warunki i płatność

1. Aby projekty kwalifikowały się do nagrody, czas potrzebny na ich ukończenie nie może przekraczać dwóch lat od daty przyjęcia aktu wykonawczego, na mocy którego przyznawana jest nagroda. Ramy czasowe dotyczące realizacji projektu są określone we wniosku.
2. Nagrodę przyznaje się w postaci jednorazowej płatności. Komisja w drodze aktów wykonawczych ustala kwotę płatności zgodnie z kryteriami określonymi w zaproszeniu do składania wniosków i z uwzględnieniem szacowanego kosztu realizacji projektu przedstawionego we wniosku. Maksymalna wysokość nagrody dla projektu nie przekracza 100 000 EUR.
3. Państwa członkowskie wypłacają nagrodę zwycięskim wnioskodawcom po potwierdzeniu ukończenia projektu. Unia zwraca państwom członkowskim odpowiednie wydatki zgodnie z przepisami sekcji 4 rozdziału II tytułu IV rozporządzenia (UE) nr HR/2012. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o wypłaceniu zwycięskim wnioskodawcom całości lub części nagrody przed potwierdzeniem ukończenia projektu, ale w tym przypadku do czasu potwierdzenia ukończenia projektu ponoszą odpowiedzialność za wydatki.

Artykuł 60

Zasady dotyczące procedury, harmonogramów i tworzenia grupy sterującej

Komisja w drodze aktów wykonawczych określa szczegółowe przepisy dotyczące procedury i harmonogramu wyboru projektów oraz zasady dotyczące powoływania grupy sterującej niezależnych ekspertów, o której mowa w art. 58 ust. 3. Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

TYTUŁ IV

EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa

Artykuł 61

Cele

1. EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa ma na celu:
 - a) promowanie sektora rolnictwa, który jest efektywny pod względem wykorzystania surowców, produktywny, niskoemisyjny oraz przyjazny dla klimatu i odporny na jego zmianę, i który harmonijnie współpracuje z istotnymi surowcami naturalnymi, na których opiera się rolnictwo;
 - b) udzielanie pomocy w zapewnianiu stabilnych dostaw żywności, paszy i biomateriałów, zarówno istniejących, jak i nowych;
 - c) udoskonalanie procesów w celu zachowania stanu środowiska, dostosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania jej;
 - d) tworzenie pomostu między najnowszymi badaniami i technologiami a rolnikami, przedsiębiorcami i usługami doradczymi.
2. EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa dąży do osiągnięcia swoich celów przez:
 - a) tworzenie wartości dodanej poprzez lepsze łączenie badań i praktyki rolnej oraz zachęcanie do powszechniejszego stosowania dostępnych środków na rzecz innowacji;
 - b) promowanie szybszego i szerszego wdrażania innowacyjnych rozwiązań w praktyce; oraz
 - c) informowanie środowiska naukowego o potrzebach w zakresie badań w odniesieniu do praktyki rolnej.
3. EFRROW przyczynia się do osiągania celów EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa poprzez wspieranie, zgodnie z art. 36, grup operacyjnych EPI, o których mowa w art. 62, oraz sieci EPI, o której mowa w art. 53.

Artykuł 62

Grupy operacyjne

1. Część EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa stanowią grupy operacyjne EPI. Tworzą je zainteresowane podmioty, takie jak: rolnicy, badacze, doradcy i przedsiębiorstwa z sektora rolnego i spożywczego.
2. Grupy operacyjne EPI ustalają procedury wewnętrzne, które zapewniają przejrzystość ich działania i unikanie sytuacji, w których występują konflikty interesów.

Artykuł 63

Zadania grup operacyjnych

1. Grupy operacyjne EPI opracowują plan, który zawiera następujące elementy:
 - a) opis projektu innowacyjnego, który ma być opracowany, zbadany, dostosowany lub zrealizowany;
 - b) opis spodziewanych wyników i spodziewanego wkładu w osiąganie celu EPI dotyczącego zwiększenia wydajności i zrównoważonego gospodarowania zasobami.
2. Podczas realizacji swoich innowacyjnych projektów grupy operacyjne:
 - a) podejmują decyzje dotyczące rozwinięcia i wdrożenia działań innowacyjnych; oraz
 - b) wdrażają działania innowacyjne za pośrednictwem środków finansowanych w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich.
3. Grupy operacyjne rozpowszechniają wyniki swoich projektów, w szczególności za pośrednictwem sieci EPI.

TYTUŁ V

Przepisy finansowe

Artykuł 64

Środki finansowe i ich podział

1. Całkowita kwota wsparcia z Unii na rzecz rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z niniejszym rozporządzeniem na okres od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r., jej podział na poszczególne lata oraz minimalna kwota, która zostanie skoncentrowana w regionach słabiej rozwiniętych, są ustalane przez Parlament Europejski i Radę na wniosek Komisji, zgodnie z wieloletnimi ramami finansowymi na lata 2014-2020 oraz porozumieniem międzyinstytucjonalnym w sprawie dyscypliny budżetowej i należytego zarządzania finansami³⁴ dla tego samego okresu.
2. 0,25 % środków finansowych, o których mowa w ust. 1, przeznacza się dla Komisji na pomoc techniczną, o której mowa w art. 51 ust. 1.
3. W celu ich programowania, a następnie uwzględnienia w ogólnym budżecie Unii, kwoty, o których mowa w ust. 1, podlegają indeksacji w wysokości 2 % w skali roku.
4. Komisja, w drodze aktu wykonawczego, dokonuje podziału kwot, o których mowa w ust. 1, na poszczególne lata według państw członkowskich, po odliczeniu kwoty, o której mowa w ust. 2, i z uwzględnieniem przesunięcia funduszy, o którym mowa w art. 14 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr DP/2012. Przy podziale kwot na poszczególne lata Komisja uwzględnia:
 - a) obiektywne kryteria związane z celami, o których mowa w art. 4; oraz
 - b) wyniki w przeszłości.
5. Poza kwotami, o których mowa w ust. 4, akt wykonawczy, o którym mowa w tym ustępie, obejmuje także środki pieniężne przekazane EFRROW zgodnie z art. 7 ust. 2 i art. 14 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr DP/2012.
6. Do celów przydzielania rezerwy na wykonanie, o której mowa w art. 20 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], dostępne dochody przeznaczone na określony cel zgromadzone zgodnie z art. 45 rozporządzenia (UE) nr HR/2012 na rzecz EFRROW, dodaje się do kwot, o których mowa w art. 18 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012]. Rozdziela się je między państwa członkowskie proporcjonalnie do ich udziału w całkowitej kwocie wsparcia z EFRROW.

34

Artykuł 65

Wkład funduszu

1. W decyzji zatwierdzającej program rozwoju obszarów wiejskich ustanawia się maksymalny wkład z EFRROW na rzecz programu. W decyzji określa się w sposób wyraźny, jeśli to konieczne, kwotę środków przydzielonych regionom słabiej rozwiniętym.
2. Wkład EFRROW oblicza się na podstawie kwoty kwalifikujących się wydatków publicznych.
3. W programach rozwoju obszarów wiejskich ustala się pojedynczą stawkę wkładu EFRROW mającą zastosowanie do wszystkich środków. W stosownych przypadkach ustala się odrębną stawkę wkładu EFRROW dla regionów słabiej rozwiniętych, regionów najbardziej oddalonych oraz mniejszych wysp Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93. Maksymalna stawka wkładu EFRROW wynosi:
 - a) 85 % publicznych wydatków kwalifikowalnych w regionach słabiej rozwiniętych, regionach najbardziej oddalonych oraz na mniejszych wyspach Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93;
 - b) 50 % kwalifikowalnych wydatków publicznych w pozostałych regionach.Minimalna stawka wkładu EFRROW wynosi 20 %.
4. Na zasadzie odstępstwa od ust. 3 maksymalny wkład EFRROW wynosi:
 - a) 80 % w przypadku środków, o których mowa w art. 15, 28 i 36, rozwoju lokalnego w ramach LEADER, o którym mowa w art. 28 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], oraz operacji realizowanych na mocy art. 20 ust. 1 lit. a) pkt (i). Wkład ten może zostać zwiększony do 90% dla programów dotyczących regionów słabiej rozwiniętych, regionów najbardziej oddalonych oraz mniejszych wysp Morza Egejskiego w rozumieniu rozporządzenia (EWG) nr 2019/93;
 - b) 100 % w przypadku operacji otrzymujących dofinansowanie na mocy art. 66.
5. Kwotę równą co najmniej 5 % całkowitego wkładu EFRROW w program rozwoju obszarów wiejskich rezerwuje się dla LEADER.
6. Wydatki współfinansowane przez EFRROW nie są współfinansowane w drodze wkładu z funduszy strukturalnych, FS lub jakiegokolwiek innego unijnego instrumentu finansowego.
7. Wydatki publiczne na pomoc przedsiębiorstwom są zgodne z limitami pomocy ustanowionymi w odniesieniu do pomocy państwa, o ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej.

Artykuł 66

Finansowanie na rzecz operacji o znaczącym wkładzie w innowacje

Środki przekazane EFRROW na mocy art. 7 ust 2 rozporządzenia (UE) nr DP/2012 rezerwuje się na operacje, które zapewniają znaczący wkład w innowacje istotne dla wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, w tym dla przeciwdziałania zmianie klimatu i przystosowania się do niej.

Artykuł 67

Kwalifikowalność wydatków

1. Na zasadzie odstępstwa od art. 55 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012] w przypadku środków nadzwyczajnych wynikających z klęsk żywiołowych program rozwoju obszarów wiejskich może zawierać zapis stanowiący, że kwalifikowalność wydatków związanych ze zmianami programu może rozpocząć się od daty wystąpienia klęski żywiołowej.
2. Wydatki kwalifikują się do wkładu z EFRROW tylko w przypadku, gdy są ponoszone na operacje podjęte przez instytucję zarządzającą danego programu lub na jej odpowiedzialność, zgodnie z kryteriami wyboru, o których mowa w art. 49.

Z wyjątkiem kosztów ogólnych określonych w art. 46 ust. 2 lit. c) w przypadku operacji inwestycyjnych w ramach środków wchodzących w zakres art. 42 Traktatu, za wydatki kwalifikowalne uważa się wyłącznie wydatki poniesione po przedłożeniu wniosku właściwemu organowi.

Państwa członkowskie mogą określić w swoich programach, że wydatkami kwalifikowalnymi są wyłącznie wydatki poniesione po zatwierdzeniu wniosku o wsparcie przez właściwy organ.

3. Ustępów 1 i 2 nie stosuje się do art. 51 ust. 1 i 2.
4. Płatności dokonywane przez beneficjentów są potwierdzone fakturami lub dokumentami potwierdzającymi płatność. Jeżeli nie jest to możliwe, płatności należy poprzeć dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, z wyjątkiem form wsparcia na mocy art. 57 ust. 1 lit. b), c) i d) rozporządzenia (UE) [CSF/2012].

Artykuł 68

Wydatki kwalifikowalne

1. W przypadku gdy wsparcie udzielone na mocy niniejszego rozporządzenia obejmuje koszty bieżące, wydatkami kwalifikowalnymi są następujące rodzaje kosztów:

- a) koszty operacyjne;
 - b) koszty personelu;
 - c) koszty szkolenia;
 - d) koszty związane z kształtowaniem wizerunku;
 - e) koszty finansowe;
 - f) koszty związane z tworzeniem sieci kontaktów.
2. Koszty badań są kosztami kwalifikowalnymi wyłącznie wówczas, gdy są powiązane z konkretną operacją w ramach programu lub z określonymi celami programu.
 3. Wkłady rzeczowe w formie robót budowlanych, towarów, usług, gruntów i nieruchomości, w przypadku których nie dokonano żadnych płatności w gotówce poświadczonych fakturami lub dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, mogą stanowić wydatki kwalifikowalne z zastrzeżeniem spełnienia warunków art. 59 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012].
 4. Koszty pośrednie kwalifikują się do wsparcia w ramach środków, o których mowa w art. 15, 16, 19, 21, 25 i 36.

Artykuł 69

Weryfikowalność i kontrola środków

1. Państwa członkowskie zapewniają weryfikowalność i kontrolę wszystkich środków rozwoju obszarów wiejskich, jakie mają zamiar wdrażać. W tym celu instytucja zarządzająca i agencja płatnicza każdego programu rozwoju obszarów wiejskich zapewniają ocenę *ex ante* weryfikowalności i kontroli środków, które mają być ujęte w programie rozwoju obszarów wiejskich. Instytucja zarządzająca i agencja płatnicza przeprowadzają także ocenę weryfikowalności i kontroli środków w trakcie realizacji programu rozwoju obszarów wiejskich. W ocenie *ex ante* i ocenie w trakcie okresu realizacji uwzględnia się wyniki kontroli w poprzednim i bieżącym okresie programowania. W przypadku gdy ocena wykaże, że wymogi weryfikowalności i kontroli nie są spełnione, przedmiotowe środki koryguje się odpowiednio.
2. W przypadku gdy pomocy udziela się na podstawie kosztów standardowych lub dodatkowych kosztów i utraconych dochodów, państwa członkowskie dopilnowują, aby odpowiednie obliczenia były właściwe i dokładne oraz określone z wyprzedzeniem na podstawie rzetelnej, sprawiedliwej i weryfikowalnej kalkulacji. W tym celu podmiot niezależny od organów odpowiedzialnych za obliczenia i posiadający odpowiednią wiedzę fachową przedstawia poświadczenie potwierdzające stosowność i dokładność obliczeń. Poświadczenie to włącza się do programu rozwoju obszarów wiejskich.

Artykuł 70

Zaliczki

1. Wypłacenie zaliczki podlega ustanowieniu gwarancji bankowej lub równoważnej gwarancji odpowiadającej 100 % kwoty zaliczki. W przypadku beneficjentów publicznych zaliczki wypłaca się gminom, samorządom regionalnym i ich stowarzyszeniom, a także podmiotom prawa publicznego.

Instrument przedłożony jako gwarancja przez organ publiczny uznaje się za równoważny gwarancji, o której mowa w akapicie pierwszym, pod warunkiem że organ zobowiązuje się do zapłaty kwoty objętej udzieloną gwarancją w przypadku braku uprawnienia do otrzymania wypłaconej zaliczki.

2. Gwarancja może być zwolniona, jeżeli właściwa agencja płatnicza stwierdzi, że kwota rzeczywistych wydatków odpowiadających wkładowi publicznemu związanemu z operacją przekracza kwotę zaliczki.

TYTUŁ VI

Zarządzanie, kontrola i reklama

Artykuł 71

Obowiązki Komisji

W celu zapewnienia należytego zarządzania finansami zgodnie z art. 317 Traktatu w kontekście zarządzania dzielonego Komisja wykonuje środki i kontrole ustanowione w rozporządzeniu (UE) nr HR/2012.

Artykuł 72

Obowiązki państw członkowskich

1. W celu zapewnienia skutecznej ochrony interesów finansowych Unii państwa członkowskie przyjmują wszystkie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne zgodnie z art. 60 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr HR/2012.
2. Państwa członkowskie wyznaczają dla każdego programu rozwoju obszarów wiejskich następujące organy:
 - a) instytucję zarządzającą odpowiedzialną za zarządzanie danym programem, którą może być publiczny lub prywatny podmiot działający na poziomie krajowym lub regionalnym, albo samo państwo członkowskie, jeżeli wykonuje to zadanie;
 - b) akredytowaną agencję płatniczą w rozumieniu art. 7 rozporządzenia (UE) nr HR/2012;
 - c) jednostkę certyfikującą w rozumieniu art. 9 rozporządzenia (UE) nr HR/2012.
3. Państwa członkowskie zapewniają dla każdego programu rozwoju obszarów wiejskich ustanowienie odpowiedniego systemu zarządzania i kontroli zapewniającego przejrzysty przydział i rozdział funkcji pomiędzy instytucją zarządzającą i innymi organami. Państwa członkowskie są odpowiedzialne za zapewnienie skutecznego funkcjonowania systemów przez cały okres programu.
4. Państwa członkowskie wyraźnie określają zadania instytucji zarządzającej, agencji płatniczej oraz, w ramach LEADER, lokalnych grup działania w odniesieniu do stosowania kryteriów kwalifikowalności i wyboru oraz procedury wyboru projektu.

Artykuł 73

Institucja zarządzająca

1. Instytucja zarządzająca odpowiada za zarządzanie programem i za wdrażanie go w efektywny, skuteczny i prawidłowy sposób, w szczególności za:
 - a) zagwarantowanie, że istnieje odpowiedni bezpieczny elektroniczny system do rejestrowania, przechowywania i zgłaszania informacji statystycznych na temat programu i jego realizacji, niezbędnych do celów monitorowania i oceny, a w szczególności informacji potrzebnych do monitorowania postępów w osiąganiu celów, oraz do zarządzania takimi informacjami;
 - b) przekazywanie co kwartał Komisji odpowiednich danych dotyczących wskaźników w odniesieniu do operacji wybranych do finansowania, w tym najważniejszych cech beneficjenta i projektu;
 - c) zagwarantowanie, że beneficjenci oraz inne podmioty zaangażowane w realizację operacji:
 - (i) są poinformowani o swoich obowiązkach wynikających z udzielonej pomocy oraz prowadzą oddzielny system rachunkowości albo korzystają z odpowiedniego kodu rachunkowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją;
 - (ii) są świadomi wymogów dotyczących dostarczania danych instytucji zarządzającej oraz zapisywania danych dotyczących produktów i rezultatów;
 - d) zagwarantowanie, że ocena *ex ante*, o której mowa w art. 48 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], jest zgodna z systemem oceny i monitorowania, jak również za przyjęcie jej i przedłożenie Komisji;
 - e) zagwarantowanie, że istnieje plan oceny, o którym mowa w art. 49 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], oraz że ocena *ex post* programu, o której mowa w art. 50 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], jest przeprowadzana w terminach ustanowionych we wspomnianym rozporządzeniu i że oceny te są zgodne z systemem monitorowania i oceny, jak również za przedkładanie ich komitetowi monitorującemu i Komisji;
 - f) przekazywanie komitetowi monitorującemu informacji i dokumentów potrzebnych do monitorowania realizacji programu w świetle jego szczegółowych celów i priorytetów;
 - g) sporządzenie rocznego sprawozdania z postępu prac, wraz z zagregowanymi zestawieniami monitorującymi, oraz, po zatwierdzeniu przez komitet monitorujący, przedłożenie go Komisji;
 - h) zagwarantowanie, że agencja płatnicza otrzymuje wszystkie niezbędne informacje, w szczególności dotyczące stosowanych procedur oraz wszelkich

przeprowadzanych kontroli w odniesieniu do operacji wybranych do finansowania, przed zezwoleniem na płatność;

- i) zapewnienie reklamy i promocji programu, w tym z wykorzystaniem krajowej sieci obszarów wiejskich, poprzez informowanie potencjalnych beneficjentów, organizacji zawodowych, partnerów gospodarczych i społecznych, podmiotów zaangażowanych we wspieranie równości kobiet i mężczyzn oraz organizacji pozarządowych, w tym organizacji zajmujących się kwestiami środowiska naturalnego, o możliwościach oferowanych przez program i zasadach uzyskania dostępu do finansowania w ramach programu, a także poprzez informowanie beneficjentów wkładu Unii i ogółu społeczeństwa o roli odgrywanej przez Unię w programie.
2. Państwo członkowskie lub instytucja zarządzająca może wyznaczyć co najmniej jedną instytucję pośredniczącą, w tym samorządy lokalne, organy rozwoju regionalnego lub organizacje pozarządowe, do zarządzania operacjami rozwoju obszarów wiejskich i ich realizacji.

W przypadku gdy część jej zadań zostanie powierzona innemu podmiotowi, instytucja zarządzająca zachowuje pełną odpowiedzialność za skuteczność i prawidłowość zarządzania i wykonywania tych zadań. Instytucja zarządzająca zapewnia istnienie odpowiednich przepisów umożliwiających innemu podmiotowi uzyskanie wszystkich danych i informacji potrzebnych do wykonania tych zadań.

3. W przypadku gdy program rozwoju obszarów wiejskich zawiera podprogram tematyczny, o którym mowa w art. 8, instytucja zarządzająca może wyznaczyć co najmniej jedną instytucję pośredniczącą, w tym samorządy lokalne, lokalne grupy działania lub organizacje pozarządowe, do zarządzania tą strategią i jej realizacji. W tym przypadku stosuje się ust. 2.

Instytucja zarządzająca dopilnowuje, aby operacje i rezultaty tego tematycznego podprogramu były określone oddzielnie dla celów systemu monitorowania i oceny, o którym mowa w art. 74.

TYTUŁ VII

Monitorowanie i ocena

Rozdział I

Przepisy ogólne

SEKCJA 1

USTANOWIENIE I CELE SYSTEMU MONITOROWANIA I OCENY

Artykuł 74

System monitorowania i oceny

Zgodnie z niniejszym tytułem wspólny system monitorowania i oceny jest opracowywany wspólnie przez Komisję i państwa członkowskie oraz jest przyjmowany przez Komisję w drodze aktów wykonawczych przyjętych zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Artykuł 75

Cele

System monitorowania i oceny ma na celu:

- a) zaprezentowanie postępów i osiągnięć w dziedzinie polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz ocenę wpływu, efektywności, skuteczności i znaczenia interwencji z zakresu polityki rozwoju obszarów wiejskich;
- b) przyczynianie się do lepszego ukierunkowania wsparcia na rzecz rozwoju obszarów wiejskich;
- c) wspieranie wspólnego procesu uczenia się w odniesieniu do monitorowania i oceny.

SEKCJA 2 PRZEPISY TECHNICZNE

Artykuł 76

Wspólne wskaźniki

1. Aby umożliwić gromadzenie danych na poziomie Unii, w każdym systemie monitorowania i oceny określonym w art. 74 ustala się wykaz wspólnych wskaźników dotyczących sytuacji wyjściowej, jak również realizacji finansowej, produktów, wyników i wpływu programu, mający zastosowanie do każdego programu.
2. Wspólne wskaźniki połączone są ze strukturą i celami ram polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz umożliwiają ocenę postępów, skuteczności i efektywności w zakresie realizacji polityki w stosunku do celów na poziomie unijnym, krajowym i na poziomie programu.

Artykuł 77

System informacji elektronicznej

1. Najważniejsze informacje na temat realizacji programu, każdej operacji wybranej do finansowania, a także na temat ukończonych operacji, potrzebne do monitorowania i oceny, w tym najważniejsze cechy beneficjenta i projektu, są rejestrowane i zachowywane w wersji elektronicznej.
2. Komisja zapewnia istnienie odpowiedniego bezpiecznego systemu elektronicznego do rejestrowania i przechowywania najważniejszych informacji oraz zarządzania nimi, a także do celów sprawozdawczości w zakresie monitorowania i oceny.

Artykuł 78

Przekazywanie informacji

Beneficjenci wsparcia w ramach środków rozwoju obszarów wiejskich i lokalne grupy działania przekazują instytucji zarządzającej lub wyznaczonym ewaluatorom, lub innym podmiotom wyznaczonym do pełnienia funkcji w ich imieniu, wszystkie informacje niezbędne do umożliwienia monitorowania i oceny programu, szczególnie w odniesieniu do osiągnięcia określonych celów i priorytetów.

Rozdział II

Monitorowanie

Artykuł 79

Procedury monitorowania

1. Instytucja zarządzająca oraz komitet monitorujący, o którym mowa w art. 41 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], monitorują jakość realizacji programu.
2. Instytucja zarządzająca oraz komitet monitorujący prowadzą monitorowanie każdego programu rozwoju obszarów wiejskich poprzez wskaźniki finansowe oraz wskaźniki dotyczące produktów i celów.

Artykuł 80

Komitet monitorujący

Państwa członkowskie z programami regionalnymi mogą ustanowić krajowy komitet monitorujący w celu koordynacji realizacji tych programów w odniesieniu do ram krajowych oraz absorpcji środków finansowych.

Artykuł 81

Obowiązki komitetu monitorującego

1. Komitet monitorujący upewnia się co do wykonania programu rozwoju obszarów wiejskich i skuteczności jego realizacji. W tym celu, poza funkcjami, o których mowa w art. 43 rozporządzenia (UE) nr [CSF], komitet monitorujący:
 - a) uczestniczy w konsultacjach i wydaje opinię, w terminie czterech miesięcy od wydania decyzji zatwierdzającej program, na temat kryteriów wyboru finansowanych operacji. Kryteria wyboru podlegają przeglądowi zgodnie z potrzebami programowania;
 - b) bada działania i produkty związane z planem oceny programu;
 - c) bada działania w ramach programu odnoszące się do spełniania warunków *ex ante*;
 - d) uczestniczy w krajowej sieci obszarów wiejskich w celu wymiany informacji o realizacji programu;
 - e) analizuje i zatwierdza roczne sprawozdania z realizacji przed wysłaniem ich do Komisji.

Artykuł 82

Roczne sprawozdanie z realizacji

1. Do dnia 31 maja 2016 r. i do dnia 31 maja każdego kolejnego roku do 2023 r. włącznie państwa członkowskie przedstawiają Komisji roczne sprawozdania z realizacji dotyczące wdrażania programu rozwoju obszarów wiejskich w poprzednim roku kalendarzowym. Sprawozdanie przedłożone w 2016 r. obejmuje lata kalendarzowe 2014 i 2015.
2. Poza tym, co określono w art. 44 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], roczne sprawozdania z realizacji zawierają informacje m.in. na temat zobowiązań finansowych i wydatków w podziale na środki, a także podsumowanie działań podjętych w odniesieniu do planu oceny.
3. Poza tym, co określono w art. 44 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], roczne sprawozdania z realizacji złożone w 2017 r. zawierają również opis realizacji wszystkich podprogramów ujętych w programie, ocenę postępów w zapewnianiu zintegrowanego podejścia do wykorzystywania EFRROW i innych instrumentów finansowych UE w celu wspierania rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich, w tym poprzez lokalne strategie rozwoju, a także ustalenia dotyczące osiągnięcia celów w odniesieniu do każdego priorytetu zawartego w programie rozwoju obszarów wiejskich.
4. Poza tym, co określono w art. 44 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], roczne sprawozdania z realizacji złożone w 2019 r. zawierają również opis realizacji wszystkich podprogramów ujętych w programie oraz ocenę postępów w zapewnianiu zintegrowanego podejścia do wykorzystywania EFRROW i innych instrumentów finansowych UE w celu wspierania rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich, w tym poprzez lokalne strategie rozwoju.
5. Komisja – w drodze aktów wykonawczych – przyjmuje przepisy dotyczące prezentacji rocznych sprawozdań z realizacji. Wspomniane akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Rozdział III

Ocena

Artykuł 83

Przepisy ogólne

1. Komisja w drodze aktów wykonawczych określa elementy, które należy zawrzeć w ocenach *ex ante* i *ex post*, o których mowa w art. 48 i 50 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012], oraz ustanawia minimalne wymogi dotyczące planu oceny, o którym mowa w art. 49 rozporządzenia (UE) nr [CSF/2012]. Wspomniane akty

wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

2. Państwa członkowskie dopilnowują, aby oceny były zgodne ze wspólnym podejściem do oceny, uzgodnionym zgodnie z art. 74, organizują wytwarzanie i zbieranie koniecznych danych oraz udostępniają ewaluatorom różne informacje dostarczane przez system monitorowania.
3. Państwa członkowskie udostępniają sprawozdania dotyczące oceny w Internecie, a Komisja udostępnia je na stronie internetowej Unii Europejskiej.

Artykuł 84

Ocena ex ante

Państwa członkowskie dopilnowują, aby przeprowadzający ocenę *ex ante* był od wczesnego etapu zaangażowany w proces opracowywania programu rozwoju obszarów wiejskich, w tym w opracowywanie analizy, o której mowa w art. 9 ust. 1 lit. b), projektowanie logiki interwencji programu i ustalanie celów programu.

Artykuł 85

Ocena ex post

W 2023 r. państwa członkowskie przygotowują sprawozdanie dotyczące oceny *ex post* w odniesieniu do każdego swojego programu rozwoju obszarów wiejskich. Sprawozdanie to przedkłada się Komisji najpóźniej do dnia 31 grudnia 2023 r.

Artykuł 86

Syntezy ocen

Na poziomie Unii podejmowana jest, w ramach odpowiedzialności Komisji, synteza sprawozdań dotyczących ocen *ex ante* i *ex post*.

Syntezy sprawozdań dotyczących oceny należy zakończyć najpóźniej do dnia 31 grudnia roku przypadającego po roku przedłożenia odpowiednich ocen.

TYTUŁ VIII

Przepisy dotyczące konkurencji

Artykuł 87

Przepisy mające zastosowanie do przedsiębiorstw

W przypadku gdy wsparcia na mocy niniejszego rozporządzenia udziela się formom współpracy między przedsiębiorstwami, wsparcia tego można udzielić wyłącznie takim formom współpracy między przedsiębiorstwami które są zgodne z regułami konkurencji mającymi zastosowanie na mocy art. 143-145 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr sCMO/2012.

Artykuł 88

Pomoc państwa

1. O ile przepisy niniejszego tytułu nie stanowią inaczej, art. 107, 108 i 109 Traktatu mają zastosowanie do wsparcia udzielonego przez państwa członkowskie na rozwój obszarów wiejskich.
2. Artykuły 107, 108 i 109 Traktatu nie mają zastosowania do płatności dokonywanych przez państwa członkowskie zgodnie z niniejszym rozporządzeniem lub na potrzeby dodatkowego finansowania krajowego, o którym mowa w art. 89, w ramach art. 42 Traktatu.

Artykuł 89

Dodatkowe finansowanie krajowe

Płatności dokonywane przez państwa członkowskie w związku z operacjami wchodzącymi w zakres stosowania art. 42 Traktatu i mające na celu zapewnienie dodatkowego finansowania rozwoju obszarów wiejskich, na które udzielane jest wsparcie unijne, podlegają zgłoszeniu przez państwa członkowskie i zatwierdzeniu przez Komisję zgodnie z niniejszym rozporządzeniem jako część programowania, o którym mowa w art. 7. Przy ocenie tych płatności Komisja stosuje przez analogię kryteria ustanowione na potrzeby stosowania art. 107 Traktatu. Zainteresowane państwo członkowskie nie wprowadza w życie proponowanego dodatkowego finansowania rozwoju obszarów wiejskich, dopóki nie zostanie ono zatwierdzone.

TYTUŁ IX

Uprawnienia Komisji, przepisy wspólne oraz przepisy przejściowe i końcowe

Rozdział I

Uprawnienia Komisji

Artykuł 90

Wykonywanie przekazanych uprawnień

1. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych powierza się Komisji na warunkach określonych w niniejszym artykule.
2. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w niniejszym rozporządzeniu, powierza się Komisji na czas nieokreślony od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.
3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w niniejszym rozporządzeniu, może zostać odwołane w dowolnym momencie przez Parlament Europejski lub Radę. Decyzja o odwołaniu stanowi zakończenie procesu delegowania uprawnień określonych w tej decyzji. Decyzja ta staje się skuteczna od następnego dnia po jej opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej lub w określonym w tej decyzji późniejszym terminie. Nie wpływa ona na ważność aktów delegowanych już obowiązujących.
4. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.
5. Akt delegowany przyjęty na podstawie niniejszego rozporządzenia wchodzi w życie wyłącznie, jeżeli ani Parlament Europejski, ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie lub jeżeli przed upływem tego terminu zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten można przedłużyć o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Artykuł 91

Procedura komitetowa

1. Komisję wspiera komitet zwany „Komitetem ds. Rozwoju Obszarów Wiejskich”. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

Rozdział II

Przepisy wspólne

Artykuł 92

Wymiana informacji i dokumentów

Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, ustanawia system informacyjny umożliwiający bezpieczną wymianę danych stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania Komisji i każdego państwa członkowskiego. Komisja przyjmuje – w drodze aktów wykonawczych – przepisy odnośnie do funkcjonowania przedmiotowego systemu. Przedmiotowe akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 91.

Artykuł 93

Ogólne przepisy dotyczące WPR

Rozporządzenie (UE) nr HR/2012 i przepisy przyjęte zgodnie z nim stosują się do środków określonych w niniejszym rozporządzeniu.

Rozdział III

Przepisy przejściowe i końcowe

Artykuł 94

Uchylenie

Rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 traci moc.

Rozporządzenie (WE) nr 1698/2005 stosuje się nadal do operacji realizowanych zgodnie z programami zatwierdzonymi przez Komisję na mocy tego rozporządzenia przed dniem 1 stycznia 2014 r.

Artykuł 95

Przepisy przejściowe

W celu ułatwienia przejścia z systemu ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr 1698/2005 na system ustanowiony niniejszym rozporządzeniem Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 90 dotyczących warunków, na jakich wsparcie zatwierdzone przez Komisję na mocy rozporządzenia (WE) nr 1698/2005 może być połączone ze wsparciem udzielonym na mocy niniejszego rozporządzenia, w tym w odniesieniu do pomocy technicznej i oceny *ex post*.

Artykuł 96

Wejście w życie i stosowanie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 1 stycznia 2014 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w [...]

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący

W imieniu Rady
Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

Kwoty i stawki wsparcia

Artykuł	Temat	Maksymalna kwota w euro lub stawka	
Art. 16 ust. 8	Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i zastępstw	1.500 200.000	za poradę za trzy lata szkolenia doradców
Art. 17 ust. 3	Systemy zapewniania jakości produktów rolnych i środków spożywczych	3.000	za gospodarstwo rocznie
Art. 18 ust. 3	Inwestycje w środki trwałe	50 % 75 % 65 % 40 %	<p style="text-align: center;"><u>Sektor rolny</u></p> kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionach słabiej rozwiniętych kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionach najbardziej oddalonych kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionie mniejszych wysp Morza Egejskiego kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w innych regionach Powyższe stawki mogą być podwyższone o 20 %, pod warunkiem że maksymalna łączona stawka wsparcia nie przekracza 90 %, w przypadku: - podejmowania działalności przez młodych rolników - inwestycji zbiorowych i projektów zintegrowanych

		50 % 75 % 65 % 40 %	<p>- obszarów z ograniczeniami naturalnymi, o których mowa w art. 33</p> <p>- operacji wspieranych w ramach EPI</p> <p><u>Przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów objętych załącznikiem I</u></p> <p>kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionach słabiej rozwiniętych</p> <p>kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionach najbardziej oddalonych</p> <p>kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionie mniejszych wysp Morza Egejskiego</p> <p>kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w innych regionach</p> <p>Powyższe stawki mogą być podwyższone o 20 %, pod warunkiem że maksymalna łączona stawka wsparcia nie przekracza 90 %, w przypadku operacji wspieranych w ramach EPI</p>
Art. 19 ust. 5	Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych	80 %	Kwoty kosztów kwalifikującej się inwestycji w operacje zapobiegawcze przeprowadzane przez indywidualnych rolników.
Art. 20 ust. 6	Rozwój gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej	70 000 70 000 15 000	<p>Na młodego rolnika na mocy art. 33 ust. 1 lit. a) pkt (i)</p> <p>Na przedsiębiorstwo na mocy art. 33 ust. 1 lit. a) pkt (ii)</p> <p>Na małe gospodarstwo na mocy art. 33 ust. 1 lit. a) pkt (iii)</p>

Art. 24 ust. 3	Zakładanie systemów rolnoleśnych	80 %	<u>Kwoty kwalifikującej się inwestycji w zakładanie systemów rolnoleśnych</u>
Art. 27 ust. 5	Inwestycje w nowe technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych	50 % 75 % 65 % 40 %	Kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionach słabiej rozwiniętych Kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionach najbardziej oddalonych Kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w regionie mniejszych wysp Morza Egejskiego Kwoty kwalifikującej się inwestycji dokonywanej w innych regionach
Art. 28 ust. 4	Tworzenie grup producentów	10 %, 10 %, 8 %, 6 %, 4 % 5 % 5 % 4 % 3 % 2 % 100 000	<u>Dla produkcji sprzedanej o wartości do 1 000 000 EUR</u> jako odsetek produkcji sprzedanej w ciągu pierwszych pięciu lat po uznaniu, odpowiednio za pierwszy, drugi, trzeci, czwarty i piąty rok <u>Dla produkcji sprzedanej o wartości przekraczającej 1 000 000 EUR jako odsetek produkcji sprzedanej w ciągu pierwszych pięciu lat po uznaniu, odpowiednio za pierwszy, drugi, trzeci, czwarty i piąty rok.</u> We wszystkich przypadkach maksymalna kwota na rok.
Art. 29 ust. 8	Środek rolnośrodowiskowy	600(*) 900(*) 450(*)	na hektar rocznie na uprawy jednoroczne na hektar rocznie na specjalne uprawy wieloletnie na hektar rocznie na inne użytkowanie gruntów

		200(*)	na rzecz rolników na dużą jednostkę przeliczeniową („DJP”) rocznie na lokalne rasy zwierząt gospodarskich, których hodowla jest zagrożona
Art. 30 ust. 5	Rolnictwo ekologiczne	600(*) 900(*) 450(*)	na hektar rocznie na uprawy jednoroczne na hektar rocznie na specjalne uprawy wieloletnie na hektar rocznie na inne użytkowanie gruntów
Art. 31 ust. 7	Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną	500(*) 200(*) 50	maksymalna kwota na hektar rocznie w okresie początkowym do pięciu lat maksymalna kwota na hektar rocznie minimalna kwota na hektar rocznie z tytułu płatności związanych z ramową dyrektywą wodną
Art. 32 ust. 3	Płatności z tytułu obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami	25 250(*) 300(*)	minimalna kwota na hektar rocznie maksymalna kwota na hektar rocznie maksymalna kwota na hektar rocznie na obszarach górskich określonych w art. 46 ust. 2
Art. 34 ust. 3	Dobrostan zwierząt	500	na DJP
Art. 35 ust. 3	Usługi leśnośrodowiskowe i ochrona lasów	200(*)	na hektar rocznie
Art. 38 ust. 5	Ubezpieczenie upraw, zwierząt i roślin	65 %	należnej składki z tytułu ubezpieczenia
Art. 39 ust. 5	Fundusz wspólnego inwestowania dotyczący chorób zwierząt i roślin oraz incydentów środowiskowych	65 %	kosztów kwalifikowalnych.
Art. 40 ust. 5	Narzędzie stabilizacji dochodów	65 %	kosztów kwalifikowalnych

* W wyjątkowych przypadkach kwoty te można zwiększyć, uwzględniając szczególne okoliczności, które należy uzasadnić w programach rozwoju obszarów wiejskich.

ZALĄCZNIK II

Kryteria biofizyczne na potrzeby wytyczania obszarów z ograniczeniami naturalnymi

KRYTERIUM	DEFINICJA	PRÓG
KLIMAT		
Niska temperatura	Długość okresu wegetacyjnego (liczba dni) określona liczbą dni ze średnią dzienną temperaturą > 5°C (LGP ₁₅) LUB	≤ 180 dni
	Suma czasu cieplnego (stopniodni) okresu wegetacyjnego określona kumulowaną średnią temperaturą dzienną > 5°C	≤ 1500 stopniodni
Suchość	Roczna suma opadów (P) w stosunku do rocznej potencjalnej ewapotranspiracji (PET)	P/PET ≤ 0,5
KLIMAT I GLEBA		
Nadmierna wilgotność gleby	Liczba dni pełnego nasycenia gleby wodą lub wyższego poziomu	≥ 230 dni
GLEBA		
Ograniczony drenaż gleby	Obszary, które są przez znaczną część roku zalane wodą	Wilgoć do głębokości 80 cm od powierzchni przez ponad 6 miesięcy lub wilgoć do głębokości 40 cm przez ponad 11 miesięcy LUB Gleba słabo lub bardzo słabo odwodniona LUB Glejowa mozaika barw do głębokości 40 cm od powierzchni
Niekorzystna struktura i kamienistość gleby	Stosunkowo duża ilość frakcji iltu, pyłu, piasku, materii organicznej (% wagi) i materiału gruboziarnistego (% objętości)	≥ 15% objętości wierzchniej warstwy gleby stanowi materiał gruboziarnisty, w tym wychodnia skały, głązy LUB
		Grupa struktury wierzchniej warstwy gleby - piasek, piasek gliniasty określony jako: %pyłu + (2x %iltu) ≤ 30% LUB

		Grupa struktury wierzchniej warstwy gleby – glina ciężka ($\geq 60\%$ gliny) LUB
		Gleba organiczna (materia organiczna $\geq 30\%$) do głębokości co najmniej 40 cm LUB
		Grupa struktury wierzchniej warstwy gleby - il, il pylasty, il piaszczysty o właściwościach wertycznych do głębokości 100 cm od powierzchni gleby
Mała głębokość ukorzenia	Głębokość (w cm) od powierzchni gleby do spójnej skały twardej lub rudawca.	≤ 30 cm
Słabe właściwości chemiczne	Obecność soli i wymiennego sodu w wierzchniej warstwie gleby, nadmierna kwasowość gleby	Zasolenie: ≥ 4 decysimensy na metr (dS/m) LUB
		Zawartość sodu: ≥ 6 procentowy udział sodu wymiennego (ESP) LUB
		Kwasowość gleby: $\text{pH} \leq 5$ (w wodzie)
TEREN		
Strome nachylenie	Zmiana wzniesienia w stosunku do odległości planimetrycznej (w %).	$\geq 15\%$

ZAŁĄCZNIK III

Orientacyjny wykaz środków i operacji mających szczególne znaczenie dla podprogramów tematycznych, o których mowa w art. 8

Młodzi rolnicy:

Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników po raz pierwszy podejmujących działalność w gospodarstwie rolnym

Inwestycje w środki trwałe

Transfer wiedzy i działania informacyjne

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i zastępstw

Współpraca

Inwestycje w działalność pozarolniczą

Małe gospodarstwa:

Pomoc na założenie nowego przedsiębiorstwa na rzecz rozwoju małych gospodarstw

Inwestycje w środki trwałe

Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

Transfer wiedzy i działania informacyjne

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i zastępstw

Współpraca

Inwestycje w działalność pozarolniczą

Tworzenie grup producentów

Leader

Obszary górskie:

- Płatności z tytułu obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami

- Operacje rolnośrodowiskowe

- Współpraca

- Inwestycje w środki trwałe
- Rozwój gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej na obszarach wiejskich
- Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych
- Zakładanie systemów rolnoleśnych

Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

Transfer wiedzy i działania informacyjne

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i zastępstw

Tworzenie grup producentów

Leader

Krótkie łańcuchy dostaw:

Współpraca

Tworzenie grup producentów

Leader

Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

Inwestycje w środki trwałe

Transfer wiedzy i działania informacyjne

Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i zastępstw

ZAŁĄCZNIK IV

Warunki ex ante rozwoju obszarów wiejskich

1. WARUNKI ZWIĄZANE Z PRIORYTETAMI

Priorytety UE w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich / celu tematycznego wspólnych ram strategicznych	Warunek <i>ex ante</i>	Kryteria uprawniające
<p>Priorytet 1 rozwoju obszaru wiejskich: ułatwienie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich</p> <p>Cel tematyczny 1: wzmocnienie badań, rozwoju technologicznego i innowacji</p>	<p>1.1. Badania i innowacje: Obecność krajowej lub regionalnej strategii innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji zgodnie z krajowym programem reform, aby pozyskać wydatki prywatne na badania i rozwój, co jest zgodne z cechami dobrze działających krajowych i regionalnych systemów badań i innowacji³⁵.</p> <p>1.2. Zdolności w zakresie doradztwa: wystarczająca zdolność, aby zapewnić doradztwo w zakresie wymogów wynikających z uregulowań prawnych i wszystkich aspektów związanych ze zrównoważonym zarządzaniem i przeciwdziałaniem zmianie klimatu w rolnictwie i leśnictwie</p>	<p>– Istnieje krajowa lub regionalna strategia innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:</p> <ul style="list-style-type: none">– oparta jest na analizie SWOT w celu skupienia zasobów na ograniczonym zestaw priorytetów w zakresie badań i innowacji;– zawiera określenie środków mających na celu stymulowanie prywatnych inwestycji badawczo-rozwojowych;– obejmuje system monitorowania i przeglądu. <p>– Państwo członkowskie przyjęło ramy, w których określone są dostępne zasoby budżetowe dla badań i rozwoju.</p> <p>– Państwo członkowskie przyjęło wieloletni plan na potrzeby sporządzenia budżetu i określenia priorytetów inwestycji powiązanych z priorytetami UE (ESFRI).</p> <p>– W programie zawarty jest opis struktury systemów upowszechniania wiedzy/doradztwa w odpowiedniej skali geograficznej (krajowe/regionalne), w tym ich roli w ramach priorytetów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, wykazujący spełnienie warunku ex ante 1.2. 2. Priorytet rozwoju obszaru wiejskich:</p>

³⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Projekt przewodni strategii Europa 2020 Unia innowacji (COM(2010) 546 wersja ostateczna z 6.10.2010). Konkluzje Rady ds. Konkurencyjności: Konkluzje w sprawie Unii innowacji dla Europy (dokument 17165/10 z 26.11.2010).

<p>Priorytet 2 rozwoju obszaru wiejskich: poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych</p> <p>Cel tematyczny 3: poprawa konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw</p>	<p>2-3.1. Tworzenie przedsiębiorstw: Przeprowadzono określone działania w celu efektywnego wdrożenia programu „Small Business Act” (SBA) i jego przeglądu z dnia 23 lutego 2011 r.³⁶, w tym zasady „najpierw myśl na małą skalę”.</p>	<p>– Konkretnie działania obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> – środki skracające czas zakładania przedsiębiorstwa do trzech dni, a koszt do 100 EUR; – środki mające na celu skrócenie czasu koniecznego do uzyskania licencji i zezwoleń związanych z podejmowaniem i wykonywaniem określonej działalności przedsiębiorstwa do trzech miesięcy zgodnie z programem „Small Business Act”; – mechanizm systematycznej oceny wpływu prawodawstwa na MŚP z wykorzystaniem „testu MŚP”, uwzględniając jednocześnie w stosownych przypadkach różnice w rozmiarach przedsiębiorstw
<p>Priorytet 3 rozwoju obszaru wiejskich: poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie</p> <p>Cel tematyczny 3: poprawa konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw</p>		

³⁶ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: „Najpierw myśl na małą skalę” Program „Small Business Act” dla Europy (COM(2008) 394 z 23.6.2008); konkluzje Rady ds. Konkurencyjności: „Najpierw myśl na małą skalę” Program „Small Business Act” dla Europy (dokument 16788/08 z 1.12.2008); Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Przegląd programu „Small Business Act” dla Europy (COM(2008) 78 wersja ostateczna z 23.2.2011); Konkluzje w sprawie przeglądu programu „Small Business Act” dla Europy (dokument 10975/11 z 30.5.2011).

<p>Priorytet 4 rozwoju obszaru wiejskich: odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa</p> <p>Cel tematyczny 5: promowanie przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem</p> <p>Cel tematyczny 6: ochrona środowiska i wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami</p>	<p>4.1 Zasady dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska: na poziomie krajowym ustalone są normy dotyczące zasad dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska gruntów, o których to normach mowa w rozdziale I tytułu VI rozporządzenia (UE) nr HR/xxxx</p> <p>4.2 Wymogi minimum w odniesieniu do nawozów i produktów ochrony roślin: na poziomie krajowym określone są wymogi minimum w odniesieniu do nawozów i produktów ochrony roślin, o których to wymogach mowa w art. 29 rozdziału I tytułu III niniejszego rozporządzenia</p> <p>4.3 Inne istotne normy krajowe: na potrzeby art. 29 rozdziału I tytułu III niniejszego rozporządzenia określone są istotne obowiązkowe normy krajowe</p> <p>4.4. Zapobieganie ryzyku: istnienie krajowych ocen ryzyka w odniesieniu do zarządzania klęskami żywiołowymi, z uwzględnieniem przystosowania się do zmiany klimatu³⁷</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zasady dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska są określone w prawie krajowym i wyszczególnione w programach; – W programach określone są wymogi minimum w odniesieniu do nawozów i produktów ochrony roślin, o których to wymogach mowa w rozdziale I tytułu III niniejszego rozporządzenia; – W programach wyszczególnione są istotne obowiązkowe normy krajowe; – Istnieje krajowa ocena ryzyka, która obejmuje: <ul style="list-style-type: none"> – opis procedury, metodyki, metod i danych niebędących danymi szczególnie chronionymi, wykorzystanych w krajowej ocenie ryzyka; – przyjęcie jakościowych i ilościowych metod w zakresie oceny ryzyka; – uwzględnienie, w stosownych przypadkach, krajowych strategii przystosowania się do zmiany klimatu,
---	--	---

³⁷ Konkluzje Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych; Konkluzje dotyczące dalszego opracowywania ocen ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego w Unii Europejskiej, 11-12 kwietnia 2011 r.

<p>Priorytet 5 rozwoju obszaru wiejskich: wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym;</p> <p>Cel tematyczny 4: wspieranie przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</p> <p>Cel tematyczny 5: promowanie przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem</p>	<p>5.1 Emisje gazów cieplarnianych: zgodność z art. 6 ust. 1 decyzji nr 406/2009/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wysiłków podjętych przez państwa członkowskie, zmierzających do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do roku 2020 zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych</p> <p>5.2 Efektywność energetyczna: transpozycja do prawa krajowego dyrektywy 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych³⁸</p> <p>5.3 Ustalanie cen wody: istnienie polityki dotyczącej ustalania cen wody zapewniającej odpowiedni wkład różnych użytkowników wody do zwrotu kosztów usług wodnych, zgodnie z art. 9 dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej³⁹.</p> <p>5.4. Plany gospodarowania odpadami: transpozycja do prawa krajowego dyrektywy 2008/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy⁴⁰, a w szczególności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Państwo członkowskie przedłożyło Komisji sprawozdanie z przyjętej polityki krajowej i środków w latach 2013-2020 zgodnie z art. 3 decyzji 406/2009/WE; – Państwo członkowskie przedłożyło Komisji plan działania dotyczącego efektywności energetycznej, w którym przekłada się cele w zakresie oszczędności energii na konkretne i spójne środki, zgodnie z art. 14 dyrektywy 2006/32/WE; – Państwo członkowskie uwzględniło zasadę zwrotu kosztów usług wodnych, włączając koszty ekologiczne i materiałowe, zgodnie z art. 9 ust. 1 dyrektywy 2000/60/WE; – Państwo członkowskie przeprowadziło analizę ekonomiczną zgodnie z art. 5 i załącznikiem II dyrektywy 2000/60/WE, dotyczącą objętości, ceny i kosztu usług wodnych oraz oszacowania odpowiednich inwestycji; – Państwo członkowskie zapewniło wnoszenie wkładu przez różnych użytkowników, w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 3 dyrektywy 2000/60/WE – Państwo członkowskie zagwarantowało, że jego właściwe organy tworzą, zgodnie z art. 1, 4, 13 i 16 dyrektywy 2008/98/WE, co najmniej jeden plan gospodarowania odpadami, zgodnie z wymogiem zawartym w art. 28 tej dyrektywy;
---	---	--

³⁸ Dz.U. L 48 z 23.2.2011, s. 1

³⁹ Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1.

⁴⁰ Dz.U. L 312 z 22.11.2008, s. 3.

⁴¹ Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 16.

	<p>opracowanie planów gospodarowania odpadami zgodnie z tą dyrektywą.</p> <p>5.5 Odnawialne źródła energii: transpozycja do prawa krajowego dyrektywy 2009/28/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE⁴¹</p>	<p>– Państwo członkowskie przyjęło krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z art. 4 dyrektywy 2009/28/WE</p>
<p>Priorytet 6 rozwoju obszaru wiejskich: zwiększanie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich</p> <p>Cel tematyczny 8: promocja zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników</p> <p>Cel tematyczny 9: zwiększanie włączenia społecznego i ograniczenie ubóstwa</p>	<p>6.1 Dostęp do EFRROW: Zapewnianie odpowiednim zainteresowanym stronom wsparcia w dostępie do EFRROW</p> <p>6.2 Samozatrudnienie, przedsiębiorczość i tworzenie działalności gospodarczej: istnienie spójnej i integrującej strategii wspierania rozpoczynania działalności gospodarczej zgodnie z programem „Small Business Act”⁴² i z wytycznymi w sprawie zatrudnienia nr 7, dotyczącymi warunków sprzyjających tworzeniu miejsc pracy</p> <p>6.3 Infrastruktura sieci dostępu nowej generacji: Istnienie krajowych planów sieci dostępu nowej generacji, w których uwzględnia się regionalne działania służące osiągnięciu celów UE w zakresie bardzo szybkiego dostępu do internetu⁴³, skupionych na obszarach, gdzie rynek nie jest w stanie zapewnić otwartej</p>	<p>– Zainteresowane strony mają zapewnione wsparcie w zakresie składania wniosków dotyczących projektów oraz w zakresie realizacji wybranych projektów i zarządzania nimi</p> <p>– Państwa członkowskie mają wprowadzoną spójną i integrującą strategię, która obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – środki znacząco redukujące czas i koszt zakładania przedsiębiorstw, zgodnie z programem „Small Business Act”; – środki mające na celu skrócenie czasu koniecznego do uzyskania licencji i zezwoleń związanych z podejmowaniem i wykonywaniem określonej działalności przedsiębiorstwa zgodnie z programem „Small Business Act”; – działania wiążące świadczenie odpowiednich usług w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i usług finansowych (dostęp do kapitału), w tym działania informacyjne ukierunkowane na grupy i obszary w niekorzystnej sytuacji <p>– Wprowadzony jest krajowy plan sieci dostępu nowej generacji, który obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – plan inwestycji w infrastrukturę poprzez koncentrację

⁴² Należy dodać odniesienie.

⁴³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Europejska agenda cyfrowa (COM(2010) 245 wersja ostateczna/2 z 26.8.2010); dokument roboczy służb Komisji: Tabela wyników agendy cyfrowej (SEC(2011) 708 z 31.5.2011). Tabela wyników: http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/scoreboard/index_en.htm

	infrastruktury przy przystępnych kosztach i odpowiedniej jakości	popytu i tworzenie map obrazujących rozbudowę infrastruktury i usług, regularnie aktualizowane; – modele trwałych inwestycji, które poprawiają konkurencyjność i zapewniają dostęp do otwartej infrastruktury i usług o przystępnych kosztach, wysokiej jakości i możliwościach przyszłego rozwoju; – działania stymulujące prywatne inwestycje.
--	--	--

2. WARUNKI HORYZONTALNE MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO NIEKTÓRYCH PRIORYTETÓW

	<p>Warunek horyzontalny 1. Efektywność administracyjna państw członkowskich: obecność strategii służącej zwiększeniu krajowej efektywności administracyjnej, w tym reformy administracji publicznej⁴⁴</p> <p>Warunek horyzontalny 2. Przydział zasobów ludzkich: w organach odpowiedzialnych za zarządzanie każdym programem rozwoju obszarów wiejskich i jego realizację istnieje wystarczająca zdolność pod względem przydziału zasobów ludzkich, zarządzania szkoleniem i systemów informatycznych</p> <p>Warunek horyzontalny 3. Kryteria wyboru: zdefiniowane odpowiednie podejście obejmujące zasady dotyczące ustalania kryteriów wyboru w odniesieniu do projektów i rozwoju lokalnego</p>	<p>– Obecna i realizowana jest strategia służąca zwiększeniu administracyjnej efektywności państw członkowskich⁴⁵, obejmująca:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizę i strategiczne planowanie działań w zakresie reform prawnych, organizacyjnych lub proceduralnych; – opracowanie systemów zarządzania jakością; – zintegrowane działania na rzecz uproszczenia i racjonalizacji procedur administracyjnych; – rozwijanie umiejętności na wszystkich poziomach; – opracowanie procedur i narzędzi monitorowania i oceny; <p>– Program zawiera opis przydziału zasobów ludzkich, zarządzania szkoleniem i systemów informatycznych w instytucjach zarządzających programem, wykazujący spełnienie 2. warunku horyzontalnego <i>ex ante</i></p> <p>– Program zawiera opis wybranego podejścia do określania kryteriów wyboru w odniesieniu do projektu i rozwoju lokalnego, wykazujący spełnienie 3. warunku horyzontalnego <i>ex ante</i></p>
--	--	--

⁴⁴ Jeżeli istnieje zalecenie Rady dla poszczególnego kraju bezpośrednio związane z tym warunkiem, przy ocenianiu jego spełnienia uwzględnia się postępy poczynione w realizowaniu tego zalecenia.

⁴⁵ W okresie realizacji programu mogą zostać ustalone terminy wykonania wszystkich elementów tu wymienionych, jeżeli ich wykonanie związane jest z realizacją strategii.

ZAŁĄCZNIK V

Orientacyjny wykaz środków mających znaczenie w kontekście co najmniej jednego priorytetu Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich

Środki mające szczególne znaczenie w kontekście kilku priorytetów Unii

Art. 16 Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i zastępstw

Art. 18 Inwestycje w środki trwałe

Art. 20 Rozwój gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej

Art. 36 Współpraca

Art. 42-45 LEADER

Środki mające szczególne znaczenie dla ułatwiania transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich

Art. 15 Transfer wiedzy i działania informacyjne

Art. 27 Inwestycje w nowe technologie w dziedzinie leśnictwa oraz w przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych

Środki mające szczególne znaczenie dla poprawy konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększania rentowności gospodarstw rolnych

Art. 17 Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

Art. 32-33 Płatności z tytułu obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami

Środki mające szczególne znaczenie dla poprawy organizacji łańcucha żywnościowego i promowania zarządzania ryzykiem w rolnictwie

Art. 19 Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych

- Art. 25 Zapobieganie zniszczeniom lasów wskutek pożarów lasów, klęsk żywiołowych i katastrof oraz odtwarzanie lasów
- Art. 28 Tworzenie grup producentów
- Art. 34 Dobrostan zwierząt
- Art. 37 Zarządzanie ryzykiem
- Art. 38 Ubezpieczenie upraw, zwierząt i roślin
- Art. 39 Fundusze wspólnego inwestowania dotyczące chorób zwierząt i roślin oraz incydentów środowiskowych
- Art. 40 Narzędzie stabilizacji dochodów

Środki mające szczególne znaczenie dla odtwarzania, chronienia i wzmacniania ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa

oraz

wspierania efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym

- Art. 22 Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę rentowności lasów
- Art. 23 Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego
- Art. 24 Zakładanie systemów rolnoleśnych
- Art. 26 Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska
- Art. 29 Środek rolnośrodowiskowoklimatyczny
- Art. 30 Rolnictwo ekologiczne
- Art. 31 Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną
- Art. 35 Usługi leśnośrodowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów

Środki mające szczególne znaczenie dla zwiększania włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i promowania rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich

- Art. 21 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
- Art. 42-45 LEADER

OCENA SKUTKÓW FINANSOWYCH REGULACJI

1. STRUKTURA WNIOSKU/INICJATYWY

1.1. Tytuł wniosku/inicjatywy

- Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej;
- Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych („rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynków”);
- Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW);
- Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej;
- Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 w zakresie stosowania płatności bezpośrednich dla rolników w odniesieniu do roku 2013;
- Wniosek dotyczący rozporządzenia Rady określającego środki dotyczące ustalania niektórych dopłat, refundacji i cen związanych z jednolitą wspólną organizacją rynków produktów rolnych;
- Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do systemu płatności jednolitych oraz wsparcia dla plantatorów winorośli.

1.2. Dziedzina(-y) polityki w strukturze ABM/ABB, których dotyczy wniosek/inicjatywa⁴⁶

Dziedzina polityki Tytuł 05 Dział 2

1.3. Charakter wniosku/inicjatywy (ramy prawne dla WPR po 2013 r.)

Wniosek/inicjatywa dotyczy **nowego działania**

Wniosek/inicjatywa dotyczy **nowego działania będącego następstwem projektu pilotażowego/działania przygotowawczego**⁴⁷

⁴⁶ ABM: Activity Based Management: zarządzanie kosztami działań - ABB: Activity Based Budgeting: budżet zadaniowy.

x Wniosek/inicjatywa wiąże się z **przedłużeniem bieżącego działania**

x Wniosek/inicjatywa dotyczy **działania, które zostało przekształcone pod kątem nowego działania**

1.4. Cele

1.4.1. *Wieloletni(-e) cel(-e) strategiczny(-e) Komisji wskazany(-e) we wniosku/inicjatywie*

W celu dbania o efektywność wykorzystania zasobów, aby móc osiągnąć w unijnym rolnictwie inteligentny, trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu zgodnie ze strategią „Europa 2020”, WPR ma następujące cele:

- rentowną produkcję żywności;
- zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi i działania na rzecz klimatu;
- zrównoważony rozwój terytorialny.

1.4.2. *Cel(-e) szczegółowy(-e) i działanie(-a) ABM/ABB, których dotyczy wnioski/inicjatywa*

Cele szczegółowe dziedziny polityki 05:

Cel szczegółowy nr 1:

Zapewnienie środowiskowych dóbr publicznych

Cel szczegółowy nr 2:

Rekompensowanie trudności związanych z produkcją na obszarach ze szczególnymi naturalnymi ograniczeniami

Cel szczegółowy nr 3:

Realizowanie działań związanych z przeciwdziałaniem zmianie klimatu i przystosowaniem się do niej

Cel szczegółowy nr 4:

Zarządzanie budżetem UE (WPR) zgodnie z wysokimi standardami zarządzania finansowego

Cel szczegółowy dla ABB 05 02 - interwencje na rynkach rolnych:

Cel szczegółowy nr 5:

Poprawa konkurencyjności sektora rolniczego i wzmocnienie jego udziału jakościowego w łańcuchu żywnościowym

⁴⁷

O którym mowa w art. 49 ust. 6 lit. a) lub b) rozporządzenia finansowego.

Cel szczegółowy dla ABB 05 03 – pomoc bezpośrednia:

Cel szczegółowy nr 6:

Wsparcie dochodów gospodarstw oraz zmniejszanie ich zmienności

Cele szczegółowe dla ABB 05 04 – rozwój obszarów wiejskich:

Cel szczegółowy nr 7:

Promowanie ekologicznego wzrostu poprzez innowacje

Cel szczegółowy nr 8:

Wspieranie zatrudnienia na obszarach wiejskich oraz wspomaganie zachowania struktur społecznych w obszarach wiejskich

Cel szczegółowy nr 9:

Poprawa gospodarki wiejskiej oraz promocja dywersyfikacji

Cel szczegółowy nr 10:

Uwzględnienie różnorodności strukturalnej systemów rolniczych

1.4.3. Oczekiwany(-e) wynik(-i) i wpływ

Na tym etapie niemożliwe jest określenie celów ilościowych w odniesieniu do wskaźników wpływu. Chociaż polityka może mieć określony kierunek, to ogólne wyniki gospodarcze, środowiskowe i społeczne mierzone tymi wskaźnikami będą ostatecznie zależały od wpływu szeregu czynników zewnętrznych, które, jak wskazują ostatnie doświadczenia, stały się znaczące i nieprzewidywalne. Prowadzona jest dalsza analiza, które będzie gotowa dla okresu po 2013 r.

W odniesieniu do płatności bezpośrednich państwa członkowskie będą miały możliwość postanowienia, w ograniczonym zakresie, o wdrożeniu określonych elementów systemów płatności bezpośrednich.

W odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich oczekiwane wyniki i wpływ będą zależały od programów rozwoju obszarów wiejskich, które państwa członkowskie przedłożą Komisji. Państwa członkowskie zostaną poproszone o wyznaczenie celów w swoich programach.

1.4.4. Wskaźniki wyników i wpływu

Wniosek obejmuje utworzenie wspólnych ram monitorowania i oceny w celu mierzenia wyników wspólnej polityki rolnej. Ramy te obejmują wszystkie instrumenty odnoszące się do

monitorowania i oceny środków WPR, a w szczególności do płatności bezpośrednich, środków rynkowych, środków rozwoju obszarów wiejskich i do stosowania zasady wzajemnej zgodności.

Wpływ tych środków WPR jest mierzony w odniesieniu do następujących celów:

- a) rentownej produkcji żywności, z akcentem na dochód z działalności rolniczej, wydajność rolnictwa i stabilność cen;
- b) zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i działań na rzecz klimatu, z akcentem na emisję gazów cieplarnianych, różnorodność biologiczną, glebę i wodę;
- c) zrównoważonego rozwoju terytorialnego, z akcentem na rozwój obszarów wiejskich, wzrost gospodarczy i ubóstwo na obszarach wiejskich.

Komisja – w drodze aktów wykonawczych – określa zestaw wskaźników właściwych dla tych celów i obszarów.

Ponadto w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich proponuje się wzmocniony wspólny system monitorowania i oceny. Celem tego systemu jest a) zaprezentowanie postępów i osiągnięć w dziedzinie polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz dokonanie oceny wpływu, efektywności, skuteczności i znaczenia interwencji z zakresu polityki rozwoju obszarów wiejskich, b) przyczynianie się do lepszego ukierunkowania wsparcia na rzecz rozwoju obszarów wiejskich oraz c) wspieranie wspólnego procesu uczenia się w odniesieniu do monitorowania i oceny. Komisja – w drodze aktów wykonawczych – opracuje wykaz wspólnych wskaźników związanych z priorytetami polityki.

1.5. Uzasadnienie wniosku/inicjatywy

1.5.1. Potrzeba(-y), która(-e) ma(-ją) zostać zaspokojona (-e) w perspektywie krótko- lub długoterminowej

Aby osiągnąć wieloletnie cele strategiczne WPR, które są bezpośrednim odzwierciedleniem strategii „Europa 2020” dla europejskich obszarów wiejskich, oraz aby spełnić odpowiednie wymogi Traktatu, wnioski mają na celu utworzenie ram prawnych dla wspólnej polityki rolnej dla okresu po roku 2013.

1.5.2. Wartość dodana z tytułu zaangażowania Unii

Przyszła WPR nie będzie polityką, która służy jedynie potrzebom niewielkiej, choć bardzo ważnej części unijnej gospodarki, ale polityką o strategicznym znaczeniu dla bezpieczeństwa żywnościowego, środowiska naturalnego i równowagi terytorialnej. Tym samym WPR, jako prawdziwie wspólna polityka, w najbardziej efektywny sposób wykorzystuje ograniczone środki budżetowe na utrzymanie zrównoważonego rolnictwa w całej UE. Tak prowadzona polityka pozwala rozwiązywać istotne problemy wykraczające poza granice jednego kraju, takie jak zmiana klimatu, zwiększając solidarność między państwami członkowskimi.

Jak wspomniano w komunikacie Komisji „Budżet z perspektywy Europy 2020”⁴⁸, WPR jest prawdziwie europejską polityką. Zamiast tworzyć 27 oddzielnych strategii i budżetów w dziedzinie rolnictwa państwa członkowskie łączą dostępne zasoby na potrzeby jednej europejskiej polityki z jednym europejskim budżetem. To naturalnie oznacza, że na WPR przypada znacząca część budżetu UE. Podejście to jest jednak bardziej efektywne i ekonomiczne niż nieskoordynowane podejście krajowe.

1.5.3. *Główne wnioski wyciągnięte z podobnych działań*

Na podstawie oceny bieżących ram politycznych, szeroko zakrojonych konsultacji z zainteresowanymi stronami oraz analizy przyszłych wyzwań i potrzeb dokonano wyczerpującej oceny skutków. Więcej szczegółów można znaleźć w ocenie skutków i uzasadnieniu towarzyszącym wnioskowi legislacyjnemu.

1.5.4. *Spójność z ewentualnymi innymi instrumentami finansowymi oraz możliwa synergia*

Wnioski ustawodawcze dotyczące niniejszej oceny skutków finansowych należy postrzegać w szerszym kontekście wniosku dotyczącego jednego ramowego rozporządzenia zawierającego wspólne przepisy w odniesieniu do wspólnych strategicznych funduszy ramowych (EFRROW, EFRR, EFS, Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Morski i Rybacki). To rozporządzenie ramowe w istotny sposób przyczyni się do redukcji obciążenia administracyjnego, do wydatkowania środków UE w sposób efektywny i do wprowadzenia uproszczenia w praktyce. To podkreśla także nowe koncepcje wspólnych ram strategicznych dla wszystkich wymienionych funduszy i przyszłych umów o partnerstwie, które również obejmą te fundusze.

We wspólnych ramach strategicznych, które zostaną określone, cele i priorytety strategii „Europa 2020” zostaną przełożone na priorytety dla EFRROW oraz EFRR, EFS, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, co zapewni zintegrowane wykorzystanie funduszy do osiągnięcia wspólnych celów.

We wspólnych ramach strategicznych określone zostaną również mechanizmy koordynacji między innymi istotnymi instrumentami i strategiami Unii.

W odniesieniu do WPR osiągnięte ponadto zostaną znaczące synergie i uproszczenia poprzez harmonizację i dostosowanie zasad zarządzania i kontroli dotyczących pierwszego (EFRG) i drugiego (EFRROW) filaru WPR. Należy zachować silne powiązanie między EFRG i EFRROW i utrzymać struktury już istniejące w państwach członkowskich.

1.6. **Czas trwania działania i jego wpływu finansowego**

x Wniosek/inicjatywa o **określonym czasie trwania (w odniesieniu do projektów rozporządzeń w sprawie systemów płatności bezpośrednich, rozwoju obszarów wiejskich i przepisów przejściowych)**

– x od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r.

⁴⁸

COM(2011)500 wersja ostateczna z 29 czerwca 2011.

- x Czas trwania wpływu finansowego: okres przyszłych wieloletnich ram finansowych. W odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich wpływ na płatności będzie trwał do 2023 r.
- x Wniosek/inicjatywa o **nieokreślonym czasie trwania (w odniesieniu do projektu rozporządzenia o jednolitej wspólnej organizacji rynku i rozporządzenia horyzontalnego)**
- Wprowadzenie w życie od 2014 r.

1.7. Przewidywany(-e) tryb(-y) zarządzania⁴⁹

- x **Bezpośrednie zarządzanie scentralizowane** przez Komisję
- Pośrednie zarządzanie scentralizowane** poprzez przekazanie zadań wykonawczych:
 - agencjom wykonawczym
 - organom utworzonym przez Wspólnoty⁵⁰
 - krajowym organom publicznym/organom mającym obowiązek świadczenia usługi publicznej
 - osobom odpowiedzialnym za wykonanie określonych działań na mocy tytułu V Traktatu o Unii Europejskiej, określonym we właściwym prawnym akcie podstawowym w rozumieniu art. 49 rozporządzenia finansowego
- x **Zarządzanie dzielone** z państwami członkowskimi
 - Zarządzanie zdecentralizowane** z państwami trzecimi
 - Zarządzanie wspólne** z organizacjami międzynarodowymi (*należy wyszczególnić*)

Uwagi:

Nie ma znaczących zmian w porównaniu z sytuacją obecną, tj. większość wydatków związanych z wnioskami ustawodawczymi w sprawie reformy WPR będzie zarządzana w drodze zarządzania dzielonego z państwami członkowskimi. Bardzo niewielka część nadal jednak będzie podlegać bezpośredniemu zarządzaniu scentralizowanemu przez Komisję.

⁴⁹ Wyjaśnienia dotyczące trybów zarządzania oraz odniesienia do rozporządzenia finansowego znajdują się na następującej stronie: http://www.cc.cec/budg/man/budgmanag/budgmanag_en.html

⁵⁰ O którym mowa w art. 185 rozporządzenia finansowego.

2. ŚRODKI ZARZĄDZANIA

2.1. Zasady nadzoru i sprawozdawczości

Pod względem monitorowania i oceny WPR Komisja co cztery lata przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, przy czym pierwsze sprawozdanie zostanie przedłożone nie później niż pod koniec 2017 r.

Jest to uzupełnione przepisami szczegółowymi we wszystkich obszarach WPR, a różne wyczerpujące wymogi w zakresie sprawozdawczości i powiadamiania zostaną określone w przepisach wykonawczych.

Jeżeli chodzi o rozwój obszarów wiejskich, istnieją również przepisy dotyczące monitorowania na poziomie programu, które zostaną powiązane z innymi funduszami i połączone z ocenami *ex ante*, bieżącymi i *ex post*.

2.2. System zarządzania i kontroli

2.2.1. Zidentyfikowane ryzyko

Istnieje ponad siedem milionów beneficjentów WPR otrzymujących wsparcie w ramach różnych systemów pomocy, z których każdy posiada szczegółowe i czasami złożone kryteria kwalifikowalności.

Obniżanie poziomu błędów w obszarze wspólnej polityki rolnej można już uznać za tendencję. Najnowszy poziom błędów, wynoszący niemal 2 %, potwierdza zatem ogólną pozytywną ocenę poprzednich lat. Planowane są dalsze starania w celu osiągnięcia poziomu błędów poniżej 2 %.

2.2.2. Przewidywane metody kontroli

W pakiecie ustawodawczym, w szczególności we wniosku dotyczącym rozporządzenia w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i jej monitorowania, przewiduje się utrzymanie i wzmocnienie obecnego systemu utworzonego przez rozporządzenie (WE) nr 1290/2005. W rozporządzeniu tym określono istnienie obowiązkowej struktury administracyjnej na poziomie państwa członkowskiego, skupionej wokół akredytowanych agencji płatniczych, które są odpowiedzialne za przeprowadzanie kontroli na poziomie beneficjenta końcowego zgodnie z zasadami określonymi w punkcie 2.3. Co roku kierownik każdej agencji płatniczej jest zobowiązany do przedstawienia poświadczenia wiarygodności, które obejmuje kompletność, dokładność i prawdziwość sprawozdań finansowych, właściwe funkcjonowanie systemów kontroli wewnętrznej oraz zgodność z prawem i prawidłowość transakcji podstawowych. Niezależny organ audytowy proszony jest o wydanie opinii na temat wszystkich tych trzech elementów.

Komisja będzie kontynuować kontrolę wydatków na rolnictwo, stosując podejście oparte na ryzyku, aby zapewnić ukierunkowanie kontroli na obszary najwyższego ryzyka. W przypadku gdy w drodze kontroli zostanie wykazane, że wydatki poniesiono z naruszeniem prawa Unii, Komisja wykluczy odpowiednie kwoty z finansowania z Unii zgodnie z kontrolą zgodności rozliczeń.

Jeżeli chodzi o koszt kontroli, szczegółowa analiza przedstawiona jest w załączniku 8 do oceny skutków towarzyszącej wnioskowi ustawodawczemu.

2.3. Środki zapobiegania nadużyciom finansowym i nieprawidłowościom

W pakiecie ustawodawczym, w szczególności we wniosku dotyczącym rozporządzenia w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej, przewiduje się utrzymanie i wzmocnienie obecnych szczegółowych systemów kontroli i kar w odniesieniu do agencji płatniczych, mających wspólne podstawowe cechy i specjalne zasady dostosowane do specyfiki każdego systemu pomocy. Systemy te zasadniczo zapewniają gruntowną kontrolę administracyjną 100 % wniosków o przyznanie pomocy, kontrole krzyżowe z innymi bazami danych w stosownych przypadkach, a także kontrole na miejscu przed dokonaniem płatności w odniesieniu do minimalnej liczby transakcji, w zależności od ryzyka związanego z danym systemem. Jeżeli te kontrole na miejscu wskazują na dużą liczbę nieprawidłowości, należy przeprowadzić dodatkowe kontrole. W tym kontekście najważniejszym systemem jest Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli (ZSZIK), który w roku budżetowym 2010 obejmował około 80 % wszystkich wydatków w ramach EFRG i EFRROW. W odniesieniu do państw członkowskich posiadających właściwie funkcjonujące systemy kontroli i niskie poziomy błędów Komisja będzie uprawniona do zezwolenia na zmniejszenie liczby kontroli na miejscu.

W pakiecie ponadto przewiduje się, że państwa członkowskie zapobiegają nadużyciom finansowym i nieprawidłowościom oraz je wykrywają i korygują, wymierzają skuteczne, odstraszające i proporcjonalne kary określone w prawodawstwie Unii lub w prawie krajowym oraz odzyskują wszelkie nieprawidłowe płatności wraz z odsetkami. Obejmuje to automatyczny mechanizm rozliczania przypadków nieprawidłowości, przy czym jeżeli w ciągu czterech lat od daty wniosku o odzyskanie wierzytelności lub w ciągu ośmiu lat w przypadku postępowań sądowych nie doszło do odzyskania, kwota nieodzyskana obciąża dane państwo członkowskie. Mechanizm ten będzie dla państw członkowskich silną zachętą do możliwie szybkiego odzyskiwania nieprawidłowych płatności.

3. SZACUNKOWY WPŁYW FINANSOWY WNIOSKU/INICJATYWY

Kwoty wskazane w tej ocenie skutków finansowych są wyrażone w aktualnych cenach i w zobowiązaniach.

Poza zmianami wynikającymi z wniosków ustawodawczych wymienionych w poniższych tabelach wnioski ustawodawcze powodują dalsze zmiany, które nie mają wpływu finansowego.

W odniesieniu do każdego roku w okresie 2014-2020 nie można na tym etapie wykluczyć stosowania dyscypliny finansowej. Nie będzie to jednak zależało od propozycji reform jako takich, ale od innych czynników, takich jak udzielenie bezpośredniej pomocy lub przyszły rozwój rynków rolnych.

W odniesieniu do pomocy bezpośredniej podwyższone pułapy netto dla 2014 r. (rok kalendarzowy 2013) zawarte we wniosku dotyczącym okresu przejściowego są wyższe niż kwoty przydzielone na pomoc bezpośrednią podane w załączonych tabelach. Celem tego podwyższenia pułapów jest zapewnienie kontynuacji istniejącego prawodawstwa w scenariuszu, w którym wszystkie inne elementy pozostałyby niezmiennymi, bez uszczerbku dla możliwej potrzeby zastosowania mechanizmów dyscypliny finansowej.

Propozycje reform zawierają przepisy zapewniające państwom członkowskim pewien poziom elastyczności w odniesieniu do przydziału pomocy bezpośredniej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. W przypadku gdy państwa członkowskie postanowią skorzystać z tej elastyczności, będzie to miało w ramach danych kwot finansowych konsekwencje finansowe, których nie można oszacować ilościowo na tym etapie.

W niniejszej ocenie skutków finansowych nie uwzględnia się możliwego wykorzystania rezerwy kryzysowej. Należy podkreślić, że uwzględnione kwoty na wydatki związane z rynkiem opierają się na braku publicznego zakupu interwencyjnego i innych środków związanych z sytuacją kryzysową w dowolnym sektorze.

3.1. Dział(y) wieloletnich ram finansowych i pozycja(pozycje) wydatków w budżecie, na które wniosek/inicjatywa ma wpływ

Tabela 1: Kwoty dotyczące WPR, w tym kwoty dodatkowe przewidziane we wnioskach w sprawie wieloletnich ram finansowych oraz wnioskach w sprawie reformy WPR

w mln EUR (ceny bieżące)

Rok budżetowy	2013	2013 po korekcie (1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	OGÓŁEM 2014-2020
Wieloletnie ramy finansowe										
Dział 2										
Pomoc bezpośrednia oraz wydatki związane z rynkiem (2) (3) (4)	44 939	45 304	44 830	45 054	45 299	45 519	45 508	45 497	45 485	317 193
Szacowane dochody przeznaczane na określony cel	672	672	672	672	672	672	672	672	672	4 704
P1 Pomoc bezpośrednia i wydatki związane z rynkiem (włącznie z dochodami przeznaczonymi na określony cel)	45 611	45 976	45 502	45 726	45 971	46 191	46 180	46 169	46 157	321 897
P2 Rozwój obszarów wiejskich (4)	14 817	14 451	14 451	14 451	14 451	14 451	14 451	14 451	14 451	101 157
Ogółem	60 428	60 428	59 953	60 177	60 423	60 642	60 631	60 620	60 608	423 054
Dział 1										
Badania i innowacje w rolnictwie w ramach wspólnych ram strategicznych	-	-	682	696	710	724	738	753	768	5 072
Osoby najbardziej potrzebujące	-	-	379	387	394	402	410	418	427	2 818
Ogółem	-	-	1 061	1 082	1 104	1 126	1 149	1 172	1 195	7 889
Dział 3										
Bezpieczeństwo żywności	-	-	350	350	350	350	350	350	350	2 450
Poza wieloletnimi ramami finansowymi										
Rezerwa na wypadek kryzysu w rolnictwie	-	-	531	541	552	563	574	586	598	3 945
Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji (EGF)										
Maksymalna ilość dostępnych środków na rolnictwo: (5)	-	-	379	387	394	402	410	418	427	2 818
OGÓŁEM										
ŁĄCZNA liczba wniosków Komisji (w ramach WRF oraz poza WRF) + dochody przeznaczane na określony cel	60 428	60 428	62 274	62 537	62 823	63 084	63 114	63 146	63 177	440 156

ŁĄCZNA liczba wniosków w sprawie WRF (tzn. z wyłączeniem Rezerwy i EGF) + dochody przeznaczane na określony cel	60 428	60 428	61 364	61 609	61 877	62 119	62 130	62 141	62 153	433 393
--	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------

Uwagi:

- (1) Biorąc pod uwagę wprowadzone zmiany ustawodawcze, tzn. dobrowolną modulację w Wielkiej Brytanii oraz art. 136, „niewydane kwoty” przestaną obowiązywać przed końcem 2013 r.
- (2) Kwoty te odnoszą się do proponowanego pułapu rocznego dla pierwszego filaru. Należy jednak zauważyć, że proponuje się przeniesienie ujemnych wydatków z księgowego rozliczania rachunków (obecnie pozycja budżetu 05 07 01 06) na dochody przeznaczane na określony cel (pozycja budżetu 67 03). Szczegółowe informacje – zob. tabela dot. szacowanych dochodów na kolejnej stronie.
- (3) Dane liczbowe dotyczące 2013 r. zawierają kwoty odnoszące się do środków weterynaryjnych i fitosanitarnych, a także instrumentów rynkowych sektora rybołówstwa.
- (4) Kwoty zawarte w powyższej tabeli odpowiadają tym z komunikatu Komisji „Budżet z perspektywy Europy 2020” (COM(2011)500 wersja ostateczna z dnia 29 czerwca 2011 r.). Należy zdecydować, czy WRF będą odzwierciedlać proponowane przesunięcie finansowania przez państwo członkowskie krajowego programu restrukturyzacji sektora bawełny na rozwój obszarów regionalnych od 2014 r. przy dostosowaniu (4mln EUR rocznie) kwot odpowiednio poniżej pułapu EFRG oraz dla drugiego filaru. Kwoty w tabelach zaprezentowanych w poniższych sekcjach zostały przesunięte, bez względu na ich wskazanie w WRF.
- (5) Zgodnie z założeniami komunikatu Komisji „Budżet z perspektywy Europy 2020” (COM(2011)500 wersja ostateczna) całkowita kwota 2,5 mld EUR w cenach z 2011 r. będzie dostępna w ramach Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji na rzecz zapewnienia dodatkowego wsparcia dla rolników odczuwających skutki globalizacji. Zastosowany w powyższej tabeli podział na lata i bieżące ceny jest **orientacyjny**. We wniosku w sprawie porozumienia międzyinstytucjonalnego pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą oraz Komisją w sprawie współpracy budżetowej oraz należytego zarządzania finansami (COM(2011)403 wersja ostateczna z dnia 29 czerwca 2011 r.) określono całkowitą maksymalną kwotę roczną dla EGF w wysokości 429 mln EUR w cenach na 2011 r.

3.2. Szacowany wpływ na wydatki

3.2.1. Podsumowanie dotyczące szacowanego wpływu na wydatki

Tabela 2: Szacunkowe dochody oraz wydatki na obszar polityki 05 w ramach działu 2

w mln EUR (ceny bieżące)

Rok budżetowy	2013	2013 po korekcie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	OGÓLEM 2014-2020
DOCHODY										
123 – Opłata produkcyjna od cukru (zasoby własne)	123	123	123	123						246
67 03 - Dochody przeznaczone na określony cel	672	672	741	741	741	741	741	741	741	5 187
w tym: ex 05 07 01 06 – Księgowe rozliczanie rachunków	0	0	69	69	69	69	69	69	69	483
Ogółem	795	795	864	864	741	741	741	741	741	5 433
WYDATKI										
05 02 – Rynki (1)	3 311	3 311	2 622	2 641	2 670	2 699	2 722	2 710	2 699	18 764
05 03 – Pomoc bezpośrednia (przed ograniczeniem) (2)	42 170	42 535	42 876	43 081	43 297	43 488	43 454	43 454	43 454	303 105
05 03 – Pomoc bezpośrednia (po ograniczeniu)	42 170	42 535	42 876	42 917	43 125	43 303	43 269	43 269	43 269	302 027
05 04 - Rozwój obszarów wiejskich (przed ograniczeniem)	14 817	14 451	14 455	14 455	14 455	14 455	14 455	14 455	14 455	101 185
05 04 - Rozwój obszarów wiejskich (po ograniczeniu)	14 817	14 451	14 455	14 619	14 627	14 640	14 641	14 641	14 641	102 263
05 07 01 06 – Księgowe rozliczanie rachunków	-69	-69	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem	60 229	60 229	59 953	60 177	60 423	60 642	60 631	60 620	60 608	423 054
BUDŻET NETTO po dochodach przeznaczonych na określony cel			59 212	59 436	59 682	59 901	59 890	59 879	59 867	417 867

Uwagi:

- (1) Ocena wstępna w odniesieniu do 2013 r. w oparciu o Projekt budżetu na rok 2012 z uwzględnieniem ustalonych już dostosowań prawnych na rok 2013 (np. pułap dotyczący sektora win, zniesienie premii z tytułu skrobi ziemniaczanej, susz paszowy) oraz niektóre przewidywane zmiany rozwojowe. Na wszystkie lata przyjęto założenie o braku konieczności dodatkowego finansowania środków wsparcia z powodu zakłóceń lub kryzysu na rynku.
- (2) Kwota odnosząca się do 2013 r. zawiera oszacowanie dotyczące karczowania winorośli w 2012 r.

Tabela 3: Wyliczenie wpływu finansowego wniosków w sprawie reformy WPR w odniesieniu do dochodów oraz wydatków WPR w podziale na rozdziały dotyczące budżetu.

w mln EUR (ceny bieżące)

Rok budżetowy	2013	2013 po korekcie								OGÓŁEM 2014-2020
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
DOCHODY										
123 – Opłata produkcyjna od cukru (zasoby własne)	123	123	0	0	0	0	0	0	0	0
67 03 - Dochody przeznaczone na określony cel	672	672	69	69	69	69	69	69	69	483
w tym: kiedyś 05 07 01 06 – Księgowe rozliczanie rachunków	0	0	69	69	69	69	69	69	69	483
Ogółem	795	795	69	69	69	69	69	69	69	483
WYDATKI										
05 02 – Rynki (1)	3 311	3 311	-689	-670	-641	-612	-589	-601	-612	-4 413
05 03 – Pomoc bezpośrednia (przed ograniczeniem) (2)	42 170	42 535	-460	-492	-534	-577	-617	-617	-617	-3 913
05 03 – Pomoc bezpośrednia – Szacunkowy produkt wynikający z ograniczenia			0	-164	-172	-185	-186	-186	-186	-1 078
05 04 - Rozwój obszarów wiejskich (przed ograniczeniem)	14 817	14 451	4	4	4	4	4	4	4	28
05 04 – Rozwój obszarów wiejskich – Szacunkowy produkt wynikający z			0	164	172	185	186	186	186	1 078
05 07 01 06 – Księgowe rozliczanie rachunków	-69	-69	69	69	69	69	69	69	69	483
Ogółem	60 229	60 229	-1 076	-1 089	-1 102	-1 115	-1 133	-1 144	-1 156	-7 815
BUDŻET NETTO po dochodach przeznaczonych na określony cel			-1 145	-1 158	-1 171	-1 184	-1 202	-1 213	-1 225	-8 298

Uwagi:

- (1) Ocena wstępna w odniesieniu do 2013 r. w oparciu o Projekt budżetu na rok 2012 z uwzględnieniem ustalonych już dostosowań prawnych na rok 2013 (np. pułap dotyczący sektora win, zniesienie premii z tytułu skrobi ziemniaczanej, susz paszowy) oraz niektóre przewidywane zmiany rozwojowe. Na wszystkie lata przyjęto założenie o braku konieczności dodatkowego finansowania środków wsparcia z powodu zakłóceń lub kryzysu na rynku.
- (2) Kwota odnosząca się do 2013 r. zawiera oszacowanie dotyczące karczowania winorośli w 2012 r.

Tabela 4: Wyliczenie wpływu finansowego wniosków w sprawie reformy WPR w odniesieniu do wydatków WPR związanych z rynkami.

w mln EUR (ceny bieżące)

ROK BUDŻETOWY		Podstawa prawna	Przewidywane zapotrzebowanie	Zmiany w stosunku do 2013 r.							OGÓLEM 2014-2020	
			2013 (1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
		art. 154, 155, 156	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
		wcześniej art. 10	p.m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	(2)	wcześniej art. 27 rozp. 1234/2007	500,0	-500,0	-500,0	-500,0	-500,0	-500,0	-500,0	-500,0	-500,0	-3 500,0
		art. 16	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	(3)	wcześniej art. 5 rozp. 637/2008	10,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-4,0	-28,0
		wcześniej art. 117	30,0	0,0	0,0	0,0	-15,0	-15,0	-30,0	-30,0	-30,0	-90,0
		art. 21	90,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	420,0
		wcześniej art. 111	2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-15,9
		art. 16	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
		wcześniej art. 101, 102	p.m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	(4)	art. 16	14,0	[-1,0]	[-14,0]	[-14,0]	[-14,0]	[-14,0]	[-14,0]	[-14,0]	[-14,0]	[-85,0]
		wcześniej art. 309	p.m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-

OGÓLEM 05 02									
Wpływ netto wniosków w sprawie reformy (5)		-446,3	-446,3	-446,3	-461,3	-461,3	-476,3	-476,3	-3 213,9

Uwagi:

- (1) Zapotrzebowanie na 2013 r. zostało oszacowane w oparciu o Projekt budżetu Komisji na rok 2012 z wyjątkiem (a) sektora owoców i warzyw, którego potrzeby opiera się na ocenie skutków finansowych poszczególnych reform oraz b) wszelkich już uzgodnionych zmian prawnych.
- (2) Kwota dotycząca 2013 r. odpowiada zapisom wniosku Komisji COM(2010)486. Począwszy od 2014 r. działanie to będzie finansowane w ramach działu 1.
- (3) Od 2014 r. finansowanie programu restrukturyzacji bawełny w Grecji (4 mln EUR rocznie) zostanie przesunięte na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Finansowanie dla Hiszpanii (6,1 mln EUR rocznie) zostanie przekazane na system jednolitej płatności od 2018 r. (decyzja została już podjęta).
- (4) Szacunkowy rezultat w przypadku braku zastosowania działania.
- (5) Poza wydatkami w ramach rozdziałów 05 02 oraz 05 03, spodziewane jest finansowanie wydatków bezpośrednich w ramach rozdziałów 05 01, 05 07 oraz 05 08 z dochodów przeznaczonych na EFRG.

Tabela 5: Wyliczenie wpływu finansowego wniosków w sprawie reformy WPR w odniesieniu do pomocy bezpośredniej

w mln EUR (ceny bieżące)

ROK BUDŻETOWY	Podstawa prawna	Przewidywane zapotrzebowanie		Zmiany w stosunku do 2013 r.							OGÓLEM 2014-2020
		2013 (1)	2013 po korekcie (2)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Pomoc bezpośrednia		42 169,9	42 535,4	341,0	381,1	589,6	768,0	733,2	733,2	733,2	4 279,3
- Zadeklarowane zmiany											
Stopniowe wprowadzanie EU 12				875,0	1 133,9	1 392,8	1 651,6	1 651,6	1 651,6	1 651,6	10 008,1
Restrukturyzacja sektora bawełny				0,0	0,0	0,0	0,0	6,1	6,1	6,1	18,4
Badania kontrolne				-64,3	-64,3	-64,3	-90,0	-90,0	-90,0	-90,0	-552,8
Poprzednie reformy				-9,9	-32,4	-32,4	-32,4	-32,4	-32,4	-32,4	-204,2
- Zmiany w związku z wnioskami w sprawie nowej reformy WPR				-459,8	-656,1	-706,5	-761,3	-802,2	-802,2	-802,2	-4 990,3
w tym: ograniczenie				0,0	-164,1	-172,1	-184,7	-185,6	-185,6	-185,6	-1 077,7
OGÓLEM 05 03											
Wpływ netto wniosków w sprawie				-459,8	-656,1	-706,5	-761,3	-802,2	-802,2	-802,2	-4 990,3

reformy											
WYDATKI OGÓŁEM		42 169,9	42 535,4	42 876,4	42 916,5	43 125,0	43 303,4	43 268,7	43 268,7	43 268,7	302 027,3

Uwagi:

- (1) Kwota odnosząca się do 2013 r. zawiera oszacowanie dotyczące karczowania winorośli w 2012 r.
- (2) Biorąc pod uwagę wprowadzone zmiany ustawodawcze, tzn. dobrowolną modulację w Wielkiej Brytanii oraz art. 136, „niewydane kwoty” przestaną obowiązywać przed końcem 2013 r.

Tabela 6: Części składowe pomocy bezpośredniej

w mln EUR (ceny bieżące)

ROK BUDŻETOWY	2015	2016	2017	2018	2019	2020	OGÓŁEM 2014-2020
Załącznik II	42 407,2	42 623,4	42 814,2	42 780,3	42 780,3	42 780,3	256 185,7
Płatności na rzecz praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska (30%)	12 866,5	12 855,3	12 844,3	12 834,1	12 834,1	12 834,1	77 068,4
Maksymalna kwota przeznaczona na płatności na rzecz młodych rolników (2 %)	857,8	857,0	856,3	855,6	855,6	855,6	5 137,9
System płatności podstawowych, Płatności z tytułu obszarów z ograniczeniami naturalnymi, dobrowolne wsparcie powiązane z produkcją	28 682,9	28 911,1	29 113,6	29 090,6	29 090,6	29 090,6	173 979,4
Maksymalna możliwa kwota do przeniesienia z powyższych źródeł na finansowanie programu dla drobnych producentów rolnych (10 %)	4 288,8	4 285,1	4 281,4	4 278,0	4 278,0	4 278,0	25 689,3
Przesunięcia w sektorze wina, o których mowa w załączniku II ⁵¹	159,9	159,9	159,9	159,9	159,9	159,9	959,1
Ograniczenie	-164,1	-172,1	-184,7	-185,6	-185,6	-185,6	-1 077,7
Bawełna	256,0	256,3	256,5	256,6	256,6	256,6	1 538,6
POSEI/ małe wyspy Morza Egejskiego	417,4	417,4	417,4	417,4	417,4	417,4	2 504,4

⁵¹ Pomoc bezpośrednia w latach 2014-2020 obejmuje oszacowanie przesunięcia w sektorze wina na środki sanitarne i fitosanitarne (SPS) w oparciu o decyzje podejmowane przez państwa członkowskie w odniesieniu do 2013 r.

Tabela 7: Wyliczenie wpływu finansowego wniosków w sprawie reformy WPR w odniesieniu do środków tymczasowych wobec przyznawania pomocy bezpośredniej w 2014 r.

w mln EUR (ceny bieżące)

ROK BUDŻETOWY	Podstawa prawna	Przewidywane zapotrzebowanie		Zmiany w stosunku do 2013 r.
		2013 (1)	2013 po korekcie	2014 (2)
Załącznik IV do rozporządzenia Rady (WE) nr 73/2009		40 165,0	40 530,5	541,9
Stopniowe wprowadzanie EU 10				616,1
Badania kontrolne				-64,3
Poprzednie reformy				-9,9

OGÓLEM 05 03				
WYDATKI OGÓLEM		40 165,0	40 530,5	41 072,4

Uwagi:

- (1) Kwota odnosząca się do 2013 r. zawiera oszacowanie dotyczące karczowania winorośli w 2012 r.
- (2) Zwiększone pułapy netto obejmują oszacowanie przesunięć w sektorze wina na środki sanitarne i fitosanitarne (SPS) w oparciu o decyzje podejmowane przez państwa członkowskie w odniesieniu do 2013 r.

Tabela 8: Wyliczenie wpływu finansowego wniosków w sprawie reformy WPR w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich

w mln EUR (ceny bieżące)

ROK BUDŻETOWY		Podstawa prawna	Środki przyznane na rozwój obszarów wiejskich		Zmiany w stosunku do 2013 r.							OGÓLEM 2014-2020
			2013	2013 po korekcie (1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Programy rozwoju obszarów wiejskich			14 788,9	14 423,4								
Pomoc dla sektora bawełny - restrukturyzacja	(2)				4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	28,0
Produkt wynikający z ograniczenia pomocy bezpośredniej						164,1	172,1	184,7	185,6	185,6	185,6	1 077,7
Finansowanie BR z wyjątkiem pomocy technicznej	(3)				-8,5	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5	-8,5	-59,4
Pomoc techniczna	(3)		27,6	27,6	8,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	29,4
Nagroda za lokalne projekty innowacyjnej współpracy	(4)		-	-	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	30,0

OGÓLEM 05 04												
Wpływ netto wniosków w sprawie reformy					4,0	168,1	176,1	188,7	189,6	189,6	189,6	1 105,7
WYDATKI OGÓLEM (przed ograniczeniem)			14 816,6	14 451,1	14 455,1	14 455,1	14 455,1	14 455,1	14 455,1	14 455,1	14 455,1	101 185,5

WYDATKI ograniczeniu)	OGÓLEM	(po		14 816,6	14 451,1	14 455,1	14 619,2	14 627,2	14 639,8	14 640,7	14 640,7	14 640,7	102 263,2
----------------------------------	---------------	------------	--	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	------------------

Uwagi:

- (1) Dostosowania zgodne z obowiązującymi przepisami mające zastosowanie jedynie do końca roku finansowego 2013.
- (2) Kwoty zawarte w tabeli 1 (sekcja 3.1) odpowiadają tym z komunikatu Komisji „Budżet z perspektywy Europy 2020” (COM(2011)500 wersja ostateczna). Należy zdecydować, czy WRF będą odzwierciedlać proponowane przesunięcie finansowania przez państwo członkowskie krajowego programu restrukturyzacji sektora bawełny na rozwój obszarów regionalnych od 2014 r. przy dostosowaniu (4 mln EUR rocznie) kwot odpowiednio poniżej pułapu EFRG oraz dla drugiego filaru. Kwoty zaprezentowane w tabeli 8 powyżej zostały przesunięte, bez względu na ich wskazanie w WRF.
- (3) Kwota dotycząca pomocy technicznej odnosząca się do 2013 r. została opracowana w oparciu o wstępne finansowanie rozwoju obszarów wiejskich (nie uwzględnia przesunięć z pierwszego filaru).

Pomoc techniczna na lata 2014-2020 wynosi 0,25 % całkowitego finansowania rozwoju obszarów wiejskich.
- (4) Ze środków dostępnych na pomoc techniczną.

Dział wieloletnich ram finansowych:	5	„Wydatki administracyjne”
--	----------	---------------------------

mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

Uwaga: Szacuje się, że wnioski ustawodawcze nie będą miały wpływu na wysokość przyznanych środków o charakterze administracyjnym, tj. założenie jest takie, że ramy legislacyjne mogą zostać wdrożone przy obecnym stanie zasobów ludzkich i przy obecnym poziomie wydatków administracyjnych.

		Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	OGÓLEM
DG: AGRI									
• Zasoby ludzkie		136,998	136,998	136,998	136,998	136,998	136,998	136,998	958,986
• Inne wydatki administracyjne		9,704	9,704	9,704	9,704	9,704	9,704	9,704	67,928
OGÓLEM DG AGRI	Środki	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	1 026,914

OGÓLEM środki na DZIAŁ 5 wieloletnich ram finansowych	(Środki na zobowiązania ogółem = środki na płatności ogółem)	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	1 026,914
--	--	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	------------------

mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

		Rok N ⁵²	Rok N+1	Rok N+2	Rok N+3	... wprowadzić taką liczbę kolumn dla poszczególnych lat, jaka jest niezbędna, by odzwierciedlić cały okres wpływu (zob. pkt 1.6)	OGÓLEM

⁵² Rok N jest rokiem, w którym rozpoczyna się wprowadzanie w życie wniosku/inicjatywy.

OGÓŁEM środki na DZIAŁY 1 do 5 wieloletnich ram finansowych	Środki na zobowiązania								
	Środki na płatności								

3.2.2. Szacowany wpływ na środki operacyjne

- Wniosek/inicjatywa nie wiąże się z koniecznością wykorzystania środków operacyjnych.
- x Wniosek/inicjatywa wiąże się z koniecznością wykorzystania środków operacyjnych, jak określono poniżej

Środki na zobowiązania w mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

Określić cele i realizacje ↓			Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	OGÓLEM						
	REALIZACJE															
	Rodzaj realizacji	Średni koszt realizacji	Liczba realizacji	Koszt	Liczba realizacji	Koszt	Liczba realizacji	Koszt	Liczba realizacji	Koszt	Liczba realizacji	Koszt	Liczba realizacji	Koszt	Łączna liczba realizacji	Koszt całkowity
CEL SZCZEGÓŁOWY nr 5: Poprawa konkurencyjności sektora rolniczego i wzmocnienie jego udziału jakościowego w łańcuchu żywnościowym																
- Owoce i warzywa: wprowadzanie do obrotu przez organizacje producentów ⁵³	Procent wartości produkcji wprowadzonej do obrotu		830,0	830,0	830,0	830,0	830,0	830,0	830,0	830,0	830,0				5 810,0	

⁵³

W oparciu o wykonanie w przeszłości oraz szacunki w projekcie budżetu na rok 2012. W przypadku organizacji producentów w sektorze owoców i warzyw kwoty są zgodne z reformą tego sektora i – jak już wskazano w sprawozdaniach z działalności do projektu budżetu na rok 2012, produkty znane będą dopiero pod koniec 2011 r.

	przez organizacje producentów w całości tej produkcji																	
- Winorośl: finansowanie krajowe – restrukturyzacja	Liczba hektarów		54 326	475,1	54 326	475,1	54 326	475,1	54 326	475,1	54 326	475,1	54 326	475,1	54 326	475,1		3 326,0
- Winorośl: finansowanie krajowe – inwestycje			1 147	178,9	1 147	178,9	1 147	178,9	1 147	178,9	1 147	178,9	1 147	178,9	1 147	178,9		1 252,6
- Winorośl: finansowanie krajowe – destylacja produktów ubocznych	Hektolitry		700 000	98,1	700 000	98,1	700 000	98,1	700 000	98,1	700 000	98,1	700 000	98,1	700 000	98,1		686,4
- Winorośl: finansowanie krajowe – alkohol spożywczy	Liczba hektarów		32 754	14,2	32 754	14,2	32 754	14,2	32 754	14,2	32 754	14,2	32 754	14,2	32 754	14,2		14,2
- Winorośl: finansowanie krajowe – wykorzystanie zagęszczonego moszczu	Hektolitry		9	37,4	9	37,4	9	37,4	9	37,4	9	37,4	9	37,4	9	37,4		261,8
- Winorośl: finansowanie krajowe –				267,9		267,9		267,9		267,9		267,9		267,9		267,9		1 875,3

działania promocyjne																		
- Inne			720,2		739,6		768,7		797,7		820,3		808,8		797,1			5 452,3
Cel szczegółowy nr 5 – suma cząstkowa:			2 621,8		2 641,2		2 670,3		2 699,3		2 721,9		2 710,4		2 698,7			18 763,5
CEL SZCZEGÓŁOWY nr 6: Wsparcie dochodów gospodarstw oraz zmniejszanie ich zmienności																		
- Bezpośrednie wsparcie dochodów ⁵⁴	Liczba hektarów w objętej płatności (w mln)		161,014	42 876,4	161,014	43 080,6	161,014	43 297,1	161,014	43 488,1	161,014	43 454,3	161,014	43 454,3	161,014	43 454,3	161,014	303 105,0
Cel szczegółowy nr 6 – suma cząstkowa:			42 876,4		43 080,6		43 297,1		43 488,1		43 454,3		43 454,3		43 454,3			303 105,0
KOSZT CAŁKOWITY																		

Uwaga: W przypadku celów szczegółowych nr 1-4 oraz 7-10, realizacje zostaną dopiero określone (zob. sekcja 1.4.2. powyżej).

⁵⁴ W oparciu o potencjalnie kwalifikowalne obszary na rok 2009.

3.2.3. Szacunkowy wpływ na środki administracyjne

3.2.3.1. Streszczenie

- Wniosek/inicjatywa nie wiąże się z koniecznością wykorzystania środków administracyjnych
- Wniosek/inicjatywa wiąże się z koniecznością wykorzystania środków administracyjnych, jak określono poniżej:

mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	OGÓLE M
--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	------------

DZIAŁ 5 wieloletnich ram finansowych								
Zasoby ludzkie ⁵⁵	136,998	136,998	136,998	136,998	136,998	136,998	136,998	958,986
Inne wydatki administracyjne	9,704	9,704	9,704	9,704	9,704	9,704	9,704	67,928
DZIAŁ 5 wieloletnich ram finansowych – suma częstkowa								

Poza DZIAŁEM 5 wieloletnich ram finansowych								
Zasoby ludzkie								
Inne wydatki administracyjne								
Poza DZIAŁEM 5 wieloletnich ram finansowych – suma częstkowa								

OGÓLEM	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	146,702	1 026,914
---------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	------------------

⁵⁵

W oparciu o średni koszt 127 000 EUR stanowisk przewidzianych w planie zatrudnienia (stanowiska urzędników i pracowników zatrudnionych na czas określony).

3.2.3.2. Szacowane zapotrzebowanie na zasoby ludzkie

- Wniosek/inicjatywa nie wiąże się z koniecznością wykorzystania zasobów ludzkich
- x Wniosek/inicjatywa wiąże się z koniecznością wykorzystania zasobów ludzkich, jak określono poniżej:

Uwaga: Szacuje się, że wnioski ustawodawcze nie będą miały wpływu na wysokość przyznaných środków o charakterze administracyjnym, tj. założenie jest takie, że ramy legislacyjne mogą zostać wdrożone przy obecnym stanie zasobów ludzkich i przy obecnym poziomie wydatków administracyjnych. Dane za lata 2014-2020 oparte są na wynikach z 2011 r.

Wartości szacunkowe należy wyrazić w pełnych kwotach (lub najwyżej z dokładnością do jednego miejsca po przecinku)

	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
• Stanowiska przewidziane w planie zatrudnienia (stanowiska urzędników i pracowników zatrudnionych na czas określony)							
XX 01 01 01 (w centrali i w biurach przedstawicielstw Komisji)	1 034	1 034	1 034	1 034	1 034	1 034	1 034
XX 01 01 02 (w delegaturach)	3	3	3	3	3	3	3
XX 01 05 01 (pośrednie badania naukowe)							
10 01 05 01 (bezpośrednie badania naukowe)							
• Personel zewnętrzny (w ekwiwalentach pełnego czasu pracy)⁵⁶							
XX 01 02 01 (AC, END, INT z globalnej koperty finansowej)	78	78	78	78	78	78	78
XX 01 02 02 (AC, AL, END, INT i JED w delegaturach)							
XX 01 04 JY	- w centrali						
	- w delegaturach						
XX 01 05 02 (AC, END, INT - pośrednie badania naukowe)							
10 01 05 02 (AC, END, INT - bezpośrednie badania naukowe)							
Inna pozycja w budżecie (określić)							
OGÓLEM⁵⁷	1 115	1 115	1 115	1 115	1 115	1 115	1 115

⁵⁶ AC = pracownik kontraktowy; INT = pracownik tymczasowy; JED = młodszy oddelegowany ekspert; AL = członek personelu miejscowego; END = oddelegowany ekspert krajowy;

⁵⁷ Nie obejmuje pałapu częściowego pozycji 05.010404 w budżecie.

XX oznacza odpowiednią dziedzinę polityki lub odpowiedni tytuł w budżecie.

Potrzeby w zakresie zasobów ludzkich zostaną pokryte z zasobów DG już przydzielonych na zarządzanie tym działaniem lub przesuniętych w ramach dyirekcji generalnej, uzupełnionych w razie potrzeby wszelkimi dodatkowymi zasobami, które mogą zostać przydzielone zarządzającej dyirekcji generalnej w ramach procedury rocznego przydziału środków oraz w świetle istniejących ograniczeń budżetowych.

Opis zadań do wykonania:

Urzednicy i pracownicy zatrudnieni na czas okreslony	
Personel zewnetrzny	

3.2.4. Zgodność z obowiązującymi wieloletnimi ramami finansowymi

- x Wniosek/inicjatywa jest zgodny(-a) z **PROPOZYCJĄ** wieloletnich ram finansowych **NA LATA 2014-2020**.
- Wniosek/inicjatywa wymaga przeprogramowania odpowiedniego działu w wieloletnich ramach finansowych.
- Wniosek/inicjatywa wymaga zastosowania instrumentu elastyczności lub zmiany wieloletnich ram finansowych.

3.2.5. Udział osób trzecich w finansowaniu

- Wniosek/inicjatywa nie przewiduje współfinansowania ze strony osób trzecich
- X Wniosek/inicjatywa dotycząca rozwoju obszarów wiejskich (EFRROW) przewiduje współfinansowanie szacowane zgodnie z poniższym:

Środki w mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Ogółem
Określić organ współfinansujący	PC	PC	PC	PC	PC	PC	PC	PC
OGÓLEM środki objęte współfinansowaniem ⁵⁸	Do określenia	Do określenia	Do określenia	Do określenia	Do określenia	Do określenia	Do określenia	Do określenia

⁵⁸ Zostanie to określone w programach rozwoju obszarów wiejskich przekazywanych przez państwa członkowskie.

3.3. Szacunkowy wpływ na dochody

- x Wniosek/inicjatywa nie ma wpływu finansowego na dochody.
- Wniosek/inicjatywa ma wpływ finansowy określony poniżej:
 - x wpływ na zasoby własne
 - x wpływ na dochody różne

mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

Pozycja w budżecie dotycząca dochodów:	Kwoty wpisane w budżecie na bieżący rok	Wpływ wniosku/inicjatywy ⁵⁹						
		Rok N	Rok N+1	Rok N+2	Rok N+3	... wprowadzić taką liczbę kolumn dla poszczególnych lat, jaka jest niezbędna, by odzwierciedlić cały okres wpływu (zob. pkt 1.6)		

W przypadku wpływu na dochody różne, należy wskazać pozycję(-e) wydatków w budżecie, którą(-e) ten wpływ obejmie.

Zob. tabele 2 i 3 w sekcji 3.2.1.

⁵⁹ W przypadku tradycyjnych zasobów własnych (opłaty celne, opłaty wyrównawcze od cukru) należy wskazać kwoty netto, tzn. kwoty brutto po odliczeniu 25 % na poczet kosztów poboru.

